

Oppdragsrapport fra Skog og landskap 12/2008

skog+
landskap

VEGETASJON OG BEITE PÅ STONGLANDET OG I OMRÅDET SKATVIKFJELLET - SOLLIA

Rapport fra vegetasjonskartlegging i Tranøy kommune

Per K. Bjørklund

Finn-Arne Haugen

Yngve Rekdal

Oppdragsrapport fra Skog og landskap 12/2008

VEGETASJON OG BEITE PÅ STONGLANDET OG I OMRÅDET SKATVIKFJELLET - SOLLIA

Rapport fra vegetasjonskartlegging i Tranøy kommune

Per K. Bjørklund

Finn-Arne Haugen

Yngve Rekdal

ISBN 978-82-311-0054-6

Omslagsfoto: Sauer på grasrikt skogsbeite nordaust ved Storvatnet.

Fotograf: Per K. Bjørklund, Skog og landskap

Norsk institutt for skog og landskap, Pb 115, NO-1431 Ås, Norway

Forord

På oppdrag fra Tranøy kommune har Norsk institutt for skog og landskap (*Skog og landskap*) vegetasjonskartlagt to delområder i Tranøy kommune på Senja. Målsettinga med dette oppdraget var å utføre beitevurderinger. I kartleggingsområdet Skatvikfjellet – Sollia gjelder det beiteresurser for sau og storfé, på Stonglandet i tillegg ei vurdering av vinterbeite for rein. Denne rapporten gir en omtale av natur, vegetasjon og beiteforhold sammen med et overslag over beitekapasitet for storfé og sau.

Vegetasjonskartlegginga er utført etter *Skog og landskap* sin instruks for kartlegging i M 1: 20 000 - 50 000. Feltarbeid ble utført i juni og juli 2007 av Per K. Bjørklund og Finn-Arne Haugen. Ut fra dette er det utarbeidet vegetasjonskart og avleda beitekart for sau og storfé. For Stonglandet er det framstilt kart med tema vinterbeite for rein. Kartkonstruksjon er utført av Finn-Arne Haugen og Odd M. Braaten, kartpresentasjon av Finn-Arne Haugen. Yngve Rekdal har deltatt i beregninger av beitekapasitet for husdyr og skrivning av kapittel 6. Foto er tatt av Per K. Bjørklund (*PKB*) og Finn-Arne Haugen (*FAH*).

Andselv, april 2008

Per K. Bjørklund

SAMMENDRAG

Vegetasjonskartet gir et bilde av den mosaikken av vegetasjonstyper som det naturlige plantedekket består av. En vegetasjonstype er en karakteristisk samling plantearter som går igjen på lokaliteter med like vokseforhold. En oversikt over utbredelsen av vegetasjonstyper gir oss informasjon om variasjonen i økologiske forhold (klima, næring, og vann i jorda, snødekke og kulturpåvirkning) i et område. I tillegg kan hver vegetasjonstype tillegges egenskaper med hensyn til ulik ressursutnytting og arealbruk (beite, artsmangfold m.m.).

Norsk institutt for Skog og landskap har kartlagt to områder i Tranøy kommune i Troms, Stonglandet (37 km²) og et område i austre del, nevnt som Skatvikfjellet – Sollia (69 km²). Målsettinga med dette oppdraget var å utføre ei vurdering av beiteressurser for sau og storfé i begge områda, og ei vurdering av vinterbeite for rein på Stonglandet. Kartlegginga er gjort etter *Skog og landskap* sin instruks for kartlegging i målestokk 1: 20 000 – 50 000. Det er framstilt vegetasjonskart og avleda temakart for sauebeite og storfébeite. For Stonglandet er det i tillegg framstilt kart med temaet vinterbeite for rein.

Kartleggingsområdet har et fjord-/kystklima med kjølige, nedbørrike somre og relativt milde, snørike vintre. Berggrunnen i de kartlagte områda viser store variasjoner. Næringsfattige grunnfjellbergarter dekker hele Stonglandet og en mindre del av Skarvikfjellet – Sollia lengst vest. Aust for Skatvika og Tennevatnet består berggrunnen av næringsrike, omdanna sedimentbergarter.

Lausmassedekket varierer også mye. Karakteristisk for Stonglandet er et tynt dekke, som stedvis kan mangle helt. De djupeste avsetningene består av *strand- og havavsatt materiale*, der store deler er oppdyrka og danner produktive engareal. I området Skatvikfjellet – Sollia dominerer lausmasseklassen *forvittringsmateriale*. Jorddekket er gjennomgående tynt, men varierer. Areal med djup forvittringsjord er oppdyrka i Vesterfjell og Sollia. *Myr og torvmark* utgjør en betydelig areafaktor nord og vest i dette kartleggingsområdet.

Vegetasjonstypenes forekomst og fordeling har sterk sammenheng med bergartstype, og det er derfor stor forskjell mellom kartleggingsområda. På Stonglandet dominerer *lav- og lyngrik furuskog*, og utgjør 35 % av arealet. Deretter kommer *blåbærbjørkeskog* (14 %), *lavhei* (8 %) og *kystlynghei* (8 %). I Skatvikfjellet - Sollia er de dominerende typene *engbjørkeskog* (26 %), *blåbærbjørkeskog* (25 %), *grasmyr* (8 %) og *lav- og lyngrik furuskog* (8 %). Hvert av områdene er gitt en beiteverdi, karakterisert som *mindre godt – godt* for Stonglandet og *svært godt – godt* for Skatvikfjellet – Sollia.

Bortsett fra en del gårdsnære områder er beiteutnyttinga av utmark låg. Store områder med nyttbart beite synes ikke å ha vært beita på lang tid. Kultiveringsgraden er derfor gjennomgående låg. Som fjellbeite er det bare Gammelveten som har kvaliteter av betydning. Fjellvegetasjonen er lite utnytta, og nederste delen av snaufjellet er i tilgroing av bjørkekratt.

I tillegg til utmark er deler av kulturmarka tatt med som potensielt beiteareal. Det gjeldet alt areal kartlagt som *beitevoll* samt *dyrka mark* i dårlig hevd. Sistnevnte arealtype er vurdert å være areal som ikke har vært høsta de seineste åra. Slik kulturmark utgjør en betydelig ressurs som ved kultiveringstiltak kan bli svært produktiv og høgne beitekapasiteten.

På bakgrunn av tilgjengelige beiteressurser fra utmark og kulturmark er det for hvert av de to områda satt et tilrådd tall for sau og storfé.

For Stonglandet er et passende dyretall satt til om lag 50 sau eller 11 storfé per km² nyttbart utmarksbeite. For kulturmark er det satt 700 sau eller 140 storfé per km² gjeldende i begge områda. Tiltrådd dyretall for Stonglandet blir etter dette **770 - 950 sau eller 180 - 200 storfé**. For Skatvikfjellet – Sollia er tilsvarende tall satt til 80 sau eller 15 storfé per km², og tilrådd dyretall på utmark og kulturmark blir **3950 - 4800 sau eller 800 - 1000 storfé**.

Talla gjelder totalt antall dyr som slippes. Tiltrådd dyretall er grove overslag og forutsetter jamn utnytting av beiteareala. Dyretallet tilpasses best ved over tid å følge bruken av området, utviklinga i vegetasjonen og vektene på dyra. Tilgang på beite og beitekapasiteten kan aukes og kvaliteten forbedres ved at utmarksbeita blir tatt mer i bruk. Tynning vil kunne gi gode effekter i de tetteste og frodigste *engbjørkeskogene*.

Lite snø gjør at det på Stonglandet er betydelig areal som kan være tilgjengelig som vinterbeite for rein. Vurdert etter plantesammensetning, tilgjengelighet og areal, vil *lav- og lyngrik furuskog* være den viktigste vegetasjonstypen for vinterbeite. Etter lang tids bruk er reinlaven nå avbeita og utgjør ikke noe av betydning i beitetilfanget. Lyngarter synes å være de viktigste planteartene i beiteopptaket. Hvor stor betydning fravær av lav har for området aktuelle verdi som vinterbeiteområde er usikkert. Beiteforholda kan variere mye mellom åra, avhengig av snø- og isforhold.. Tilleggsføring er nødvendig i dagens drift.

Kapasitetsberegninger for vinterbeite på grunnlag av vegetasjonskartet synes ikke å være tilrådelig, og blir ikke gjort i denne rapporten. Det er produsert et temakart som framstiller 5 klasser av de best eigna vinterbeitetypene, samt arealoversikt for disse.

SUMMARY

The vegetation types over a total area of 106 km², divided in to two separated areas in Tranøy municipality, have been mapped according to the *Skog og landskap* methodology for vegetation mapping (scale 1: 20 000 – 50 000). The mapping resulted in vegetation maps over respectively Stonglandet and Skatvikfjellet - Sollia. Based on these maps, further five thematic maps have been made, describing the pastureland qualities for sheep and cattle in both areas, and winter grazing conditions for reindeer at Stonglandet. This report describes the methodology and gives a detailed description of the registered vegetation types and their distribution in the areas. Further information with emphasis on grazing conditions for sheep and cattle are given, with estimate of grazing quality and capacity. The winter grazing capacity for reindeer are not considered, but the conditions are discussed.

Nøkkelord:	Vegetasjonskartlegging Ressurskartlegging Utmarksbeite
Key word:	Vegetation mapping Land resources Outfield grazing
Andre aktuelle publikasjoner fra prosjektet	Vegetasjonskart Stonglandet og Skatvikfjellet – Sollia Tre avleda kart: Saubeite, storfebeite og vinterbeite for rein

INNHold

1. INNLEDNING	1
2. VEGETASJONSKARTLEGGING, GENERELL DEL	2
2.1 Vegetasjonsskartets formål	2
2.2 Hva er et vegetasjonsskart?	2
2.3 Produksjon av vegetasjonsskart.....	3
2.4 Bruk av vegetasjonsskart.....	4
3. OMTALE AV KARTLEGGINGSOMRÅDA.....	6
3.1 Oversikt	6
3.2 Klima.....	6
3.3 Berggrunn.....	8
3.4 Lausmasser.....	10
4. ARBEIDSMETODE.....	12
4.1 Feltarbeid og kartframstilling.....	12
4.2 Feilkilder.	12
4.3 Farge- og symbolbruk.	13
5. VEGETASJON OG BEITE PÅ STONGLANDET OG SKATVIK- FJELLET - SOLLIA	14
5.1 Vegetasjonssoner	14
5.2 Kartleggingssystem og arealfordeling	15
5.3 Omtale av kartlagte vegetasjonstyper	19
5.4 Vegetasjon og beite i ulike deler av kartleggingsområda	47
6. BEITEVERDI OG BEITEKAPASITET	59
6.1 Beiteverdi	59
6.2 Beitevaner	60
6.3 Beiteareal og beitekvalitet	61
6.4 Beitekapasitet.....	63
6.5 Avbeitingegrad	65
6.6 Beitebruk	66
6.7 Reinbeite	66
LITTERATUR.....	69

1. INNLEDNING

Oppmerksomheten omkring bruk av norsk utmark har økt sterkt de siste åra. Endringer i landbrukspolitikken har ført til ei sterkere satsing på ny næringsmessig utnyttning av utmarksressursene. Vi ser òg en økende interesse for- og etterspørsel etter økonomiske goder basert på utmarka. Mer reine kommersielle interesser melder seg på arenaen; det dukker opp nye bruksformer og det kommer inn personer med andre holdninger, kulturell bakgrunn og med andre målsettinger for sin økonomiske virksomhet enn det vi finner i de mer tradisjonelle utmarksnæringene. Samtidig er miljøvernforvaltninga er i ferd med å gjennomføre ei rekke tiltak med målsetting å sikre det biologiske mangfoldet i utmarka, bl.a. gjennom ulike verneplaner.

De utviklings- og endringsprosessene som nå er i gang i utmarka skaper behov for kunnskap som skal danne grunnlag for riktige beslutninger når næringsvirksomhet skal etableres eller forvaltningstiltak settes ut i livet. Det vil bli viktig både for tradisjonelle og nye brukere å synliggjøre arealinteressene sine og planlegge arealbruken sin. Flerbruk er et viktig stikkord for all arealplanlegging i utmark. God kjennskap til naturgrunnlaget er et vilkår for miljøretta planlegging og forvaltning. De naturgitte arealegenskapene bør danne utgangspunkt for all arealdisponering. På den måten vil areala kunne disponeres til formål som gir størst utbytte, samtidig som det er mulig å forutse konsekvenser av ulike inngrep. Som grunnlag for slik planlegging trenger planleggeren videst mulig kunnskap om økologiske forhold og egenskaper for ulik ressursutnyttning.

Vegetasjonskartet er i dag den karttypen som gir mest allsidig informasjon om naturgrunnlaget. Det er det nærmeste vi har kommet et økologisk kartverk. Kartet gir informasjon som generelt øker kunnskapen og forståelsen for hvilke naturressurser som finnes og hva som skal forvaltes. Kartet gir et felles informasjonssystem for mange ulike brukere og danner en felles, partsnøytral plattform som eventuelle motstridende interesser kan diskuteres over. Vegetasjonskartet er det eneste systematiske redskapet vi har for vurdering av ressursgrunnlaget for husdyrbeiting i utmark.

Målsettinga med dette prosjektet er å gi ei vurdering av beite for sau og storfé innafør to avgrensa deler i Tranøy kommune, samt vinterbeite for rein på Stonglandet. Som grunnlag for beitevurderingene er det utført vegetasjonskartlegging etter *Skog og landskap* sitt system for kartlegging i M 1: 20 000 – 50 000 (Rekdal og Larsson 2005). Denne rapporten gir en nærmere omtale av vegetasjonskartlegging og den informasjon som ligger i kartet. Utgangspunktet for dette er vegetasjonskartet over de to områda i Tranøy. I rapporten gir kapittel 3 en beskrivelse av kartleggingsområdet, og kapittel 4 beskriver metode for arbeidet som er utført. Vegetasjonstypene som er funnet i området er nærmere beskrevet i kapittel 5, sammen med en områdevis beskrivelse av vegetasjonsforeling og beiteforhold.

I kapittel 6 er beiteressursene behandla spesielt, og det er gitt ei vurdering av beitekvalitet samt beitekapasitet for sau og storfé i de to kartleggingsområda. Vinterbeite for rein på Stonglandet er omtalt i samme kapittel.

2. VEGETASJONSKARTLEGGING, GENERELL DEL

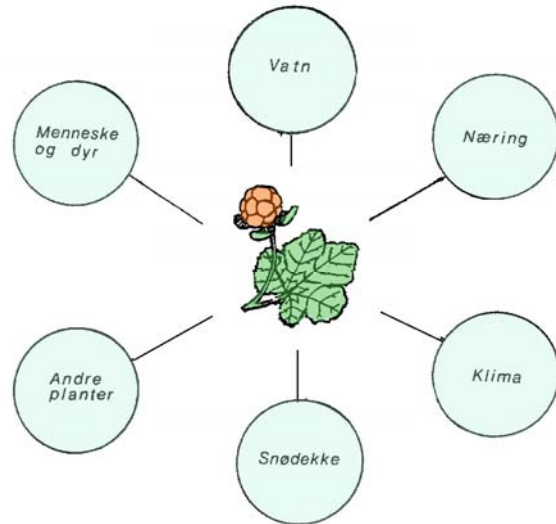
2.1 Vegetasjonskartets formål

Vegetasjonskartlegging skal skaffe informasjon for bedre forvaltning og bruk av naturgrunnlaget. Kartlegginga skal skape grunnlag for å forstå sammenhenger i naturen og ta vare på og utnytte biologiske ressurser, kulturverdier og naturen som kilde til opplevelse og rekreasjon.

2.2 Hva er et vegetasjonskart?

Ville planter lever i konkurranse med hverandre om vatn, næring og lys. De som er best tilpassa miljøet på vokseplassen vil vinne. I områder som har fått utvikle seg gjennom lengre tid er det derfor langt fra tilfeldig hvilke planter som vokser hvor. Voksemiljøet til plantene er sammensatt av en rekke naturgitte og menneskeskapte forhold. De viktigste av disse økologiske faktorene er vist i figur 1.

Planter som har noenlunde samme krav til miljøet vil vokse på samme sted. De danner det vi kaller et plantesamfunn eller en vegetasjonstype. **En vegetasjonstype er altså en karakteristisk samling av arter som finnes på steder med like vekstvilkår.**

Figur 1. Viktige faktorer som avgjør voksemiljøet til plantene.

Mange arter vil opptre innafor flere vegetasjonstyper. Disse har et bredt økologisk leveområde, men mengdeforholdet kan variere fra **dominerende art** i en type til spredt forekomst i en annen type. Andre arter kan ha snevre toleransegrenser for en eller flere miljøaktorer. Disse kaller vi **karakterarter** fordi de forteller oss noe helt bestemt om forholdene på voksestedet og om plantesamfunnet de vokser i. Når vi kartlegger utbredelsen av vegetasjonstyper, bruker vi dominerende arter og karakterarter som kjennetegn.

Plantesosiologi er ei grein innafor botanikken hvor det er definert hvilke artskombinasjoner som danner plantesamfunn og hvilke økologiske forhold disse indikerer. Ut fra denne forskninga er det utvikla et system for praktisk vegetasjonskartlegging. To system som er noenlunde landsdekkende er vanligst å bruke i dag: Ett for detaljert kartlegging i M 1:5 000 - 20 000 (Fremstad 1997), og ett for oversiktskartlegging i M 1: 20 000 - 50 000 (Rekdal og Larsson 2005). Enheter fra det detaljerte systemet kan slå sammen til oversiktssystemet.

Det detaljerte systemet er bygd opp på tre nivå kalt grupper, typer og utforminger. Det er **24 grupper** som står for hovedtyper av vegetasjon. Systemet inneholder **137 typer** som vanligvis tilsvarer en plantesosiologisk enhet på noe forskjellig nivå.. De fleste typene er igjen delt opp i utforminger som tilsvarer plantesosiologiske enheter på lågere nivå. Regionale utforminger eller spesielle lokale økologisk vikarierende samfunn blir vanligvis regna som typer.

Kartleggingssystemet for oversiktskartlegging er tilpassa et mindre intensivt feltarbeid. Identifikasjon av typene bygger mer på utseende (fyziognomisk utforming) av vegetasjonen

slik den blir prega av dominerende arter eller artsgrupper. Systemet deler vegetasjonstypene i 10 grupper. Under disse er det definert **45 vegetasjonstyper og 9 andre arealtyper**. I begge systemene blir det brukt en rekke tilleggssymbol for viktig informasjon som ikke ligger i typedefinisjonen. Eksempler er dekning av lav, vier, bart fjell, grasrik utforming m.m. Samlet gir dette et detaljert bilde av vegetasjonsdekket der det jevnt over vil være ca. 600 unike figursignaturer i et kart.

Et vegetasjonskart er et bilde på mosaikken av vegetasjonstyper som utgjør plantedekket i et område. Ved å utnytte informasjonen som plantene gir oss om vekstforholdene blir dette likevel langt mer enn en botanisk oversikt. Forskning og erfaring har gjort at vi kan trekke ut en rekke opplysninger om **miljøforhold** innafor hver vegetasjonstype. På samme måte kan ulike egenskaper med hensyn til **ressursutnytting og arealbruk** knyttes til typene. Grovt skissert kan vi dele informasjonen fra vegetasjonskartet i 3 grupper:

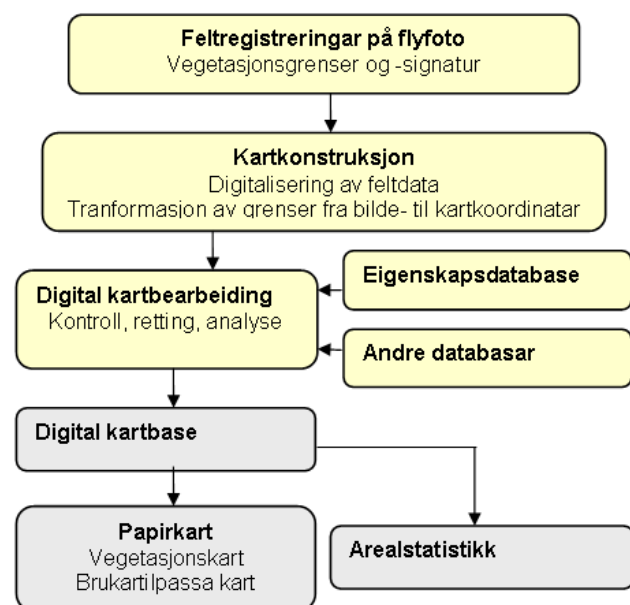
1. Botanisk informasjon
2. Økologisk informasjon
3. Egenskaper med hensyn til ressursutnytting og annen naturbruk.

2.3 Produksjon av vegetasjonskart

Feltarbeid: Mye av innsatsen bak et vegetasjonskart ligger i feltarbeidet. Kartlegginga foregår som en kombinasjon av synfaring i felt og tolking av flyfoto ut fra fargenyanser og strukturer i bildet. I tillegg legges økologisk kunnskap til grunn. Kartleggeren ser på bildene gjennom et stereoskop og får da landskapet fram tredimensjonalt. Ute i terrenget blir vegetasjonen klassifisert i typer, og på flybildet blir det tegnet grenser mellom de ulike vegetasjonstypene. Oversiktskartlegging vil i langt større grad enn detaljert kartlegging være basert på tolking og kikkerbruk. Ved oversiktskartlegging vil hver inventør prestere rundt 3 km²/dagsverk i skog og 5 km² i fjellet. Ved detaljert kartlegging 0,5-1 km²/dagsverk. Minste figurareal er vanligvis 1-2 dekar i M 1:10 000. I oversiktskartlegging er minsteareal 20 dekar, men en kan gå ned til 10 dekar på viktige areal.

Kartframstilling: Framstilling av kart skjer ved bruk av digital kartteknikk. Vegetasjonsgrenser og -signaturer blir digitalisert fra ortofoto eller flyfoto. Et dataprogram korrigerer for feil som vil oppstå på flybildene pga forskjellige fotograferingsvinkler og flyhøyder. De kartriktige digitale dataene blir deretter behandla i GIS-programvare (Geografisk InformasjonsSystem). Her finnes moduler for lagring, bearbeiding og presentasjon av data.

Avleda produkt: Behandling av vegetasjonsdata i GIS gir muligheter til å lage ei rekke avleda produkt både av grafisk og numerisk art. Mer om dette under avsnitt 2.4.

Figur 2. Produksjon av vegetasjonsdata ved Skog og landskap.

2.4 Bruk av vegetasjonskart

Temakart: Informasjonen som ligger i vegetasjonskartet kan være tungt tilgjengelig uten botanisk og økologisk kunnskap. Behandling av data i et geografisk informasjonssystem gir muligheter til å sortere de ulike egenskapene som kan knyttes til vegetasjonstypene. Dette kan presenteres tilpassa den enkelte brukers behov, framstilt som temakart eller arealstatistikker.

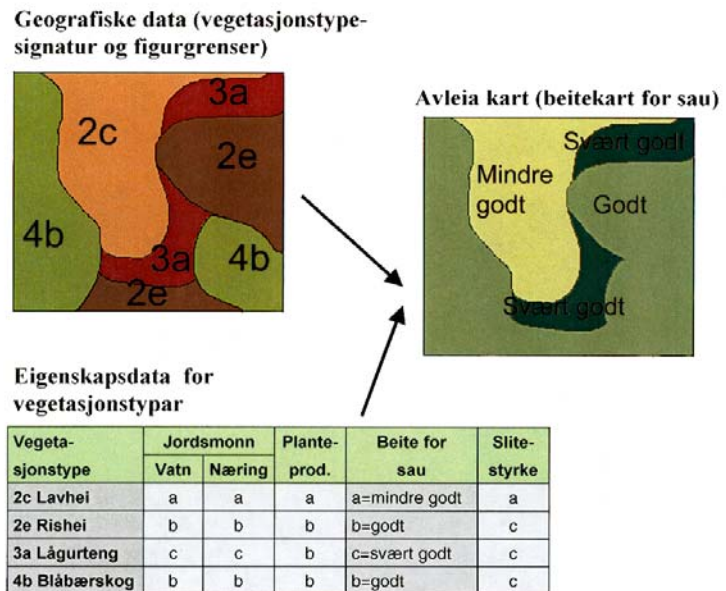
Figur 3 viser kobling av ett sett egenskapsdata for vegetasjonstypene (beitekaritet for sau) med geografiske data (vegetasjonsgrenser og signaturer) til et avleda beitekart for sau.

Figur 4 viser en oversikt over tema som kan avledes fra vegetasjonskartet. Presisjonen i informasjonen vil selvsagt være forskjellig etter om det er kartlagt etter system for oversikts- eller detaljkartlegging.

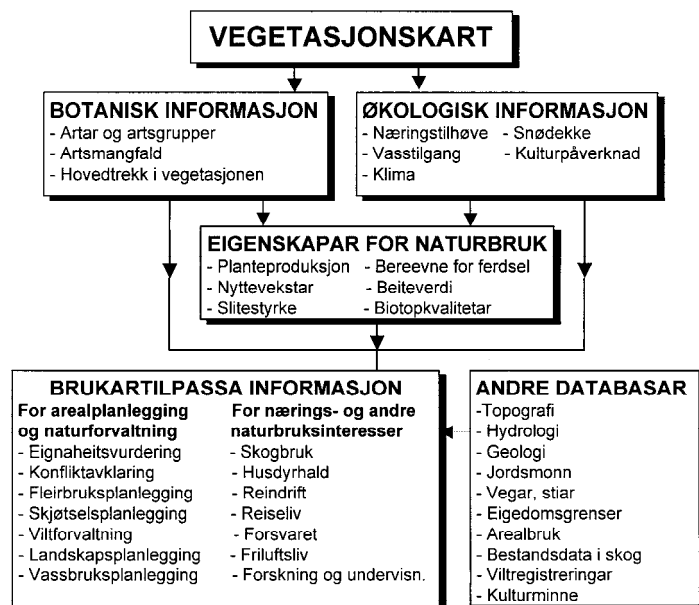
Botanisk informasjon: De ulike planteartene vil vokse innafør en eller flere definerte vegetasjonstyper. Ut fra vegetasjonskartet kan det derfor avledes informasjon om forekomst av enkeltarter eller artsgrupper. Eksempler på avleda tema kan være kart over treslagfordeling, artsmangfold, eller ei forenkling av vegetasjonskartet til hovedtrekk ved vegetasjonen.

Økologisk informasjon: Med kunnskap om forekomst av arter i de ulike vegetasjonstypene og deres krav til voksemiljø, kan vi avlede en rekke tema omkring vekstforholdene. Dette gjelder f.eks. nærings- og fuktighetsforhold i jordsmonnet, grad av kulturpåvirkning, eller hvor varig og tykt snødekket er i fjellet. Ulik klimatisk informasjon kan også tolkes ut.

Egenskaper for ressursutnyttning og annen arealbruk: Ut fra botanisk og økologisk informasjon, samt kunnskap om ulike bruksområder, kan vi avlede flere tema om naturgrunnlagets egenskaper for ressursutnyttning og anna arealbruk. Eksempler på dette er

Figur 3. Avledning av temakart fra vegetasjonskart

Figur 4. Avleda informasjon fra vegetasjonskart

kart over planteproduksjon, bær- og soppforekomster, vegetasjonens slitestyrke, markas bæreevne for ferdsel, beiteverdier for husdyr, rein, viltarter, m.m.

Brukertilpassa kart: Ut fra informasjon som vegetasjonskartet gir, kan vi trekke ut opplysninger den enkelte brukeren er interessert i, og sammenstille disse til spesielle brukertilpassa produkt. Dette kan gjelde til bruk i planlegging og forvaltning, eller som dokumentasjon av næringer eller andre brukergrupper sine interesser i utmarka. Koplet sammen med informasjon fra andre databaser, åpner dette for svært mange muligheter.

Brukerinteresser i utmark som kan hente informasjon fra vegetasjonskart:

A. Planlegging og forvaltning

- Gode kart over naturgrunnlaget gir bedre beslutningsgrunnlag og større effektivitet i planlegging og forvaltning. Kart gir innsyn og muligheter til brei medvirkning i planprosessen.
- Vegetasjonskartet kan brukes til å vurdere arealenes egnethet til ulike formål, dokumentere en rekke arealbruksinteresser og avdekke brukskonflikter.
- Plantene er primærprodusenter og legger grunnlag for "maten" og det fysiske miljøet for andre arter. Registrering av plantelivet gir derfor nøkkelen til informasjon om biologisk mangfold.

B. Næringsutvikling

- Vegetasjonskartet gir skogbruksnæringa et redskap for planlegging av flersidig skogbruk og skogskjøtsel tilpassa voksestedet.
- Vegetasjonskartlegging er det eneste systematiske redskapet vi har for vurdering av beitekvalitet i utmark. Kartet kan brukes til dokumentasjon av beiteinteresser, vurdering av beitekapasitet og planlegging av beitebruk.
- Reindrifta vil kunne nytte vegetasjonsdata til ei bedre tilpassing av drifta til naturgrunnlaget.
- Basisressursen for grønt reiseliv er landskap. Vegetasjonen er en viktig del av landskapet. Et vegetasjonskart kan bidra til dokumentasjon av reiselivets arealinteresser, brukes i planlegging av naturbaserte aktiviteter og til markedsføring av natur som reiselivsprodukt.

C. Forskning og undervisning

Vegetasjonskartet viser sammenhenger, årsaksforhold og mangfold i naturen, og kan brukes i naturfagundervisning og informasjonsvirksomhet. Kartet er godt egna som referansegrunnlag for ulik naturfaglig forskning. Det er også et historisk dokument som kan vise utvikling over tid.

D. Friluftsliv

Turgåere vil kunne nytte kartet til å gjøre turen mer opplevelsesrik, finne bærforekomster, sopp og andre nyttevekster. Med kunnskap om ulike dyrearters miljøkrav kan kartet gi veiledning om hvor disse helst forekommer.

E. Forsvaret

Vegetasjonskartet gir informasjon som kan brukes i taktisk- og konflikt-/skadeforebyggende planlegging. Dette kan være framkommelighet, markas bæreevne, muligheter til å finne skjul, sårbare naturtyper m.m.

Kartbrukeren må alltid være klar over at et vegetasjonskart vil være en sterkt forenkla og skjematisk framstilling av naturen. Dette har sammenheng med flere forhold: På kartet er grensene mellom vegetasjonstypene satt med en strek, i naturen er det ofte gradvise overgangar. Vegetasjonen kan ofte danne innfløkte mosaikkmønster som det er umulig å kartfeste. Kartleggeren må derfor forenkla.

3. OMTALE AV KARTLEGGINGSOMRÅDA

3.1 Oversikt

De to kartlagte områda ligger i Tranøy kommune, på sørsida av Senja i Troms. Begge tilhører landskapsregionen *Fjordbygdene i Nordland og Troms*. Stonglandet er ei markert halvøy omgitt av Vågsfjorden, Eidepollen og Tranøyfjorden. Det låge Stonglandseidet danner ei smal landbru som skiller Stonglandet fra resten av Senja.

Det utvalgte området i aust har ikke et dekkende stedsnavn, og blir i rapporten kalt *Skatvikfjellet - Sollia*. Det strekker seg innover fra Solbergfjorden og Tranøybotn som danner yttergrense i sør og vest. Fra Tranøybotn følger det riksveg og fylkesveg nord til Bryggahaugen, videre austover langs kommunal veg til kommunegrensa, som den følger over Gammelveten og aust til Rendalen. I aust danner riksvegen grense, videre fylkesvegen ned til fjorden ved Vangsvika.

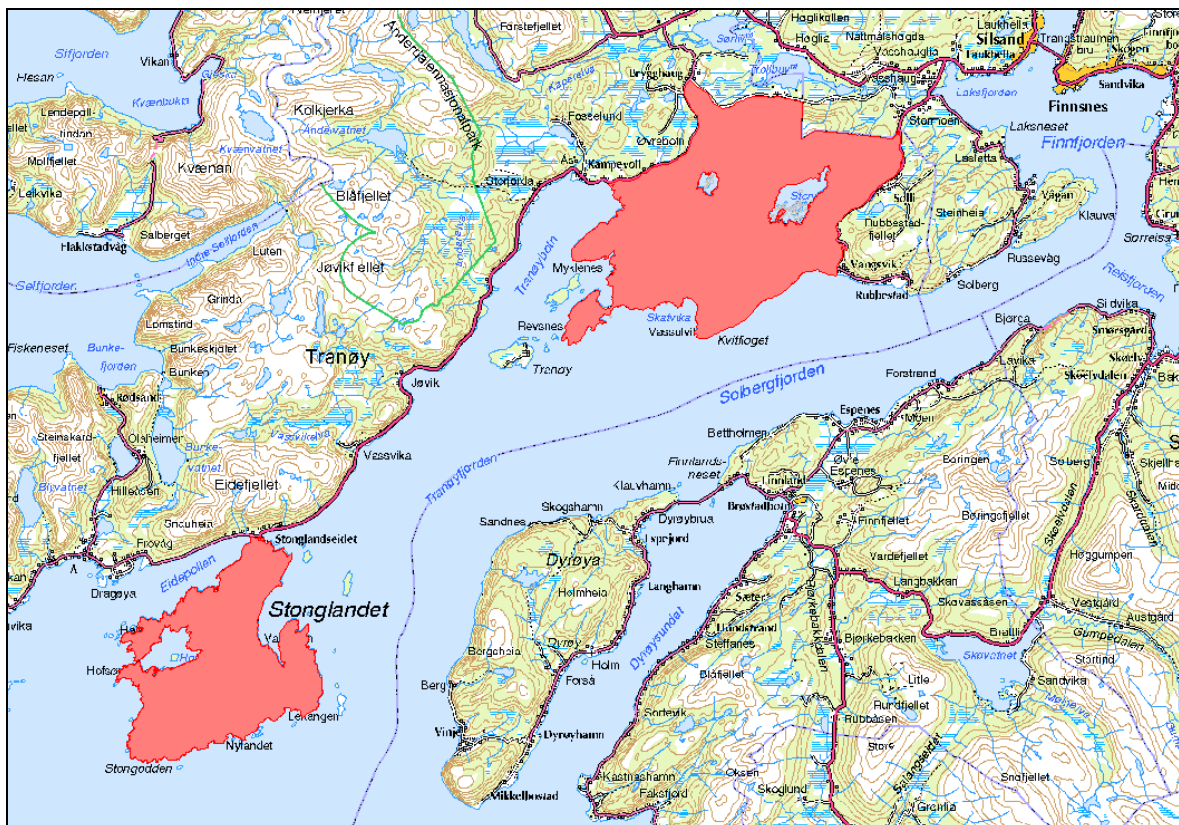

Fig. 5. Lokaliseringskart for kartleggingsområda i Tranøy (N50, kilde © Norge digitalt).

3.2 Klima

De nærmeste temperaturmålingene er fra målestasjonene i Vangsvika og på Laukhella vest for Silsand. Begge ligger nær sjøen. Normaler for Grasmyskogen i Lenvik kan nyttes som sammenlikning for de innerste delene av Tranøy Aust. Likedan vil ytre deler av Stonglandet ha et mer havpåvirka klima, dvs. noe lågere sommertemperatur og høgere vintertemperatur. Her vil det trolig nærme seg normalene som er vist fra målestasjonen på Bjarkøya.

Vangsvika har en årsmiddeltemperatur på 3,3 °C. Januar og februar har lågest månedsmiddel med $\pm 3,9$ og $\pm 3,8$ °C.

(Til sammenlikning har Grasmyrskogen og Bjarkøy hhv $\pm 7,0$ og $\pm 2,4$ °C i januar). Juli har det høyeste månedsmidlet med $12,5$ °C (Grasmyrskogen har $12,5$ °C og Bjarkøy $11,8$ °C for juli).

Typisk landskap på Stonglandet. Utsikt fra Stangnesfjellet mot Hofsøya og Å (PKB).

Kulturlandskapet i Vesterfjell og Sollia er bratt med avrunda terrengformer, og samtidig svært produktivt. Fra Øverslått sett mot Laksfjorden (PKB).

Temperaturen vil naturlig variere mellom ulike deler av kartleggingsområda. Lokalt kan det forekomme store forskjeller innafor korte avstander, bl.a. avhengig av vindvirkning og avstand fra sjø og vassdrag. Temperaturen endrer seg også med høgdelaget. Det er vanlig å regne med at temperaturen synker med 0,6 °C for hver hundre meter vertikal stigning. I kalde perioder om vinteren er det kaldest i dalbotner og søkk.

Tabell 1. Månedsnomal for temperatur, siste normalperiode (<http://eklima.met.no>).

Stasjon	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	år
Vangsvika	-3,9	-3,8	-2,0	1,2	5,7	10,0	12,5	11,6	7,5	3,5	-0,4	-2,8	3,3
Laukhella	-4,5	-4,0	-2,5	1,0	5,5	10,0	12,5	11,5	7,5	2,5	-2,0	-3,5	2,8
Grasmyrskogen	-7,0	-6,0	-2,5	0,5	5,5	10,0	12,5	12,0	7,0	3,0	-3,5	-6,0	2,1
Bjarkøy	-2,4	-2,4	-1,3	1,4	5,7	9,3	11,8	11,5	7,9	4,2	0,7	-1,5	3,7

Nærmeste målestasjoner for nedbør er Vangsvika og Tranøybotn. Vangsvika ligger innafor kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia, og Tranøybotn ca 1 mil lenger vest. Stonglandet ligger om lag midt mellom stasjonene Tranøybotn og Bjarkøy.

Nedbørsnormalen for Vangsvika viser årsmiddel på 1050 mm og Tranøybotn litt høgere, 1105 mm. Innafor Skatvikfjellet - Sollia vil årsnedbøren ligge omkring disse verdiene. Stonglandet, som ligger mer åpent og fjordeksponert, kan ventes å ha et årsmiddel som i likhet med Bjarkøy er noe lågere. Nedbørsnormalene for månedene mai til september viser at alle stasjonene har ei jamn stigning i nedbør gjennom vekstsesongen.

Tabell 2. Månedsnomal for nedbør, siste normalperiode (<http://eklima.met.no>).

Stasjon	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	år
Vangsvika	106	95	76	65	45	53	67	75	100	137	117	114	1050
Tranøybotn	112	100	80	68	47	56	70	79	106	144	123	120	1105
Bjarkøy	93	79	68	54	41	45	73	69	88	118	90	107	925

3.3 Berggrunn

Beskrivelsene under er basert på berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser (<http://www.ngu.no>), gjengitt i fig. 6 under. Kartet gjengir bare hovedtrekka i forekomstene til bergartene.

Stonglandet: Berggrunnskartet viser at Stonglandet består av prekambrisk grunnfjell, overveiende hard *granitt*. Et belte av *kvartsdioritt*, en annen grunnfjellbergart, strekker seg fra Breivika i sør, nordaustover til Gjerdneset. Disse harde og næringsfattige bergartene preger landskapet ved et gjennomgående tynt jorddekke og en vegetasjon dominert av lyngarter.

Skatvikfjellet – Sollia: Grunnfjellsbergarten *granitt* dekker store deler av Senja og kommer også inn i den vestligste delen av Skatvikfjellet - Sollia. Her stopper den opp mot ei markert nord-sørgående linje mellom Skatvika og Lahaugen. Området aust for denne linja består av ei helt ulik bergartsgruppe. Her er det omdanna sedimentære bergarter av kambrosilurisk alder, dominert av *glimmerskifer* og *kalkspatmarmor*. Begge er lause og næringsrike bergarter som skaper gunstige vilkår for planteproduksjon. Typisk for denne delen av området er et jevnt

jorddekke, ofte som forvittringsjord på opplente lokaliteter. Det gjelder særlig berggrunnen av *kalkspatmarmor*.

Granitt er en hard og tungforvitrelig djup- eller gangbergart. I regelen er den svært næringsfattig og lite gunstig for planteproduksjon. Jordsmonnet er oftest tynt eller mangler. Sjeldnere har granitten andre kjemiske og fysiske sammensetninger som gir bedre egenskaper for plantevekst.

Glimmerskifer er en lagdelt bergartsgruppe som varierer i hardhet, kjemisk innhold og næringsgrad. Den gir opphav til et næringsrikt jordsmonn. Særlig i hellende terreng med godt jorddekke og gunstige vassforhold er areala produktive og dominert av rike vegetasjonstyper. Der det er mindre jorddekke og vasstransport i grunnen, består vegetasjonen av mer nøysomme eller middels næringskrevende arter.

Kalkspatmarmor, en laus, mineralrik bergart med særlig gunstig virkning på planteveksten. På steder med tynt jorddekke utvikles en spesiell låg vegetasjon med innhold av kalkkrevende og tørketålende arter. Lausmasser fra slik kalkrik berggrunn gir svært produktiv mark der vasstransporten er god.

Berggrunnskart

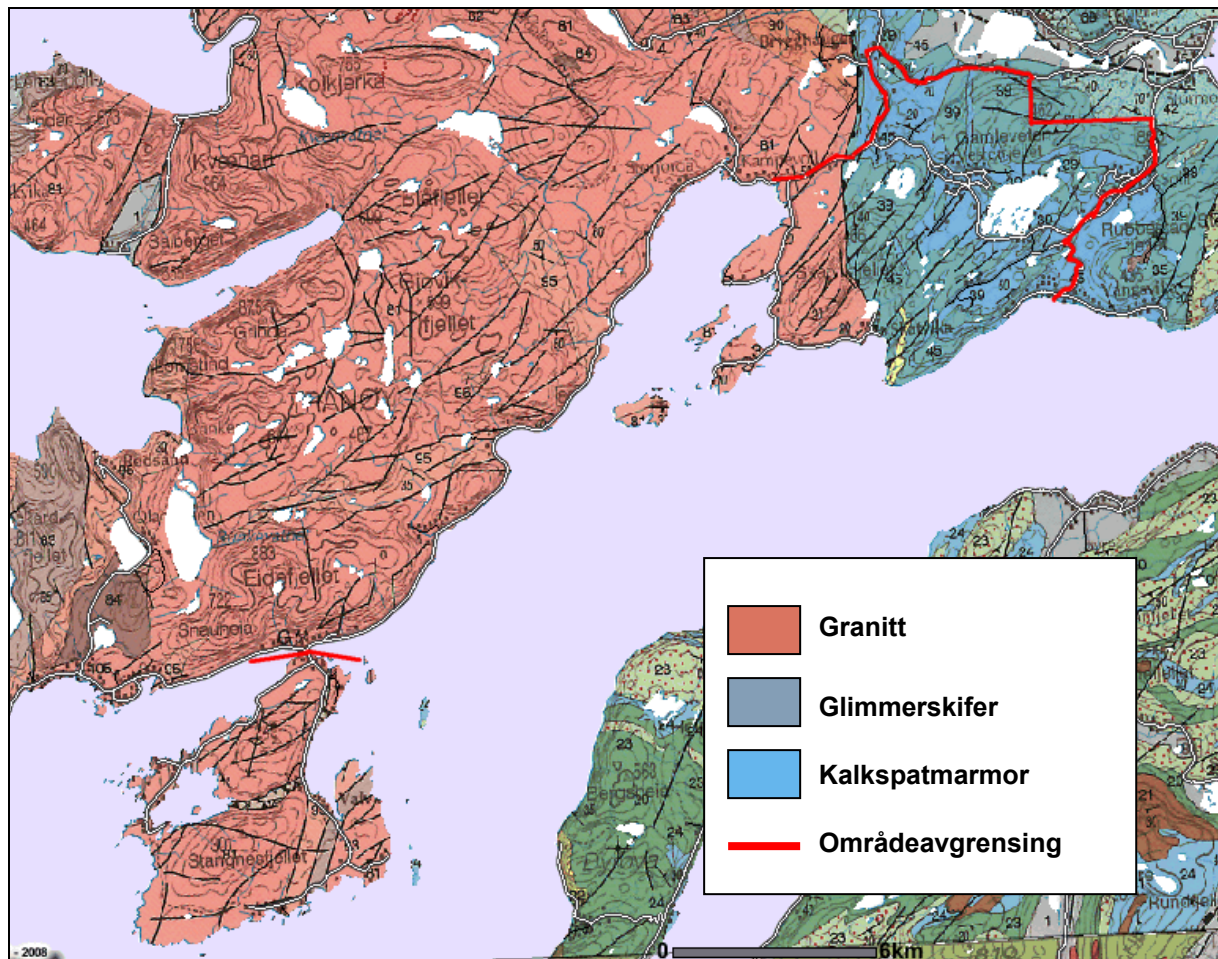

Fig. 6. Utsnitt av berggrunnskart over Tranøy med de to kartleggingsområda markert.

3.4 Lausmasser

Beskrivelsene under er basert på lausmassekart fra Norges geologiske undersøkelser (<http://www.ngu.no>). Kartet gjengir bare hovedtrekka i utbredelsen til lausmasseklassene.

Stonglandet: Karakteristisk for Stonglandet er et tynt lausmassedekke og hyppig forekomst av bergblotninger over høgdedrag og opplendte plasser i terrenget. Flere steder, og mest omkring Stangnesfjellet og Svartneset, består jorddekket av et sjikt med *tynn humus og torvdekke*. *Morene* finnes registrert som spredte lokaliteter mellom Hofsybotn og Leirpollfjellet. Djupe torvmyrer har de største forekomstene i de austre delene mellom Valvågen og Breivika og i sørvest innafor Stongodden og Storklubben. *Hav, fjord- og strandavsetninger* opptrer opp til 20- 30 m.o.h. og danner betydelige areal. Størst utstrekning får de over Stonglandshalsen - Hofsyøya, Stonglandseidet - Stranda, Valvågen og mellom Stangnes og Lekangneset. De dyrka areala ligger på slike lausmasser. De djupeste lausmassene består av *marine strandavsetninger*. Her finner en de største jordbruksareala, som på Stonglandseidet, Valvågen, Lekangen og Stangneset.

Skatvikfjellet – Sollia: Lausmassekart fra Norges geologiske undersøkelser (<http://www.ngu.no>) angir to dominerende klasser i dette delområdet. Den største er *forvittringsmateriale* som dekker store sammenhengende områder fra Vangsvika i sør, og innlemmer nordlige og nordvestlige deler med unntak av åspartiet fra Gammelveten og austover. I tillegg inngår det meste av brattlia mellom Gunnarheimen og Kvitfloet samt dalen innafor Skatvika.

Områda med forvittringsjord er omtrent sammenfallende med utbredelsen til *kalkspatmarmor*. Jorddekket varierer sterkt, men er oftest tynt over åstopper og opplendte steder. Jorddekket er tjukkere langs lisider og bakkehellinger, der det skaper gode vekstbetingelser. Jordbruksgrendene Bryggerhaugen, Vesterfjell og Sollia ligger innafor området med denne typen løsmasser.

Typisk for granittområdene er tynt eller manglende jorddekke og en skrinn vegetasjon dominert av lynarter og heigråmose. Nær Eidekjosen, Stonglandet (PKB).

Store deler av kalkspatområdene har et dekke av forvittringsjord med varierende tykkelse. På opp-
lendte steder opptrer en artsrik lågurtvegetasjon. Fra lia nord for Vesterfjell (PKB).

Den andre store utgjøres av typen ”Bart fjell”, som i følge løsmassekartet dekker de høyeste åspartia. Det er Heikampen - Gammelveten, Skatvikfjellet og høgdedraget omkring, det meste av Revsneshalvøya, samt et stort område mellom Skatvikfjellet, Vassutvika og Storvatnet. På kartet er denne typen overestimert både i utstrekning og karakter. Det meste av de nevnte områda har et større eller mindre jorddekke. Det gjelder særlig det sistnevnte der størstedelen er skogkledd og har et tykt dekke av forvittringsjord.

Moreneavsetninger mangler over det meste av området, men et dekke av *tynn morene* ligger i åsområdet aust for Gammelveten, og et mindre mellom Heikampen og Torsmoen. Tynne dekker av *hav-, fjord- og strandavsetninger* har de største forekomstene ved Miklebostad og videre innover langs Tenna til Tennvatnet. Andre forekomster er på Revsneshalvøya og i Skatvika. Jordbruksareala i Vangsvika ligger på *tjukke hav- og fjordavsetninger*. *Marine strandavsetninger* har størst forekomst i indre Tranøybotn og i Skatvika, og på ei strekning langs Djupelva nord i kartleggingsområdet. *Torv og myr* har store sammenhengende areal over Brannmyra vest i området. Andre store myrstrekninger er Sætermyrn og Flotmyra. *Breelavsetninger* er bare registrert i et lite felt over gården Østheim i nordkanten av delområdet.

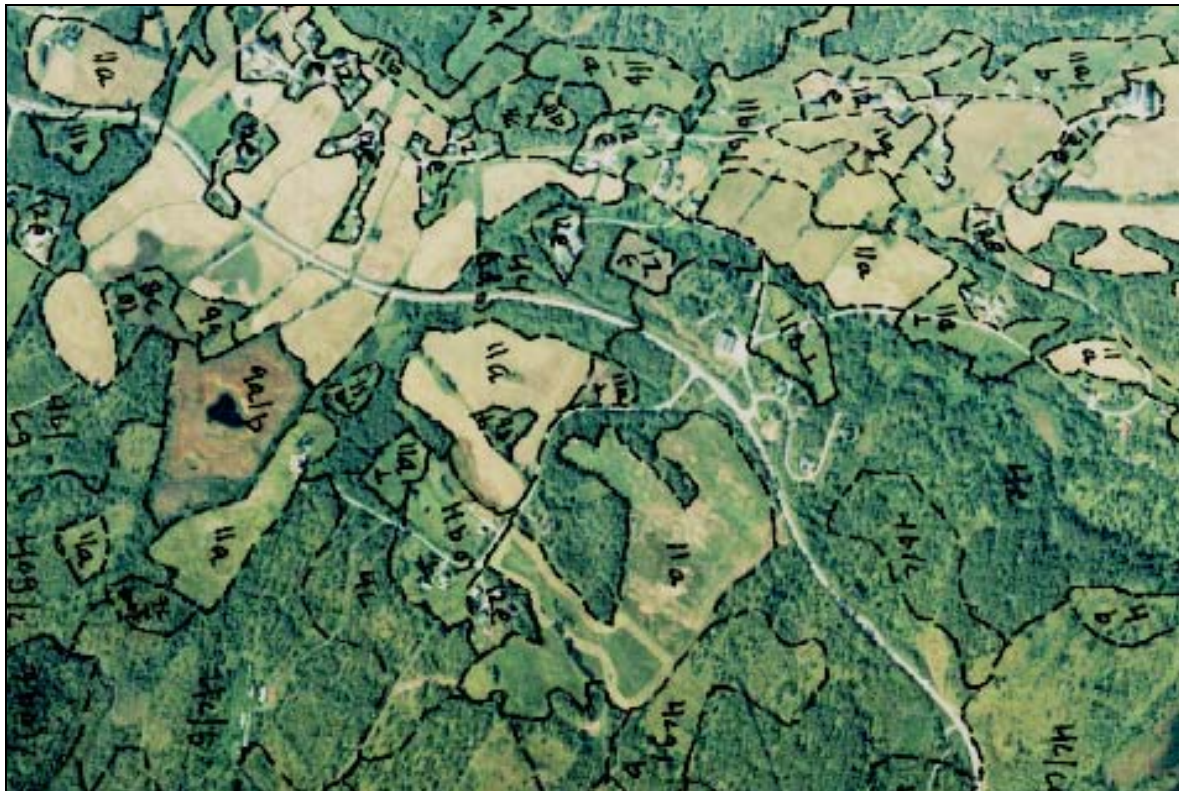
4. ARBEIDSMETODE

4.1 Feltarbeid og kartframstilling

Feltarbeidet er gjort i samsvar med metode skissert under avsnitt 2.3. Kartlegginga er utført etter *Skog og landskap* sitt system for vegetasjonskartlegging i målestokk 1:20 000 - 50 000 (Rekdal og Larsson 2005). Under kartlegginga ble det brukt følgende flyfoto:

- Norsk luftfoto og fjernmåling, svart/kvite foto, oppgave 11586 i M 1: 40 000, fotoår 1993.
- SK Blom AS, fargefoto, oppgave 06062 i M 1: 35 000, fotoår 2006.

Førstnevnte flyfotooppgave er brukt for kartlegging på Stonglandseidet, sistnevnte for Skatvikfjellet - Sollia. Topografisk kartgrunnlag er fra Statens kartverk, kartserie N 50.

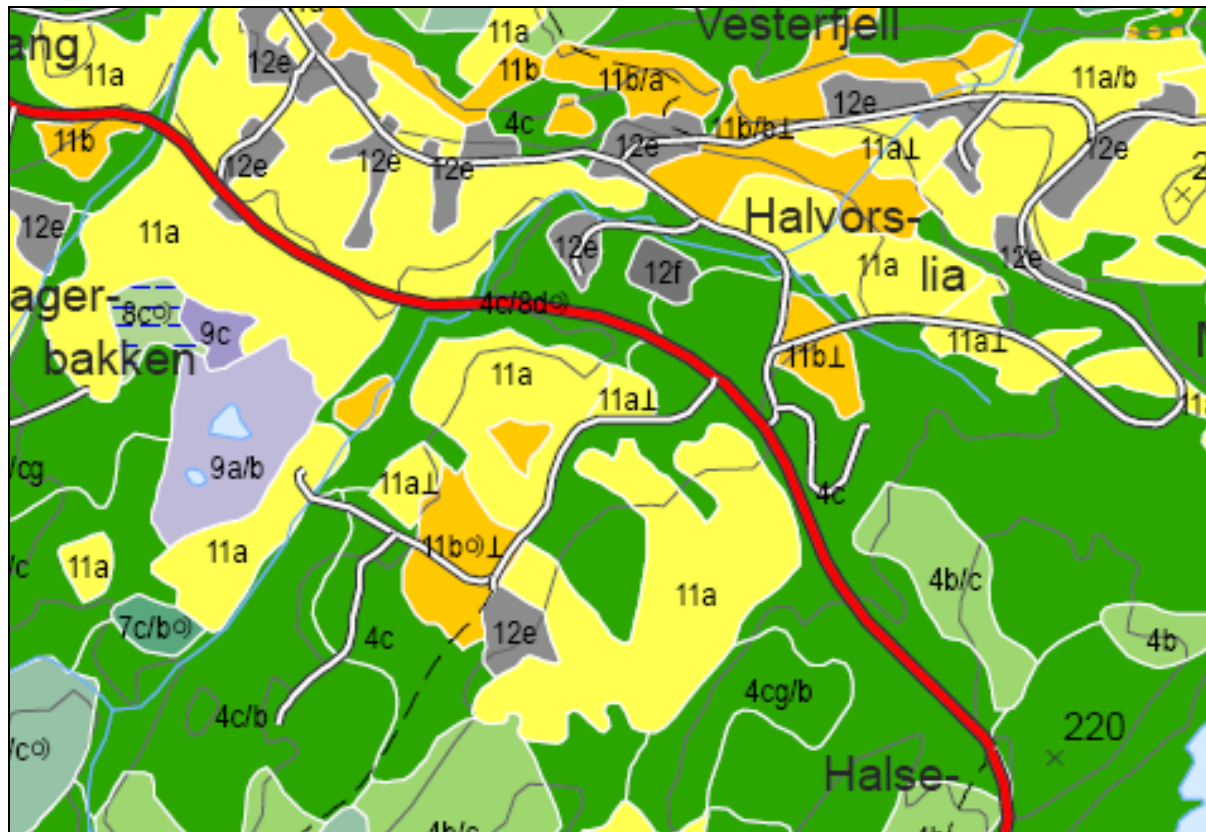
Figur 7. Utsnitt av flyfoto med feltregistreringer fra kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia.

4.2 Feilkilder

Kartleggingssystemet i målestokk 1:20 000 - 50 000 er et kompromiss mellom den informasjonen vi ideelt ønsker å få fram, hvor mye kartlegginga skal koste, og hva som er kartografisk mulig å framstille. Kartet skal best mulig avspeile økologiske forhold samt egenskaper for ulik bruk av naturgrunnlaget. Samtidig må kartlegginga foregå i et tempo som gjør prosjektet økonomisk forsvarlig. Kartografisk setter denne målestokken også begrensninger i detaljeringsgraden.

Det er begrensa hvor mye av kartleggingsarealet som kan oppsøkes i felt. Vegetasjonstypene blir derfor til en viss grad identifisert ut fra kriterier til utseende, der de er lett kjennelige på flyfoto eller sett gjennom kikkert. Vegetasjonsgrensene er ofte gradvise overganger, og vegetasjonen kan noen steder danne innfløkte mosaikkmønster som er umulig å gjengi på

kart. Det kan ikke gis regler for alle problem, og kartleggeren må ofte bruke subjektivt skjønn. Kartleggerens oppgave blir å skille ut hovedtrekkene i vegetasjonsfordelinga og tegne det ned som fornuftige arealfigurer det kan lages kart av. Detaljert kontroll av kartlagte grenser uten å se på hovedtrekkene i vegetasjonen vil kunne vise forhold som lett oppfattes som feil. Metoden for kartframstilling er i seg selv komplisert og innebærer gjentatte overføringer av linjer og signaturer. For et så innholdsrikt kart vil dette skape risiko for feil, og setter store krav til rutiner for korrekturlesing. Noen utforminger av vegetasjonstypene kan by på problemer i klassifisering. Dette er kommentert under omtale av typene i avsnitt 5.3.

Figur 8. Utsnitt av vegetasjonskartet fra kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia.

4.3 Farge- og symbolbruk

Vegetasjonskartet kan leses på to nivå etter hvor detaljert informasjon en er ute etter. Fargene i kartet er det enkleste nivået. Hovedfargene på kartet er inndelt etter grupper av vegetasjonstyper som representerer viktige utseendemessige (fysiognomiske) trekk i landskapet. Det meste av fjellvegetasjonen har for eksempel nyanser av brunt mot rødt. Lauvskog går i gulgrønt, granskog i blågrønt og furuskog i brungrønt. Innafor hver hovedgruppe blir typene synliggjort med forskjeller i fargetone, fra lyst til mørkt etter en fattig-rik gradient. Skravur er brukt på sumpskog og noen myrtyper.

Mer detaljert informasjon får en ved å lese signaturane i kartet. Alle figurer er gitt en signatur for vegetasjonstype som består av et tall og en bokstav. I tillegg er det brukt ei rekke tilleggssymbol for å vise viktige trekk i vegetasjonen som ikke går ut fra typedefinisjonen. Disse er nevnt i pkt. 5.2. Her blir også bruk av mosaikkfigurer omtalt.

5. VEGETASJON OG BEITE PÅ STONGLANDET OG SKATVIKFJELLET – SOLLIA

5.1 Vegetasjonssoner

Når vi går innover fra fjord til fjell endrer vokseforholda seg mye. Dette gjelder særlig de klimatiske faktorene. Vegetasjonen endrer seg med voksebetingelsene, og i visse høgdelag skjer ei mer markert endring enn i andre. Dette gir grunnlag for inndeling av vegetasjonen i høgdsoner. Den mest markerte av disse sonegrensene er skoggrensa; grensa mellom skog og snaufjell. For å få en helhetlig oversikt over vegetasjonstyper og vokseforhold i de kartlagte områda, er det nedafor gitt en omtale av de ulike sonene vi møter her.

Strandsona: I kyststrøk vil en ofte finne ei skoglus sone langs sjøkanten. Denne kan være skapt både av klimatiske forhold og av kulturpåvirkning. Vegetasjonen i strandsona vil veksle fra fattige strandberg med karrig, usammenhengende vegetasjonsdekke til frodige *strandenger* på finkorna strandsediment.

I kartleggingsområda ligger mye av strandsona langs bratte strekninger og steder der det er tynt jorddekke. Her blir sona svært smal og stedvis nærmest utviska. Strandavsetningene er ofte grovkorna og består av stein og blokker, slik at vegetasjon mangler eller bare forekommer som små fragment. Særlig i grunnfjellområder er det vanlig med åpne strandberg uten høgere planteliv. Der landskapet flater ut mellom grunnsjøområder og ei landside med lausmasser, er strandsona breiest. Større areal med *strandeng* er bare registrert på Stonglandet. Strandsona får et stort omfang og omslutter nesten hele Stonglandshalvøya, og i Tranøy Aust utgjør den mer enn halve yttergrensa.

Lisona: I områder så langt nord som Troms mangler den tydelige soneringa mellom barskog i låglandet og bjørkeskog mot fjellet. Barskogen, d.v.s. furua sin utbredelse, er i sterkere grad knyttet til forhold ved berggrunn og jordtype enn til temperaturklimaet. Innafor kartleggingsområda er forekomsten av furu sammenfallende med utbredelsen av granitt. Det omfatter hele Stonglandet og en mindre del av Skatvikfjellet - Sollia. Det meste består av marginal kystfuruskog på grunnlendt mark. Jorddekte hellinger har oftest bjørkeskog. Bjørkeskogen okkuperer ellers områder med lagdelt, næringsrik berggrunn, og får derfor så stor utbredelse i Tranøy Aust. Deler av bjørkeskogen er tilplanta med gran.

Skoggrensa i området ligger omkring 380 m.o.h., men vil nå noe høgere på gunstige steder. Dette er den lokale, klimatiske skoggrensa, som i første rekke er bestemt av sommertemperaturen. Den egentlige skoggrensa ligger flere steder under den klimatiske. Det gjelder Stangnesfjellet, Leirpollfjellet og deler av Skatvikfjellet. Her vil det være tynt jorddekke og vindvirkning som setter grense for skogutviklinga. I kartlegginga blir skoggrensa satt der trærne ikke lenger kan nå ei høgde på 2,5 m og ei kronedekning på minst 25 % av arealet.

Lågfjellet (lågalpin sone): I denne sona endrer vegetasjonen totalt utseende i og med at tresjiktet faller bort. I busk- og feltsjikt opptrer likevel mange av de samme artene som i bjørkeskogen. Øvre grense for sona blir satt der *blåbær* opphører som samfunnsdannende plante. Det vil si ved øvre grense for forekomst av *rishei*, som er dominerende vegetasjonstype i de fleste fjellområder. Bare på Gammelveten er *risheia* den vanligst forekommende vegetasjonstypen. De andre fjellpartia, som har en hardere berggrunn og et tynnere jordsmonn, er dominert av *lavhei*. *Høgstaudeeng* er mindre representert i området. Av snøleivevegetasjon er det registrert en liten forekomst.

Mellom- og høgfjellet (mellom- og høgalpin sone): Fjellet i kartleggingsområda ligger under denne sona, som ellers i distriktet opptrer på 600-1100 m.o.h. I mellomfjellet møter plantene hardere livsvilkår. Artsantallet tynges ut, og vegetasjonen dannes av frostherdige arter fra rabbe- og snøleiesamfunn, der grensene mellom disse blir mindre synlig etter som vi går oppover i sona. I høgalpin sone opphører all sammenhengende vegetasjon, og plantene opptrer mest i spredte forekomster

5.2 Kartleggingssystem og arealfordeling

Nedfor følger en oversikt over kartleggingsenheter og tilleggssymbol i Skog og landskap sitt system for vegetasjonskartlegging i M 1:50 000 (Rekdal og Larsson 2005). Typer eller tilleggssymbol merka med gul bakgrunnsfarge er kartlagt innfor de to delområdene.

Vegetasjonstyper og andre arealtyper

SNØLEIE	GRANSKOG
1a Mosesnøleie	7a Lav- og lyngrik granskog
1b Grassnøleie	7b Blåbærgranskog
1c Frostmark, letype	7c Enggranskog
HEISAMFUNN I FJELLET	FUKT- OG SUMPSKOG
2a Frostmark, rabbetype	8a Fuktskog
2b Tørrgrashei	8b Myrskog
2c Lavhei	8c Fattig sumpskog
2d Reinrosehei	8d Rik sumpskog
2e Rishei	
2f Alpin røsslynghei	MYR
2g Alpin fukthei	9a Rismyr
ENGSAMFUNN I FJELLET	9b Bjønnskjeeggmyr
3a Lågurteng	9c Grasmyr
3b Høgstaudeeng	9d Blautmyr
	9e Starrsump
LAUVSKOG	ÅPEN MARK I LÅGLANDET
4a Lav- og lyngrik bjørkeskog	10a Kystlynghei
4b Blåbærbjørkeskog	10b Røsslynghei
4c Engbjørkeskog	10c Fukthei
4d Kalkbjørkeskog	10d Knauser og kratt
4e Oreskog	10e Fukt- og strandenger
4f Flommarkkratt	10f Sanddyner og grusstrender
4g Hagemarkskog	10g Elvører og grusvifter
VARMEKJÆR LAUVSKOG	JORDBRUKSAREAL
5a Eikeskog	11a Dyrka mark
5b Bøkeskog	11b Beitevoll
5c Edellauvskog	
FURUSKOG	UPRODUKTIVE AREAL
6a Lav- og Lyngrik furuskog	12a Grus, sand og jord
6b Blåbærfuruskog	12b Ur og blokkmark
6c Engfuruskog	12c Bart fjell
6d Kalkfuruskog	12d Bebygd areal, tett
	12e Bebygd areal, åpent
	12f Anna nytta areal
	12g Varig is og snø

Tilleggssymbol

Grus, sand og jord		Treslag	
:	Areal med 50-75 % grus, sand og jord	*	Gran
Stein og blokker		+	Furu
◇	Areal med 50-75 % stein og blokk	L	Lerk
		o)	Lauvskog, i hovedsak bjørk
Grunnlendt mark, bart fjell		o	Gråor
^	I skog: Grunnlendt areal der jorddekket er mindre enn 30cm eller det finnes opp til 50 % bart fjell.	z	Svartor
⤴	Areal med 50-75 % bart fjell	θ	Osp
Spredt vegetasjon		∞	Selje
~	Uproduktive areal (12a, b, c) med 10-25 % vegetasjonsdekke	\$	Vier i tresjiktet
Lav		ø	Bøk
v	Areal med 25-50 % lavdekning	q	Eik
x	Areal med mer enn 50 % lavdekning	↑	Annen edellauvskog
Vier		o))	Busksjikt
⊂	Areal med 25-50 % dekning av vier	Høgdeklasser i skog	
s	Areal med mer enn 50 % dekning av vier	I	Hogstflater eller ungskog opp til 2,5 m høyde
Einer		II	Ungskog fra 2-5 m til 6-7 m høyde
j	Areal med mer enn 50 % dekning av einer	Tetthet i skog	
Bregner]]	25-50 % kronedekning
p	Areal med mer enn 75 % dekning av bregner	Hevdtilstand på jordbruksareal	
Finnskjegg		⊥	Dyrka mark, beite eller hagemarkskog under attgroing
n	Areal med mer enn 75 % dekning av finnskjegg	Grøfta areal	
Grasrik vegetasjon		T	Areal som er tett grøfta
g	Vegetasjonstyper med grasrike utforminger, over 50 % grasdekning		
Rik og kalkkrevende myrvegetasjon			
r	Rik utforming av grasmyr		
k	Kalkkrevende utforming av grasmyr		

Mosaikksignatur blir brukt der to vegetasjonstyper opptrer i mosaikk. Dominerende vegetasjonstype blir satt først, og type nr.2 blir ført på dersom denne utgjør mer enn 25% av arealet innafør figuren. Dersom hovedtype og type nr.2 har samme tallkode, blir tallet sløyfa i signaturen bak skråstreken.

Eks.: 6a/9c = Lav- og lyngrik furuskog i mosaikk med grasmyr
 9c/a = Grasmyr i mosaikk med rismyr

Arealfordeling

Tabell 3. Arealfordeling av ulike vegetasjons- og arealtyper på Stonglandet og Skatvikfjellet - Sollia.

Vegetasjonstype	Stonglandet		Skatvikfjellet-Sollia	
	Dekar	%	Dekar	%
2c Lavhei	3 179	8,6	816	1,2
2d Reinrosehei			7	0,0
2e Rishei			597	0,9
3a Lågurteng	8	0,0	52	0,1
3b Høgstaudeeng	6	0,0	37	0,1
4a Lav- og lyngrik bjørkeskog	1 505	4,1	4 697	6,8
4b Blåbærbjørkeskog	5 421	14,6	17 653	25,6
4c Engbjørkeskog	1 771	4,8	18 308	26,5
4e Oreskog	13	0,0	18	0,0
4g Hagemarkskog	27	0,1	16	0,0
6a Lav- og lyngrik furuskog	12 972	35,0	5 416	7,8
6b Blåbærfuruskog	820	2,2	924	1,3
6c Engfuruskog	40	0,1	32	0,0
7a Lav- og lyngrik granskog	61	0,2	5	0,0
7b Blåbærgranskog	306	0,8	1 048	1,5
7c Enggranskog	43	0,1	1 890	2,7
8a Fuktskog	16	0,0		
8b Myrskog	270	0,7	24	0,0
8c Fattig sumpskog	543	1,5	187	0,3
8d Rik sumpskog	246	0,7	939	1,4
9a Rismyr	2 468	6,7	1 407	2,0
9b Bjønnskjeppmyr	78	0,2	127	0,2
9c Grasmyr	1 236	3,3	5 690	8,2
9d Blautmyr	60	0,2	479	0,7
9e Starrsump	11	0,0	5	0,0
10a Kystlynghei	3 152	8,5	879	1,3
10c Fukthei	373	1,0		
10e Fukt- og strandenger	49	0,1		
11a Dyrka mark	1 895	5,1	2 306	3,3
11b Beitevoll	258	0,7	907	1,3
12a Grus, sand og jord	2	0,0	8	0,0
12b Ur og blokkmark			52	0,1
12e Bebygd areal, åpent	58	0,2	555	0,8
12f Anna nytta areal			7	0,0
Sum landareal	36 887		65 088	
Vatn	166	0,4	3956	5,7
Totalt areal	37 053	100	69 044	100

Arealfordeling Stonglandet

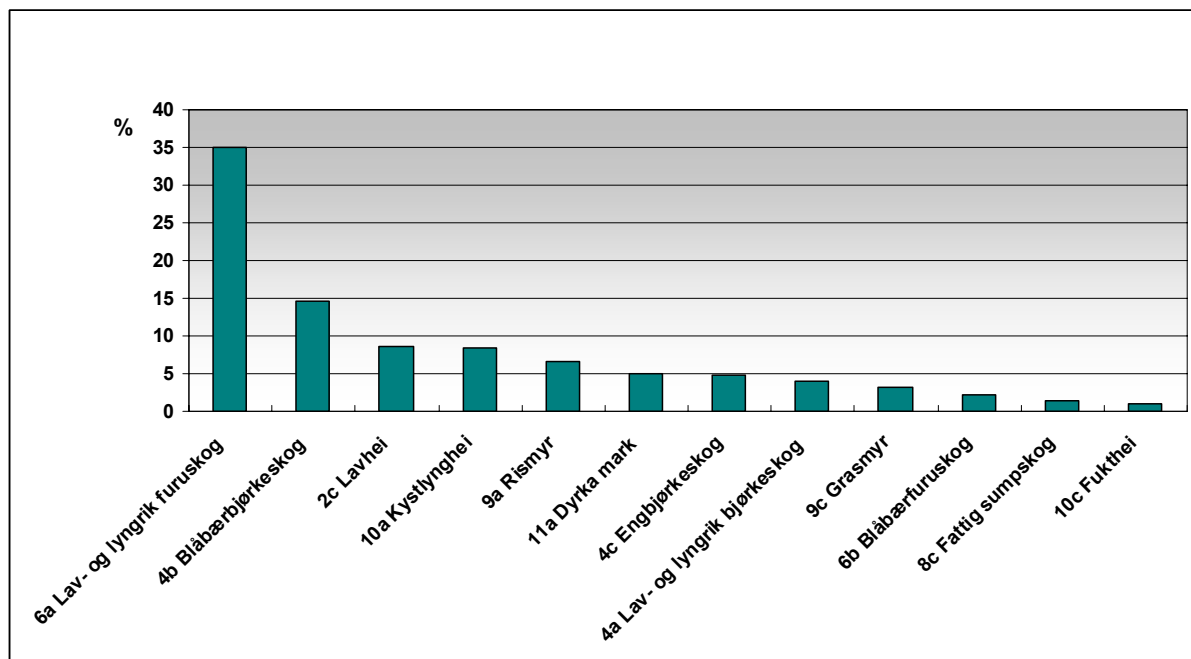

Fig. 8. Vegetasjons- og areal typer som dekker mer enn 1 % av landarealet på Stonglandet.

Arealfordeling Skatvikfjellet - Sollia

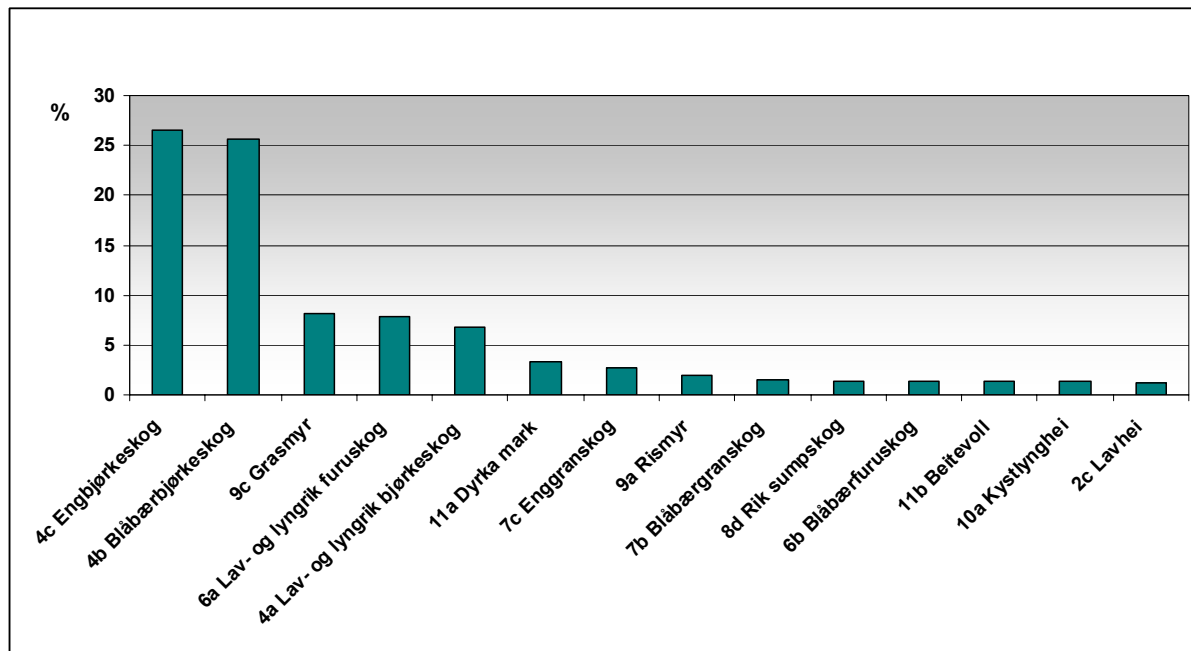

Fig. 9. Vegetasjons- og areal typer som dekker mer enn 1 % av landarealet i Skatvikfjellet - Sollia.

5.3 Omtale av kartlagte vegetasjonstyper

Nedfor følger en omtale av vegetasjonstyper registrert under vegetasjonskartlegging av de to områda Stonglandet og Skatvikfjellet - Sollia. Vegetasjonstypene er gitt beiteverdi etter en tredelt skala som er nærmere omtalt i kapittel 6.

HEISAMFUNN I FJELLET

2c Lavhei

Økologi: *Lavheia* finner vi på rabber og andre opplendte steder der snødekket er tynt eller kan mangle om vinteren. Jordsmonnet er tynt og næringsfattig. *Lavheia* hører først og fremst til lågfjellet, men kan i kyststrøk opptre som ei *gråmosedominert* utforming med forekomster i låglandet.

Arter: Planter som skal kunne leve på slike utsatte vokseplasser må kunne tåle vindslit, tørke og frost. Dette vil i hovedsak være krypende busker og lyngarter, samt lav og moser. Urter og gras er det lite av. Viktige arter er *fjellkrekling*, *greplyng*, *blokkebær*, *tyttebær*, *rypebær* og *rabbesiv*. Krypende *dvergbjørk* vil også forekomme, men er mindre vanlig i de kartlagte områda. Lavarter som *gulskinn*, reinlavarter og *islandslav* forekommer vanligvis, men ikke så dominerende i kystnære områder, der innholdet av moser er større. I de kartlagte områda finner en knapt synbare floristiske forskjeller mellom låglands- og fjellforekomster av *lavhei*, Høgtliggende lokaliteter på Stonglandet inneholder lite lav.

Låglandsutforming av lavhei med sterk beiteslitasje. Nær Stongodden, Stonglandet (PKB).

Forekomst: Skatvikfjellet og Gammelveten ligger i høgdelag der alpin *lavhei* forekommer. Typen har størst forekomst på Stonglandet, men opptre da i høgdelag som ikke når opp i alpin sone. *Lavhei* utgjør 8,6 % av vegetasjonen på Stonglandet, der den dominerer store areal over Stangnesfjellet og Leirpollfjellet. Her er det meste av arealet kartlagt som mosaikker mot

fukthei og *kystlynghei*. I kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia finner en større areal bare på Skatvikfjellet. I dette delområdet utgjør typen 1,2 %.

Beiteverdi: I *lavheia* finner vi svært lite av beiteplanter. Som husdyrbeite utgjør typen **mindre godt beite**. I et beiteområde kan forekomst av rabber likevel ha betydning som "trivselsland" for sauene. De trekker ofte opp på åpne høgdedrag og bruker rabbene til kvileplass.

Lavheiene har ei særlig betydning i vinterbeitet til reinen. På Stonglandet finner en laven avbeita på alle lokalitetene.

2d Reinrosehei

Økologi: *Reinroseheia* danner rabbesamfunn på kalkrik grunn. Til felles med *lavheia* opptrer den på vindutsatte rabber med ustabil snødekke, men typen omfatter også tettere vegeterte utforminger som krever noe bedre snødekke og tilgang på jordvatn. Vegetasjonsdekket er ofte brutt opp av nakent kalkberg eller erosjonsflekker med grus.

Arter: Typen er som regel svært artsrik. De fleste av *lavheia* sine arter kan være tilstede, og i tillegg et større eller mindre innslag av kalkkrevende urter, starr og gras. Karakteristisk er *reinrose*, *fjellfrøstjerne*, *setermjelt*, *rødsildre*, *bergstarr*, *hårstarr*, *rynkevier* o.fl.

Forekomst: *Reinrosehei* er bare kartlagt på én lokalitet. Den ligger på Skatvikfjellet, der typen inngår som del av mosaikk med *lavhei*. Typen er også registrert på Gammelveten i noen små forekomster som ikke kommer med på kartet.

Beiteverdi: Kartlagt lokalitet er en skrinn, rabbeutforming med lite beiteplanter. Som husdyrbeite utgjør denne **mindre godt beite**.

Reinrosehei på Skatvikfjellet (FAH).

2e Rischei

Økologi: *Risheia* finner vi i lågfjellet eller på åpne areal under skoggrensa. Vokseplassen krever bedre snødekke enn *lavheia*, men heller ikke mer langvarig enn at snøen er smelta i juni. Næringstilgangen kan variere fra moderat til dårlig, mens vassstilgangen er moderat.

Arter: *Risheia* opptrer i flere utforminger der dominansforholdet mellom artene varierer. Dominerende arter er *blåbær*, *smyle*, *ffellkrekling* og *dvergbjørk*. Andre vanlige arter er *skogstjerne*, *gullris* og *skrubbær*. I botnsjiktet finner vi oftest et dekke av husmoser. Beitepåvirka areal av *rishei* får større innhold av grasartene *smyle*, *engkvein* og *gulaks*. I nedre deler av Gammelveten opptrer *risheia* som friske *skrubbær*- og *smylerike* utforminger, noen steder med innslag av *sølvvier*. Store deler av disse er i sterk gjenvekst med bjørkekratt, stedvis i utvikling mot skog. Tørre, *krekling*dominerte utforminger opptrer på mer opplendte lokaliteter, men utgjør bare en liten del av *risheia* i området..

Forekomst: *Rishei* dominerer areala ovafor skoggrensa på Gammelveten. I tillegg er det kartlagt én lokalitet på Skatvikfjellet. Innafor dette delområdet utgjør typen bare 0,9 % av arealet. *Rishei* er ikke registrert på Stonglandet.

Beiteverdi: Det meste av *risheia* i området inneholder *smyle* og andre beiteplanter, og holder en kvalitet som **godt beite**. *Rishei* er i første rekke egna som sauebeite.

Rishei i delvis gjengroing av bjørk. Fra austsida av Gammelveten (PKB).

ENGSAMFUNN I FJELLET

3a Lågurteng

Økologi: I fjellet opptrer *lågurteng* i snøleiemark på steder med godt snødekke og god næringstilgang. *Lågurtenger* som kartlegges i låglandet er ei samlegruppe for rike plantesamfunn på tørr og moderat tørr mark. De opptrer i kyststrøk, oftest på lokaliteter med

Snøleieutforming av lågurteng danner svært gode beitelokaliteter for sau. Fra Skatvikfjellet (FAH).

tynt jorddekke over næringsrik berggrunn, men også på rike strandavsetninger. Vegetasjonen viser en tilhørighet både til lågurtutforminga av *engbjørkeskog* og til *kalkbjørkeskog*.

Lågurtengene utgjør svært verdifulle beitelokaliteter og bærer ofte preg av langvarig beiting.

Arter: Vegetasjonen er artsrik og dominert av gras, urter og starr, og med et mer eller mindre utvikla mosedekke i botnen. Forskjeller i kulturpåvirkning og næringstilgang gjør at artssammensetning kan variere mye mellom lokalitetene. I fjellet kan *smyle*, *gulaks* og starrarter forekomme med høg dekning. En tett vekst av *fjellfiol* karakteriserer lokaliteten på Skatvikfjellet. Karakteristiske arter i kartlagte låglandslokaliteter er *rødsvingel*, *fjellfrøstjerne*, *kvitmaure*, *teiebær*, *tiriltunge*, *kalkfiol* og flere kravfulle urter som tilhører fjellfloraen. På Stangnes opptrer ei sterkt grasdominert, beiteprega utforming.

Forekomst: På Stonglandet er *lågurteng* kartlagt på tre lokaliteter i låglandet. Det er på den vegeterte strandvollen på Sørstesanden, strandflata på Tevikstranda ved Stangnes, og på Naustvågneset, der den inngår i en mosaikk dominert av *kystlynghei*. Noen steder finnes *lågurteng* som små spredte forekomster innafor strandnære *kystlyngheier*, men utgjør for små areal til å kartlegges.

I delområdet Skatvikfjellet - Sollia er det kartlagt én strandvoll-lokalitet ved Rotvika-Storneset. I tillegg er det en forekomst med alpin utforming på Skatvikfjellet. Typen utgjør ikke mer enn 0,1 % av dette delområdet.

Beiteverdi: *Lågurtengene* utgjør viktige og gode husdyrbeiter. I beiteområdet vil typen utgjøre **svært godt – godt beite**. Som reinbeite vil de sjønære lokalitetene kunne ha verdi i vårbeitet da de kommer tidlig i vekst.

3b Høgstaudeeng

Økologi: *Høgstaudeeng* opptrer på steder der jorda har rikelig tilgang på oksygenrikt sigevatn, som i lisisider, forsenkninger eller langs elver og bekker. Næringstilgangen er moderat til svært god. Snødekket er stabilt, men kan smelte tidlig ut. Dette er den mest produktive av vegetasjonstypene i fjellet.

Høgstaudeeng blir også kartlagt nedafor fjellregionen der en tilsvarende høgstaudedominert vegetasjon uten tresjikt opptrer. Dette kan være skredsoner i skogregionen eller flomutsatte og frostsatte steder langs bekker og vassdrag. Annen høgstaudedominert vegetasjon som ikke inngår i *beitevoll* eller andre typer kan kartlegges som *høgstaudeeng*. Eksempel på slike er fuglegjødsla holmer.

Arter: *Høgstaudeeng* i opprinnelig form er dominert av høge urter, bregner og gras. *Skogstorkenebb*, *ballblom*, *mjødurt* og *fjellburkne* er karakteristiske arter i fjellet. I låglandet ved kysten dominerer ofte *hundekjeks* sammen med *mjødurt*. I områder med jevn beitepåvirkning vil det over tid oppstå ei kultivering ved at grasartene får større dekning samtidig som urter og bregner går tilbake. Særlig *sølvbunke* og *engkvein* kan bli dominerende. Også *rødsvingel*, *seterrapp* og *gulaks* opptrer i slike beitepåvirka utforminger. På fuktige lokaliteter finner en ofte et busksjikt av vierarter, men dette kan være uttynna eller mangle på steder som er sterkt beita.

Forekomst: I likhet med lågurteng utgjør *høgstaudeeng* bare en liten del av arealet i de to kartleggingsområda. To lokaliteter er kartlagt langs kalkrike strøk på Gammelveten. Stedvis har de et kraftig busksjikt av *ullvier* og *setervier*. *Høgstaudeeng* utgjør bare 0,1 % av arealet i kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia.

På Stonglandet inngår noe areal på Halsholman som beitedyr trolig kan nå til på fjæra sjø.

Høgstaudeeng med tett busksjikt av ullvier, lite beitepåvirka. Austsida av Gammelveten (PKB).

Beiteverdi: Høg planteproduksjon og stort artsmangfold gjør at *høgstaudeenga* er viktig for det biologiske livet i fjellet. Som beite utgjør den viktige areal. Den potensielle beiteverdien kan settes til *svært god*, men aktuell beiteverdi vil være avhengig av kulturpåvirkning fordi beiteintensiteten er avgjørende for mengden av beitegras. *Høgstaudeengene* i området er heller lite kultivert gjennom beiting, og den aktuelle verdien vil være noe lågere.

LAUVSKOG

4a Lav- og lyngrik bjørkeskog

Økologi: Dette er den karrigste av bjørkeskogtypene, og opptrer på godt drenerte avsetninger eller grunnlendt mark. Snødjupna vil være liten til moderat.

Arter: Karakteristisk for typen er ei åpen tresetning med småvokst, ofte flerstamma og krocket *bjørk*. Innslag av *furu* vil forekomme i områder der denne vokser. Undervegetasjonen er sterkt dominert av lyngarter, særlig *kreklingslyng* og *røsslyng*, men også *tyttebær* og *blokkebær*. Bare et fåtall arter av gras og urter inngår i typen. Vanligst er *skrubbær*, men spredt oppslag av *smyle*, *finnskjegg*, *skogstjerne* og *stormarimjelle* vil forekomme. Innafor de kartlagte områda finnes også fuktige utforminger av typen, der fuktkevende arter som *molte*, *bjønnskjegg* o.a. inngår med spredt. Botnsjiktet er dominert av moser, ofte med innslag av lav på heva parti.

Forekomst: Dette er den bjørkeskogtypen som har minst areal i begge kartleggingsområda. I Skatvikfjellet - Sollia forekommer den jevnt, og er oftest lokalisert til grunnlendte rygger og kolletpopper der berggrunnen er danna av glimmerskifer. De største forekomstene ligger omkring Skatvikfjellet og på åsryggene aust for Skatvika. Totalt utgjør typen 6,8 % av delområdet.

Lav- og lyngrik bjørkeskog på grunnlendte granitthauger. Fra dalen innafor Skatvika (FAH).

På Stonglandet blir typen mindre vanlig fordi furua inntar lokaliteter der den ellers ville vært utbredt. Forekomstene i dette området er gjerne knyttet til noe bedre jorddekke enn tilsvarende type med *furu*. *Lav-* og *lyngrik bjørkeskog* utgjør 4,1 % av arealet på Stonglandet.

Beiteverdi: Typen har lite av beiteplanter og utgjør *mindre godt beite* for husdyr. De mest opplendte lokalitetene med tynt snødekke kan utgjøre en ressurs som vinterbeite for rein, men som for *lavheia* er mesteparten av laven avbeita på Stonglandet.

4b Blåbærbjørkeskog

Økologi: *Blåbærbjørkeskog* forekommer på steder der tilgangen på næring og vatn er bedre enn i forrige type, og der snødekket er mer stabilt. Den opptrer både på løsavsetninger med moderat vassforsyning og på opplendte parti med mindre jorddekke. I kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia finner en oftest *blåbærbjørkeskog* på tykkere avsetningstyper, og gjerne på mindre hellende areal enn der *engbjørkeskogen* forekommer.

Arter: *Bjørk* er oftest enerådende i tresjiktet, ellers er det vanlig med innslag av *rogn* og *osp*, eller *furu* der denne er utbredt. Busksjikt av *einer* forekommer, særlig på tørre, solvendte steder. Undervegetasjonen, som har mye til felles med *risheia*, er dominert av *blåbær*, *smyle* og *skrubbær*. I noen utforminger er den lille bregnen *fugletelg* dominerende art. *Marimjelle*-arter, *gullris*, *hårfrytle*, *stri kråkefot* o.fl. hører til i typen.

På noe rikere substrat opptrer ei **småbregneutforming**. Småbregnen *hengeving* samt en mer variert flora med urter og gras er karakteristisk for denne. Her inngår også grasarten *engkvein*, som kan dominere sterkt på beita areal. Den store bregnen *sauetelg*, som har mindre krav til næring enn andre storbregner, opptrer vanlig i denne utforminga av *blåbærbjørkeskog*. *Sauetelg* får størst frekvens i nordvendte lier, der den enkelte steder kan dominere vegetasjonen. Botnsjiktet har nesten alltid et sammenhengende dekke av husmoser.

Småbregneutforming av blåbærbjørkeskog med innslag av kravfulle arter er vanlig i området Skatvikfjellet - Sollia. Fra Slåttkollen (PKB).

Forekomst: I areal er *blåbærbjørkeskog* den nest største vegetasjonstypen i begge kartleggingsområda. Typen har særlig stort omfang i kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia. Her forekommer den over hele området og utgjør 25,6 % av arealet.

Stonglandet som er sterkt dominert av grunnlendt, næringsfattig skog, har en mindre andel, 14,6 %. Her inntar *blåbærbjørkeskogen* areal med et bedre jorddekke. De største sammenhengende areala ligger over eidet mellom Hofsøybotn og Valvågen.

Beiteverdi: Det meste av *blåbærbjørkeskogen* i området har et betydelig innhold av *smyle* og *engkvein*, og kan settes til **godt** beite. For begge områda utgjør *blåbærbjørkeskogen* en stor andel av det nyttbare beitearealet, og er derfor viktig for utmarksbeitet.

4c Engbjørkeskog

Økologi: Dette er en artsrik og frodig bjørkeskogtype. I beiteområdet dominerer typen i områder med rik berggrunn, og opptrer ellers i hellinger med frisk vasstransport gjennom løsmasser.

Arter: *Engbjørkeskogen* består av flere utforminger. Felles for disse er et tresjikt dominert av voksterlig *bjørk* og undervegetasjon av næringskrevende urter, gras og bregner. I de kartlagte områda kan vi dele *engbjørkeskogen* i tre utforminger.

En stor andel av engbjørkeskogen i Skatvikfjellet-Sollia består av grasrike lågurtutforminger (FAH).

Grasdominert utforming av engbjørkeskog, ikke beita. Fra nær Djupelva (PKB).

Grasdominert utforming av engbjørkeskog, aktivt beita og godt utnyttet. Aust ved Storvatnet (PKB).

Åpent parti i storbregnedominert engbjørkeskog (fjellburkne). Fra lia sør for Gammelveten (PKB).

Høgstaudeutforminga er knytta til lier, hellinger og andre steder som har rikelig med vatn og næring i jorda. Denne utforminga har floristisk mye til felles med *høgstaudeengene* (3b). Tresjiktet er som regel dominert av *bjørk*, ofte med innslag av andre lauvtrearter som *selje*, *rogn*, *osp* og *gråor*. Dominans av *selje* eller *osp* forekommer. Feltsjiktet er svært artsrikt og dominert av høgvekste urter, gras og bregner. De vanligste i området er *skogstorkenebb*, *mjødurt*, *ballblom*, *turt*, *sølvbunke* og *skogburkne*. Mer sjeldne og kravfulle arter som *trollbær* og *brunrot* kan opptre på sørvendte og varme lokaliteter. I et lågere sjikt vokser *fjellminnblom*, *skogstjerneblom*, *firblad* o.fl. På beiteprega lokaliteter opptre *sølvbunke* med stor dekning.

Storbregneutforminga ligner den forrige, men feltsjiktet er sterkt dominert av store bregner. Det gjelder artene *skogburkne*, *strutseveng* eller *fjellburkne*. Areal med *strutseveng* dominert feltsjikt indikerer særs høg næringstilstand i jordsmonnet, og er nærstående vegetasjonstypen *gråorskog*. Areal med over 75 % dekning av store bregner blir gitt tilleggssymbolet **p** (4cp) på kartet.

Lågurtutforminga krever også næringsrik grunn, men finnes på tørrere og mer opplendte lokaliteter, gjerne sørvendt. I områder med kalkbergarter kan den opptre på toppen av koller. Innhold av *selje* og *osp* i tresjiktet er vanlig. Dominans av disse treslaga kan også forekomme. Feltsjiktet er dominert av låge urter, gras og småbregner, mens høgstaude bare finnes spredt. Flere arter kan opptre dominante. Ofte er det *skogstorkenebb* sammen med *hengeveng* og ulike grasarter, der *hengeaks* og *engkvein* er blant de vanligste. Andre karakteristiske arter i området er *teiebær*, *kranskonvall*, *skogfiol*, *taggbregne* og *fjelltistel*. Tørre utforminger kan ha busksjikt med *einer* og mye lyng i feltsjiktet, i første rekke *blåbær* og *krekling*. Den store bregna *ormetelg*, opptre også spredt i denne utforminga.

Engbjørkeskog er en høgproduktiv skogtype og har derfor vært en viktig ressurs som beitemark og utmarkslått. På steder som har vært jevnt beita over lengre tid gjennomgår *engbjørkeskogen* ei utvikling der grasartene favoriseres og stedvis dominerer vegetasjonen. Dette gjelder særlig *sølvbunke* og *engkvein*, men også *gulaks*, *rødsvingel* og andre arter inngår. Grasdekning større enn 50 % blir registrert med tilleggssymbolet **g** (4cg). Partier innafor de mest grasdominerte *engbjørkeskogene* er nærstående typen *hagemarkskog*.

Forekomst: I kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia utgjør *engbjørkeskog* 26,5 %, og er i areal den mest utbredte vegetasjonstypen i området. Forekomstene har stor sammenheng med utbredelsen av løse, næringsrike bergarter, og typen dekker store, sammenhengende areal. Høgstaudeutforminga dominerer, og danner svært produktive utforminger langs lisider og i hellinger med djupt jorddekke. Den bratte lia mellom Vangsvika og Kvitfloget er særlig frodig. Et jevnt innslag av varme- og næringskrevende urter som *trollbær*, *brunrot* og *fjellflokk*, har sammenheng med de gode vekstforholda. Det samme gjelder det store innholdet av *selje* i tresjiktet. På noe tørrere grunn nærmere sjøen er *osp* dominerende treslag. Lågurtutforminga opptre vanligst der berggrunnen er kalkspatmarmor, og får særlig stor forekomst i åsene omkring Vesterfjell og Øverslått-Sollia. Storbregneutforming av *engbjørkeskog* er mindre vanlig. Den har sin største forekomst i den nordvendte lia mellom Heikampen og Østheim. Ellers er denne utforminga registrert nord for Halvorslia, i Skatvika, Veinesbukta og ved Rendalen. Grasdominert *engbjørkeskog* forekommer mest i de gårdsnære områda omkring Vesterfjell og Øverslått-Sollia.

Hard berggrunn og tynt jorddekke gjør at *engbjørkeskogen* får lite omfang på Stonglandet. Det finnes flere forekomster spredt i området, men til sammen utgjør de ikke mer enn knapt 5 % av arealet på halvøya. En stor del av forekomstene ligger på steder med lausmasser av hav- og strandavsatt materiale. Dette er typisk for lokalitetene på Stonglandshalsen - Hofsøya og på Stangneset. Andre forekomster finnes på skred- og forvittringsjord, som ved Myrsnes og i

lia nord for Stangnesfjellet – Klubban. Høgstaudeutforming utgjør det aller meste av *engbjørkeskogen* på Stonglandet. Beiteprega, grasdominert *engbjørkeskog* er kartlagt innafør Stangnes og Stangnesvatnet, i Lekangen og i Nordbotn.

Beiteverdi: *Engbjørkeskogen* er den mest produktive av bjørkeskogtypene når det gjelder planteproduksjon, og utgjør de viktigste beiteareala i dette beiteområdet. På beitekartet er typen satt som *svært godt beite*. Dette er uttrykk for den potensielle beiteverdien fordi areal med liten beitepåvirkning vil være dominert av høge urter og bregner. En del av *engbjørkeskogen* i de to kartleggingsområda bærer preg av langvarig beiting, og noen steder opptrer grasdominerte utforminger (4cg). Den overveiende delen av *engbjørkeskogen* er lite beita, og i tillegg er en del dominert av en kraftig vegetasjon som har lite innhold av beiteplanter. Den gjennomsnittlige aktuelle beiteverdi vil derfor ligge noe under den potensielle, og er vurdert til *svært god – god*.

4d Kalkbjørkeskog

Økologi: *Kalkbjørkeskog* er en sjelden vegetasjonstype som er avhengig av nær kontakt med kalkbergarter. Den opptrer på grunnlendt mark eller på tørre, kalkrike avsetninger. Lokalitetene ligger ofte på bratte og soleksponerte steder.

Arter: Tresjiktet, som oftest er åpent og lågt, inneholder vanligvis *osp*, *selje* og andre lauvtrær. Busksjikt av *einer* er vanlig. Typen har et åpent, spredt vegetasjonsdekke der tørkesterke arter fra både fattig og rik skogvegetasjon opptrer sammen med ulike kalkkrevende arter. Mange av disse er fjellplanter som er felles med *reinroseheia*. Typen skilles fra lågurtutforming av *engbjørkeskog* ved forekomst av særlig kalkkrevende arter. I Tranøy er det bl.a. registrert *rynkevier*, *bergveronika*, *bergskrinneblom*, *snøsøte*, *fjellbakkestjerne*, *setermjelt*, *hårstarr* og orkideen *rødflangre*.

Kalkbjørkeskog forekommer flere steder inntil åpne kalkspatforekomster, men bare i helt smale soner som ikke kan kartlegges, som her vest for Gunnarheim (PKB).

Forekomst: I kalkspatområda i området Skatvikfjellet - Sollia er *kalkbjørkeskog* registrert flere steder langs bergkanter og skreanter, men bare i smale soner og alltid i areal som er for små til å komme med på kartet. Bl.a. danner denne vegetasjonstypen ei smal rand langs øvre kant av strandberga i Sturvika vest for Vangsvik.

4e Oreskog

Økologi: *Oreskogen* er knytta til den mest næringsrike skogsmarka. Typen opptrer på morene og rasjord i liene eller på sedimenter og ravineskråninger langs elver og bekker.

Arter: *Oreskogen* er en frodig, høgproduktiv vegetasjonstype som først og fremst kjenne-tegnes ved at *gråor* dominerer tresjiktet. I tillegg opptrer *hegg* og *høgvokste vierarter*. Det er vanlig med *bringebær* og *villrips* i busksjiktet. Feltsjiktet domineres av høge bregner, urter og gras. *Mjødurt*, *skogburkne* og *hundekjeks* forekommer vanlig. I et lågere sjikt under bregnene vokser *skogstjerneblom*, *firblad* og *lerkespore*. Ellers kan de fleste artene som karakteriserer *engbjørkeskog* være tilstede. Beiteprega utforminger får et større innhold av grasarter, særlig *sølvbunke*, som kan dominere vegetasjonen på steder der beitinga har vært sterk.

Forekomst: *Oreskog* er en sjelden skogtype i de kartlagte områda av Tranøy. På Stonglandet er det registrert én lokalitet ved Storklubben med småvokst *or* langs et fuktig bekkedrag.

I kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia er det to små lokaliteter. Den ene ligger i lia vest for Heikampen, nord i området, den andre i brattlia ovafor Gunnarheim. Alle disse består av høgstaudevegetasjon med tresjikt dominert av *gråor*.

Beiteverdi: Den potensiell beiteverdien i *oreskog* er *svært god*. I likhet med *engbjørkeskog* er påvirkninga som husdyrbeiting gir bestemmende for den aktuelle beiteverdien. De kartlagte lokalitetene med *oreskog* har et feltsjikt som er dominert av høge urter og bregner, og som reduserer aktuell beiteverdi til *god - svært god*.

4g Hagemarksskog

Økologi: Dette er en kulturbetinga skogtype, skapt gjennom langvarig påvirkning av beite, slått og tynning av skogen. Dersom kultiveringa tar slutt vil den opprinnelige vegetasjonen med tida reetableres. Opphavet kan være hvilken som helst av skogtypene, men i første rekke *engskog*, *oreskog* og de friskeste delene av *blåbærskogen*. Skogen vil være prega av åpen tresetting med lite eller manglende tilvekst av ungskog.

Arter: Feltsjiktet har tett grasvekst med innslag av beitetålende urter. *Sølvbunke*, *engkvein* og *gulaks* er gjerne dominerende. Andre viktige gras er *rødsvingel* og rapparter. Urter som forekommer vanlig er *rylлик*, *engsoleie*, *engsyre*, *marikåpearter* og *skogstorkenebb*. Et botnsjikt med *engkransemose* er vanlig.

Forekomst: Tilgroing og avtakende grasdekning som følge av minsket beiting har gjort at antall forekomster har gått raskt tilbake de siste tiåra. Flere av de grasdominerte *engbjørkeskogene* står floristisk nær *hagemarkskog*, og noen er trolig gjengroingssuksesjoner fra tidligere *hagemarkskoger*. På Stonglandet er *hagemarkskog* registrert på Stangnes og ved Tevikstranda vest for Stangnes. I Skatvikfjellet - Sollia er det kartlagt én lokalitet i Vesterfjell. Typen utgjør en ubetydelig del av kartleggingsarealet i begge delområda.

Beiteverdi: Dominansen av beitegras gjør at beiteverdien i *hagemarkskog* er *svært god*.

Godt avbeita hagemarkskog ved Tevikstranda, Stonglandet (FAH).

FURUSKOG

6a Lav- og lyngrik furuskog

Økologi: Dette er den mest utbredte og samtidig den karrigste av furuskogtypene. Den opptrer på godt drenerte avsetninger eller grunnlendt mark, oftest der berggrunnen er hard og næringsfattig.

Arter: Karakteristisk for typen er småvokst *furu*. Et innslag av *bjørk* er vanlig, og *osp* kan også forekomme. Undervegetasjonen er dominert av lyngarter, mest *kreklingslyng*, *røsslyng* og *blokkebær*, mens *tyttebær* mest opptrer på tørrere løsavsetninger. *Skrubbær*, *stormarimjelle* og *skogstjerne* er ofte til stede. Av grasarter kan *smyle* og *finnskjegg* opptre, men bare i flekkvise, spredte forekomster. Lokale utforminger har et botnsjikt dominert av husmosearter og *heigråmose*, ofte med et innslag av reinlavarter. I delområdet Skatvikfjellet - Sollia kan reinlaven stedvis dominere på opplendte parti. Fuktige utforminger som inneholder *kvitlyng*, *bjønnskjegg* og *molte*, er vanlig i distriktet.

Forekomst: Furuskogens forekomst i Tranøy er i sterk grad sammenfallende med utbredelsen til grunnfjellbergartene.

På Stonglandet er ca. 37 % av arealet furuskog, som igjen består av ca. 94 % *lav og lyngrik furuskog*. Denne vegetasjonstypen dominerer halvøya. Unntaket er de to fjellpartia, et lauvskogdominert belte mellom Stonglandshalsen-Hofsøya og Valvågen, samt en skoglaus brem i sør.

I området Skatvikfjellet - Sollia ligger furuskogen i vestlige del av området, og mest konsentrert til områder med berggrunn av granitt. *Lav- og lyngrik furuskog* får størst omfang på Revsneshalvøya, sør og vest av Skatvikfjellet og over Myklenset- Brannskogen.

På Stonglandet er ca. 37 % av arealet furuskog, som igjen består av ca. 94 % lav og lyngrik furuskog. Bildet viser ei utforming med gråmose og røsslyng (FAH).

Andre større forekomster ligger i et strøk mellom Tennevatnet og Litjevatnet, samt over åsene ved Gardsvikfjellet og Kvitfloget. I dette delområdet danner lav- og lyngrik furuskog 7,8 % av samla areal.

Beiteverdi: Lav- og lyngrik furuskog har få beiteplanter. Som husdyrbeite er beiteverdien *mindre god*. I vinterbeitet til reinen vil denne vegetasjonstypen utgjøre en ressurs av betydning. På Stonglandet finnes flere steder som synes å ha hatt et større innhold av reinlav. Slike steder er nå sterkt avbeita, men over tid vil laven kunne reetableres.

6b Blåbærfuruskog

Økologi: Furuskog på mark med bedre tilgang på næring enn i forrige type, og oftest i hellende terreng med et bedre jorddekke. Tresjiktet er som regel høyere og tettere enn i lav- og lyngrik furuskog.

Arter: Innslag av *bjørk* og *osp* forekommer ofte i tresjiktet. I tillegg til arter beskrevet under forrige type, vil en finne noe mer næringskrevende gras og låge urter. Artssammensetninga er nærstående *4b blåbærbjørkeskog*, men er som regel mer prega av lyngarter enn denne. De fleste lokalitetene i de to delområda er blandingsskog med *furu* og *bjørk*.

Forekomst: På Stonglandet opptrer typen spredt i furuskogområda, men utgjør bare 2,2 % av samla areal og ca. 6 % av furuskogen på halvøya.

I Skatvikfjellet – Sollia finnes det flere til dels store lokaliteter vest i området fra Litlebotn, aust om Brannmyra og opp til Litlevatnet. I dette delområdet utgjør *blåbærfuruskog* 1,3 % av samla areal og nærmere 15 % av furuskogen.

Beiteverdi: Av beiteplanter er *blåbær* og *smyle* de viktigste. Beiteverdien varierer mye mellom lokalitetene, men vil i gjennomsnitt utgjøre *godt – mindre godt* beite.

Frisk utforming av blåbærfuruskog med skrubbær og fugletelg. Fra Mykleneset (FAH).

6c Engfuruskog

Økologi: Dette er furuskog på næringsrik mark, enten som høgstaudeutforming på steder med tilsig av oksygenrikt vatn eller som lågurtutforming på tørrere lokaliteter med næringsrikt jordsmonn. Som regel vil slike areal være tresatt med lauvtrær. Naturlig *engfuruskog* er sjelden, men forekommer i strøk med baserike bergarter. Ellers inngår areal med plantefelt av *furu*. *Engfuruskog* er den mest produktive av furuskogtypene.

Arter: Naturlig *engfuruskog* opptrer oftest som lågurtutforming. Høgstaudeutforminga vil som regel være tilplanta *furu* på høgstaudemark. *Engfuruskog* har et feltsjikt nærstående det som er beskrevet under *engbjørkeskog*.

Forekomst: Alle kartlagte areal av denne typen er plantefelt på opprinnelig *engbjørkeskog* eller anna næringsrik mark. Arealmessig har typen liten betydning. På Stonglandet er det kartlagt 40 daa og i delområdet Skatvikfjellet - Sollia 32 daa.

Beiteverdi: Lysåpne furubestand vil kunne utgjøre *svært godt beite*. Tilveksten i tette furuplantinger vil redusere tetthet og artsvariasjon i feltsjiktet, og dermed beiteverdien. For de kartlagte lokalitetene settes verdien til *godt beite*.

GRANSKOG

Granskog i kartleggingsområda dreier seg om plantefelt som har blitt etablert i lauvskog eller på snau mark. Med unntak av tresjiktet vil vegetasjonstypen samsvare med opphavstypen. Men etter hvert som grana vokser til blir lystilgangen mindre, og flere av de opprinnelige artene blir skygga ut. I de tetteste plantefelta finnes bare et botnsjikt av skygetålende moser eller et strølag av barnåler.

Bare godt etablerte og synlige plantefelt kartlegges som granskog. Nyetablerte felt klassifiseres som opphavstypen og vurderes som denne i beiteverdi. Dette fordi nyetablerte felt er vanskelig å kartfeste ut fra målestokk på anvendte flyfoto, og i tillegg er overlevelse og utvikling av granplantene usikker. Beiteverdien vil dessuten holde seg uendra over mange år.

Beiteverdi: I naturlig granskog er forskjellene i beiteverdien mellom de tre typene om lag det samme som i tilsvarende bjørkeskogtyper, men i granskog er alder og tetthet på tresjiktet en minst like viktig faktor som vegetasjonstypen. Beiteverdien vil variere sterkt i unge plantefelt. Etablerte og tette felt vil være *mindre godt beite*. En del av granplantingene innfor beiteområdet viser dårlig tilslag, og vil utvikle et spredt oppslag av *gran*. Beiteverdien på disse areala vil derfor ikke reduseres vesentlig gjennom utviklingsforløpet.

Forekomst: Granplantefelt på Stonglandet utgjør en liten andel av skogarealet, og bare 1,1 % av det kartlagte arealet. Det meste av tilplanta areal finnes i området ved Valvågen-Kjosene og vest for Stangneset.

Området Skatvikfjellet - Sollia har en større andel av granplantefelt, 4,2 %. Området har også større sammenhengende og mer produktive areal. 64 % av plantefelta er klassifisert til *enggranskog*. Områda fra Vesterfjell mot Nystad i vest og Sætermyrane i nord har de største sammenhengende granplantingene. Ellers er det mange spredte plantefelt nord for Vangsvika og i området Sollia-Fagerlia. Nord for Snauheia ligger ett av de største plantefelta.

7a Lav- og lyngrik granskog

Granplantefelt på mark som opprinnelig har vært *lav- og lyngrik bjørkeskog* eller andre areal på næringssvak mark. Seintvoksende *gran*, ofte på vindeksponerte lokaliteter der trærne får ei låg og tett vokseform. Det aller meste av denne typen finnes på Stonglandet. Beiteverdien er *mindre godt beite*.

7b Blåbærgranskog

Granplantefelt på mark som opphavelig har vært *blåbærbjørkeskog* eller andre areal med moderat næringstilgang. I de tetteste feltene kan en finne spredt oppslag av *blåbærlyng* og småbregner. Ofte er det et tett teppe av *etasjehusmose* i botnen. På grunn av et lågere feltsjikt oppnår denne typen en bedre overlevelse på granplantene og en større utskyggingseffekt enn i *enggranskog*. Typen utgjør 0,8 % av kartleggingsarealet på Stonglandet og 1,5 % i Skatvikfjellet - Sollia. I beiteverdi er den vurdert til *god - mindre god*.

7c Enggranskog

Som foregående type, men den opprinnelige vegetasjonen har vært *engbjørkeskog* eller andre areal med god næringstilgang. Skyggetilpassa vegetasjon vil være dominert av moser, i størst grad av *storkransmose* og *fagermoser*. Typen utgjør 0,1 % av kartleggingsarealet på Stonglandet og 2,7 % i Skatvikfjellet - Sollia. I deler av plantefelta klassifisert som *enggranskog* finner en bestand med glissen og ujamn tilvekst. I slike felt blir ikke reduksjonen i beiteverdi så stor. En midlere beiteverdi for *enggranskog* i de to områda er vurdert til *god*.

Granplantefelt etablert på tørr lågurtutforming av engbjørkeskog, klassifisert som enggranskog. Fra Ottemoen (PKB).

FUKT- OG SUMPSKOG

8a Fuktskog

Økologi: *Fuktskog* fins i nedbørrike strøk av landet og er en økologisk overgangstype mellom myr/sumpskoger og de tørrere fastmarksskogene. Næringstilstanden er låg til moderat, og jorda har høgt humusinnhold. Typen opptrer mest på sigevasspåvirka steder med noe tynt jorddekke, uten at det er direkte grunnlendt.

Arter: *Fuktskog* inneholder arter både frå myr og fastmarksvegetasjon. I kartleggingsområdet opptrer typen med tresjikt av *bjørk*. Her opptrer utforminger der de vanligste fuktartene er *bjønnskjegg*, *torvull* og *molte*. I tillegg kan lyngartene ha stor dekning, særlig *krekling*, *blokkebær* og *kvitlyng*. Grasarten *finnskjegg* er også vanlig i beiteområdet. Spesielt for området er at *fuktskogen* kan ha spredt forekomst av noe mer næringskrevende arter. Blant disse er *skogstorkenebb*, *følblom*, *flekkmarihand* og *sølvvier*.

Forekomst: *Fuktskog* er bare registrert som to små lokaliteter på Stonglandet (til sammen 16 daa), der den ene er kartlagt som mosaikk med *blåbærbjørkeskog*.

Beiteverdi: Beiteverdien vil variere etter innholdet av *smyle* og andre gras. Innafor beiteområdet er dette gjennomgående lite, og *fuktskogen* blir derfor satt som *mindre godt* beite.

8b Myrskog

Økologi: Dette er *rismyrer* som har utvikla et glissent tresjikt. Av treslaga er det *furu* som lettest etableres på slik næringsfattig torvmark. *Myrskog* opptrer også på liknende steder som

Myrskog av lågvokst furu og feltsjikt dominert av torvull. Stormyra ved Lekangsund (FAH).

rismyr, og ofte som ei kantsone mellom åpen myr og skog på fastmark. Overflata vil være fastere enn tilsvarende *rismyr*.

Arter: *Myrskog* har et spredt og kortvokst tresjikt. *Furu* forekommer vanligst, men i lauvskogområder er det helst *bjørk* som danner tresjikt. Myrflata består ofte av tuver. *Røsslyng*, *krekling*, *blokkebær*, *torvull*, *bjønnskjegg* og *molte* er de vanligste dominerende artene i feltsjiktet, og som regel finnes et tett botnsjikt av torvmoser. Oppå tuvene finnes ofte *reinlav*, og mellom tuvene kan det vokse arter som er avhengige av jordvatn.

Forekomst: Bare Stonglandet har forekomster av betydning, men *myrskog* utgjør bare 0,7 % av arealet. De største forekomstene ligger i aust mellom Silsand og Svartneset. I området Skatvikfjellet - Sollia er *myrskog* kartlagt på én lokalitet sør for Sætervoll, som del av mosaikk med *grasmyr*.

Beiteverdi: Denne skogtypen har lite eller manglende innhold av beiteplanter, og utgjør *mindre godt beite*.

8c Fattig sumpskog

Økologi: Forsumpa mark med permanent høgt grunnvatn og låg næringsstatus. Dette kan være i senkinger, langs bakkedrag eller i kanten av myrer og bekker. Typen omfatter også *grasmyrer* med tresjikt som har mer enn 25 % kronedekning.

Arter: *Bjørk*, og i mindre grad vierarter danner tresjiktet. Trærne er tydelig hemma i vekst. Dominerende arter i feltsjiktet kan være *flaskestarr*, *blåbær*, *molte*, *skogsnelle*, *skogrørkvein* og myrullarter.

Forekomst: *Fattig sumpskog* opptrer vanligst på Stonglandet, der en finner de største areala på eidet mellom Hoføybotn og Valvågen, og i Lekangen. Disse forekomstene opptrer i mosaikk med fastmarksskoger, hovedsaklig *blåbærbjørkeskog*. Arealandel av hele området er 1,5 %.

I Skatvikfjellet - Sollia finner en *fattig sumpskog* mer konsentrert i vestre del, til ytterkantene av Brannmyra. Arealet av typen er ubetydelig i området

Beiteverdi: Gras- og starrholdige utforminger vil utgjøre *godt* storfébeite. For sau, som i liten grad beiter på forsumpa mark, utgjør *fattig sumpskog mindre godt - godt* beite.

Fattig sumpskog med innhold av skrubbær og skogsnelle, mellom Nordbotn og Valvågen (FAH).

8d Rik sumpskog

Økologi: Dette er ei samling av alle skogtyper på forsumpa mark med god næringstilgang. Rikmyrer med tett nok tresetning blir også ført til denne typen. *Rik sumpskog* er vanlig på flomutsatte områder og på areal med høgt grunnvatn langs elver og bekker. Andre utforminger finner en i hellende terreng under kildehorisonter med jamn vassforsyning. Velutvikla skogsamfunn av *rik sumpskog* har et høgt biologisk mangfold. De utgjør viktige viltlokaliteter, og for elg danner de verdifulle beite- og oppholdsområder.

Arter: *Rik sumpskog* er artsrik. Tresjiktet er godt utvikla, og vi finner *bjørk*, de høgvekste vierartene *svartvier* og *istervier*, samt *gråor*. Busksjikt av låg vier forekommer. Feltsjiktet består av høge urter, bregner og gras, inklusive arter som er vanlige i *engbjørkeskog* og *gråorskog*. *Mjødurt* dominerer ofte. I tillegg vokser ulike starrarter og andre fuktrevende planter som *myrsnelle*, *sløke*, *soleihov*, *jåblom* og *sumphaukeskjegg*. Noen lokaliteter har mye *sennegras*. Botnsjiktet er artsrikt og oftest dominert av kravfulle fagermoser og levermoser.

Forekomst: *Rik sumpskog* har de fleste og de største forekomstene i området Skatvikfjellet - Sollia. Særlig velutvikla, produktive utforminger opptrer på gamle marine strandavsetninger. Disse finnes bl.a. ved Bryggshaugen og langs Djupelva nord i området, i Litlebotn og ved Skatvikvatnet i sør. Ellers opptrer spredte forekomster i området, der noen består av tresatte rikmyrer. Lokalitetene sørvest ved Storvatnet er kjennetegna ved glissen tresetting og et busksjikt av vier. *Rik sumpskog* utgjør 1,4 % av arealet i Skatvikfjellet - Sollia.

Rik sumpskog med busksjikt av sølvvier og høge starr i botnen. Vegetasjonstypen representerer godt beite for storfe og elg. Fra området Sætermyran - Djupelva (PKB).

Stonglandet har et titalls små forekomster av forskjellig utforming spredt i området. Her utgjør typen bare 0,7 % av kartlagt areal.

Beiteverdi: De kartlagte lokalitetene inneholder som regel gras, starr og andre beiteplanter. I rik sumpskog blir beiteverdien rangert som *god* for sau, og *svært god - god* for storfe.

MYR

9a Rismyr

Økologi: Denne myrtypen har en artsfattig og nøysom vegetasjon som klarer seg med den næringa som blir tilført med nedbøren. De typiske *rismyrene* finnes i flatt eller svakt skrånende terreng og kan ha et mektig torvlag. Mer eller mindre tuvedanning er vanlig. I fjellet og i høgtliggende områder finnes *rismyrer* med tynt torvlag. *Rismyr* har størst forekomst i nedbørrike områder med hard og næringsfattig berggrunn.

Arter: Vegetasjonen er artsfattig, ensarta og dominert av nøysomme arter. *Krekling*, *røsslyng*, *blokkebær*, *torvull*, *molte* og *bjønnskjegg* er arter som dominerer i området. *Småtranebær*, *kvitlyng* og soldoggarter hører også til denne vegetasjonstypen. Botnsjiktet er i regelen ei tett matte av torvmoser. *Heigråmose*, *furumose* og reinlavarter er vanlig på tuver og tørre, oppbygde myrparti. I furuskogområder er det vanlig med spredt forekomst av småvokst *fulu*.

Forekomst: *Rismyr* har stor forekomst på Stonglandet. De største areala er knytta til områder med utflata terreng eller slakke åsformer. Typen får størst omfang søraust i et strøk mellom Silsand – Kjosens og ut over halvøya mellom Lekangen og Svartneset. De fleste *rismyrene* i dette området har spredt forekomst av *fulu*. *Rismyr* har også stor forekomst mellom Stongodden og Stangnesvatnet, samt på Stangnesfjellet. På Stonglandet utgjør *rismyr* 6,7 % av samla areal og 64 % av myrarealet.

Torvullutforming av rismyr er vanligst på Stonglandet. Fra myr nær Stangnesvatnet. (PKB)

Tuet rismyr med tett matte av reinlav. Fra austligste delen av Sætermyran. (PKB)

Rismyr er mindre vanlig i området Skatvikfjellet - Sollia. Her utgjør typen 2 % av samla areal og 18 % av myrarealet i området. Forekomstene er i hovedsak knytta til tre store myrområder. Det er Brannmyra i vest og Flotmyra og Sætermyran i nordvest. Mange av lokalitetene er kartlagt som mosaikker i veksling med andre myrtyper og med skog.

Beiteverdi: *Rismyra* har lite av beiteplanter. Som hysdyrbeite utgjør den *mindre godt beite*.

Mange av lokalitetene har et innslag av reinlav, og vil ha ei betydning i vinterbeitet til reinen. Laven er mest synlig på rismyrer i Skatvikfjellet - Sollia, der den ikke er avbeita. Det er kjent at reinen kan beite myrull og starr på rismyrene om vinteren, men ofte er de ikke tilgjengelige pga. djup og fast snø.

9b Bjønnskjeggyr

Økologi: Dette er en artsfattig myrtype med sterk dominans av den lille sivaksarten *bjønnskjegg*. Typen forekommer oftest på flate areal med stagnerende eller svak vassgjennomstrømming.

Arter: *Bjønnskjegg* er alltid dominerende art. Andre arter som er vanlige både i *grasmyr* og *rismyr* forekommer spredt.

Forekomst: Denne myrtypen har liten sammenhengende forekomst i de kartlagte områda. Innafor Skatvikfjellet - Sollia er *bjønnskjeggyr* kartlagt som del av kompleksareal på Brannmyra og Flotmyra.

Stonglandet har flere små lokaliteter spredt i området, de fleste som del av komplekser. Typen er ellers ofte til stede som småflekker innafor areal av *grasmyr*, og som ikke kan kartfestes på anvendt kartmålestokk.

Beiteverdi: I *bjønnskjeggyr* finnes bare et ubetydelig innhold av beiteplanter. Typen utgjør *mindre godt beite*.

9c Grasmyr

Økologi: Dette er jordvassmyrer dominert av starr- og grasarter. Utforminga av vegetasjonsdekket vil være påverka av hvor høgt vatnet står, hvor fort det strømmer (virkning på oksygeninnhold) og mengda av nærings salt oppløst i vatnet.

Arter: *Grasmyrene* kan deles inn i utforminger bestemt etter næringsstilstanden i jorda. I de to kartleggingsområda finner en både fattige, intermediære og rike utforminger av *grasmyr*. I tillegg er *kalkmyr* registrert. *Trådstarr*, *flaskestarr*, *duskull*, *bjønnskjegg* og *slåtestarr* er de viktigste artene, og en eller flere av disse vil dominere feltsjiktet. Busksjikt, helst av *sølvvier* og *lappvier*, forekommer vanlig langs myrkanter. Botsjiktet er godt utvikla og består mest av torvmoser.

I *rikmyr* kommer det inn mer næringskrevende arter som *breiull*, *gulstarr*, *fjelltistel*, *jåblom*, *svarttopp*, *teiebær* og mange flere. Høgstaudene *mjødurt* og *sløke* forekommer også vanlig. Botsjiktet består mest av kravfulle bladmoser. *Rikmyr* blir merka på kartet med tilleggsteget **r**.

Kalkmyr inneholder i tillegg flere kalkkrevende arter. Typiske arter for kalkmyrer er *hårstarr*, *tvebustarr*, *gulsildre*, samt kravfulle orkideer. *Kalkmyr* blir merka på kartet med tilleggsteget **k**.

Grasmyrer med spredt tresetting av furu er vanlig på Stonglandet (FAH).

Størstedelen av Sætermyran består av ei vid, sammenhengende rikmyr med fast overflate (PKB).

Forekomst: *Grasmyrer* er vanligste myrtype i kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia og utgjør en betydelig arealfaktor. Her danner den 8,2 % av samla areal og 74 % av myrarealet. Typen dominerer de vide myrstrekningene over Brannmyra og Sætermyran, og forekommer ellers spredt over hele området med unntak av de bratteste listrekningene og høgdedraga over Skatvikfjellet. Andre steder med store forekomster finner en ved Litlevatnet, sørvest for Storvatnet, nord for Vesterfjell og ved Fagerli - Slåttkollen. En stor andel av disse er *trådstarr*-dominerte *rikmyrer* med ei fast overflate. Størstedelen av Sætermyran er ei stor, sammenhengende flate med *rikmyr*. *Kalkmyr* er kartlagt nord for Slåttlikollen, men forekommer ellers i parti som er for små til å komme med på kartet.

Stonglandet har en atskillig mindre andel av *grasmyr* med 3,3 % av kartlagt areal. Denne myrtypen er den vanligste i områda nord for Hofsøybotn. *Grasmyr* har også flere forekomster i området Stangnes - Breidvika. Dette er hovedsaklige fattige utforminger. Spredte fragmenter av *kalkmyr* ble observert langs myrkanter ved Silsand.

Beiteverdi: *Grasmyrene* vil utgjøre **godt beite** for storfe. Sauen går mer sjelden ut på våtlendte areal, og beiter normalt bare i de tørreste delene av myra. Beiteverdien for sau blir jamt over klassifisert som **mindre god – god**. Betydelige deler av *grasmyrene*, særlig i

Skatvikfjellet – Sollia, synes å ha beitekvalliteter som kan utnyttas av sau. Dette forholdet blir tatt hensyn til ved vurdering av beitekapasitet.

9d Blautmyr

Økologi: *Blautmyr* er ei felles nevning for djup myr med dårlig bæreevne. Felles for alle utforminger er ei svært mjuk myrmatte eller naken, gjørmeaktig torv. De blauteste partia vil være vanskelig å ferdes på.

Arter: Artsutvalget er begrensa til noen få halvgras og urter, ofte med ei tett matte av *torvmoser*, ofte i veksling med vassdammer og åpen dý. Vanlige arter er *bukkeblad*, *myrhatt*, *soldogg*-arter, *dystarr*, *flaskestarr* og *duskull*.

Forekomst: På Stonglandet opptrer *blautmyr* med noen få lokaliteter. De finnes som små areal eller del av mosaikk med andre myrtyper, flere steder som flytende torv omkring myrtjern. Ca. 60 daa er kartlagt i dette delområdet. Også i Skatvikfjellet - Sollia har *blautmyr* få og spredte lokaliteter, men her finnes større, sammenhengende areal. Typen har de største forekomstene innafor de store myrflatene på Flotmyra, Sætermyran og Brannmyra - Brannskogen. Det er kartlagt 479 daa, som utgjør 0,7 % av delområdet.

Beiteverdi: *Blautmyr* lar seg normalt ikke ferdes på, og blir ikke regna som beiteareal for husdyr.

Blautmyrlokallitet vest for Stangnesvatnet (PKB).

9e Starrsump

Økologi: Botnfast vegetasjon på grunt vatn langs bredda av innsjøer og stilleflytende elver, samt andre høgstarrdominerte areal som er permanent eller sesongvis overflømt. *Starrsump* får si beste utvikling på mudderbotn. *Elvesnelle*-sump tilhører også denne typen. Den utvikles

seinere i vekstsesongen, og opptrer som homogene snellesamfunn i partier der starrartene stopper mot djupere vatn.

Arter: I *starrsummer* er feltsjiktet dominert av høge starrarter som *flaskestarr*, *trådstarr* og *nordlandsstarr*. Av urter er *bukkeblad*, *myrhatt* og tjønnaksarter vanligst. I tillegg kan *soleienøkkerose* og blærerotarter forekomme. I *elvesnelle*-sump opptrer *elvesnelle* ofte som homogene bestand. Vegetasjonen står i vatn gjennom hele eller store deler av sesongen, og det finnes normalt ikke botnsjikt. Typen er artsfattig, men likevel produktiv og med stor betydning for våtmarksfaunaen.

Forekomst: Denne vegetasjonstypen finnes kartlagt med én liten lokalitet innfor hvert av de to delområda. Disse finner en som starrdominerte summer i Stangnesvatnet på Stonglandet og i Litlevatnet nord for Vangsvik.

Beiteverdi: *Starrsump* har ingen beiteverdi for sau. Der botnen er fast kan beiteverdien være **god** for storfe. Som sommer- og haustbeite for *rein* og *elg* har denne typen stor betydning.

Del av flaskestarrdominert starrsump i Litlevatnet nord for Vangsvik (PKB).

ÅPEN MARK I LÅGLANDET

10a Kystlynghei

Økologi: Dette er ei samlegruppe av lyngdominerte heier i låglandet i kyst- og fjordstrøk. *Kystlynghei* opptrer på opplendte og ofte vindutsatte lokaliteter der det er grunt eller tørt jordsmonn. Typen kan oppfattes som en skogløs parallell til *lav- og lyngrik skog*, der tresjikt ikke blir utvikla på grunn av vindvirkning, tynt jordsmonn eller kulturpåvirkning. *Kystlynghei* hører til under den klimatiske skoggrensa. Forekomster ovafor skogbandet opptrer på steder der vindeksponering setter grense for skogens utstrekning.

Arter: Den vanligste utforminga av *kystlynghei* er *kreklings*dominert med varierende innslag av andre lyngarter. Med stigende fuktighet auker artsantallet, og det opptrer et utvalg av gras, halvgras og urter. Sigevassinfluerte utforminger får et betydelig innhold av *molte*, *bjønnskjegg*, *torvull* o.fl. Krypene eller buskforma lauvtrær opptrer vanlig, særlig *bjørk*. I områder der *furu* er utbredt, vil det forekomme spredt oppslag av småvokst *furu*. Som regel fins et godt utvikla botnsjikt av moser. Reinlavarter forekommer.

Grunnlendt og mager kystlynghei innafor Silsandholmen, Stonglandet (FAH).

Kulturskapt, frisk kystlynghei på strandvoll ved Skagan, Hofsøya (PKB).

Forekomst: På deler av Stonglandet har *kystlyngheia* et stort arealomfang. Dette er helst vindeksponerte steder med tynt til midlere jorddekke over granittberg. Typen opptrer i samme områder som *lavhei*, der den inntar mindre eksponerte og noe mer jorddekte lokaliteter enn *lavheia*. Over Stonglandshalsen, Hofsøya, Stonglandseidet, Lanaset og Stangnes finnes *kystlynghei* på steder med djupere jorddekke. Dette synes å være kulturskapt utforminger, der krattskog vil vokse inn ved minska beitepåvirkning.

Typen har sin videste utbredelse på yttersidene av halvøya i vest og sør, langs hele strekning fra Hofsøya til Lekangen. Det er også store forekomster på Stangnesfjellet, Flatholtet, Leirpollfjellet og ved Lanaset. Kystlynghei utgjør 8,5 % av arealet på Stonglandet.

I kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia finner vi *kystlyngheia* konsentrert til områder med harde bergarter i sørvestre del, det meste i lågere deler av Skatvikfjellet. Disse areala har spredt tresetting av *bjørk*. I tillegg er det en konsentrert forekomst i Skatvika samt ytterst på Revsneset. *Kystlynghei* utgjør bare 1,3 % av vegetasjonen i dette delområdet.

Beiteverdi: *Kystlynghei* er dominert av lyngarter som *kreklings* og *røsslyng*, og har lite av beiteplanter. For husdyr utgjør den **mindre godt** beite.

En del av opplendte lokaliteter har et visst innhold av reinlav, og kan utgjøre en liten del av vinterbeitepotensialet for reinen. De aktuelle stedene er nå helt avbeita.

10c Fukthei

Økologi: *Fuktheia* opptrer på dårlig drenerte parti i terrenget, og ofte på grunnlendt mark med vassig over berget. Typen står på mange måter i ei mellomstilling mellom lynghei og myr. Den hører til i låglandet langs kysten, og har størst forekomst i områder med nedbørrikt klima. Vegetasjonen har mye felles med både *alpin fukthei* og *fuktskog*.

Arter: I feltsjiktet dominerer som regel gras og halvgras over lyngarter. *Bjønnskjegg*, *torvull*, krypende *røsslyng*, *rypebær*, *krekling*, *kvitlyng* og *molte* er vanligste arter i de lokale utformingene. Botnsjiktet er i regelen godt utvikla, og domineres av ulike bladmoser og torvmoser. Heigråmose forekommer jevnt i noen av de kartlagte lokalitetene.

Forekomst: *Fukthei* er kartlagt bare på Stangnesfjellet på Stonglandet. Her utgjør den en betydelig andel av heiarealet, men opptrer mest som usammenhengende areal i veksling med *lavhei*. Innafor delområdet utgjør den 1 % av kartlagt areal.

Beiteverdi: Innholdet av beiteplanter er sparsomt. Beiteverdien er vurdert til *mindre god* for husdyr. *Fukthei* vil kunne ha ei viss betydning i vinterbeitet til reinen, selv om beiteverdien er låg. I regelen vil de være mindre tilgjengelig enn *lavheia*, da de oftest er lokalisert til lesider med et større snødekke.

Fukthei på nordsida av Stangnesfjellet (PKB).

10e Fukt- og strandenger

Økologi: Dette er en vegetasjonstype sammensatt av flere til dels ulike undertyper. Både fuktige og vekselfuktige undertyper inngår. Typen omfatter først og fremst vegetasjonssamfunn knytta til havstrand og sjønære areal, lokalisert til soner ovafor den ustabile vegetasjonen i fjæresona. I *strandenger* sikrer tilførsel av tang og anna organisk materiale en god nærings-tilgang. Dette skaper frodig vegetasjon av gras, halvgras og urter. *Fuktenger* med forsumpa engsamfunn i soner innafor havstrand eller ved bredda av vatn og vassdrag inngår i samme vegetasjonstype.

Arter: De kartlagte areala består av *strandenger*. Bare ubetydelige forekomster av *fuktenger*, *driftvoller* og *strandvoller* inngår i de kartlagte areala. Karakteristiske arter er *rødsvingel*, starr- og sivaksarter, *strandrug*, *strandkjeks*, *fjæresauløk* og *strandkvann*. Flere låge urter, bl.a. *gåsemure*, *tangmelde* og *saftstjerneblom* er karakteristisk for typen. *Strandengene* er ofte beiteprega og dominert av *rødsvingel*.

Frodig strandeng uten beitepåvirkning. Fra Skagan, Hofsøya (PKB).

Forekomst: *Fukt- og strandenger* har sporadiske forekomster og utgjør bare en liten andel av kartlagt areal. Typen er kartlagt bare på Stonglandet. Det er tre lokaliteter i Hofsøyområdet, en i Leirpollen og en ved Tevikstranda. Typen utgjør 0,1 % av kartlagt areal. I tillegg til de kartlagte lokalitetene finnes det små forekomster som ikke kan kartfestes. Deriblant sjøsprøyt-påvirka, smale soner med gras- og urteholdig vegetasjon mellom strandberg og lyngheier.

Beiteverdi: Saltinfluerte *strandenger* er ettertrakta beiter for husdyr og rein. Den aktuelle beiteverdien vil variere etter kulturpåvirkning og innhold av beitegras. Bare lokaliteten ved Tevikstranda hadde sterkt preg av beiting. Lokale forekomster er **svært godt – godt beite**.

JORDBRUKSAREAL

11a Dyrka mark

Dette er fulldyrka eller overflatedyrka jord med kulturbetinga vegetasjon. I denne klassifiseringa er kravet til *dyrka mark* at den kan haustes maskinelt. Tidligere slåttemarker som er kuperte eller bratte, og ikke har blitt hausta i seinere tid, føres til neste type, *beitevoll*. Den alt overveiende delen av det dyrka arealet i området består av engareal til grasdyrking. Typen omfatter også mark som har ligget uhausta i lengre tid og er ute av hevd, men kan føres tilbake i produksjon uten omfattende dyrkingstiltak. *Dyrka mark* i dårlig hevd blir markert med tilleggssymbolet \perp (11a \perp)

Forekomst: På Stonglandet ligger det aller meste av *dyrka mark* på løsavsetninger av hav- og strandavsetninger. De største sammenhengende engareala finnes på strekninga mellom Stangnes og Lekangneset, i Valvågen og på Stonglandseidet. På Hofsøya, Stonglandshalsen og fra

Størstedelen av den dyrka marka på Stonglandet er i drift. Fra Stangneset (FAH).

Dyrka mark i dårlig hevdtilstand, dominert av høgstauder. Fra Øverbotn (FAH).

Lanes og nordover ligger den *dyrka marka* mer spredt. Størstedelen av den dyrka marka på Stonglandet er i drift, og den utgjør vel 5 % av det kartlagte arealet.

I området Skatvikfjellet - Sollia er det meste av *dyrka mark* konsentrert omkring jordbruks-grendene i Vangsvika, Sollia, Vesterfjell, Moan-Brygghaug, Skatvika og Øverbotn. I tillegg inngår flere spredte areal. Med unntak av Sollia er det aller meste kartlagt som *dyrka mark* i hevd. I denne kategorien inngår noe mark som ikke har vært høsta de siste åra. I dette delområdet utgjør *dyrka mark* 3,3 % av kartlagte areal.

Beiteverdi: Tidligere dyrka areal som ligger tilgjengelig som beitemark gjennom sesongen, settes som *svært godt beite*.

11b Beitevoll

Økologi: Kulturbetinga, grasdominert vegetasjon som har oppstått etter langvarig husdyrbeiting. Ofte er det areal der det også har vært drevet slått tidligere. Marka er ofte ujevn med oppstikkende stein og stubber. Klassifiseringa mellom denne og forrige type kan være vanskelig, men *beitevoller* skal i utgangspunktet gjelde areal som ikke har vært pløyd eller høsta maskinelt. Vegetasjonen på *beitevoller* står nær den en finner i *hagemarkskog*.

Arter: Skilnader i nærings- og fuktforhold i jordsmonnet skaper ulike utforminger av *beitevoller*. Felles for alle er sterk dominans av grasarter og et større eller mindre innhold av beitetålende urter. *Sølvbunke*, *engkvein*, *gulaks*, *rødsvingel*, *ryllik* og *kvitkløver* er typiske arter i *beitevollene*. Flere plantearter opptrer vanlig i beiteprega vegetasjon uten å ha nevneverdig betydning som beiteplanter. Det gjelder *følblom*, *engsoleie*, *blåkoll*, *grasstjerneblom* o.a. På tørre utforminger danner *engkransemose* et tett botnsjikt. I likhet med *dyrka mark* markeres dårlig hevdtilstand i *beitevoll* med tilleggssymbolet ⊥ (11b⊥).

Forekomst: Innafor de to kartlagte områda finnes *beitevoller* i de fleste jordbruksområda. En stor andel av de kartlagte *beitevollene* er gamle slåttemarker som ligger på småkupert mark og i bratte hellinger, og som siden er holdt i hevd ved husdyrbeiting. Mange steder er beitepå-virkninga avtakende eller opphørt, og tett oppslag av urter preger areala. Andre steder er ei gjengroing med lauttrekratt godt synlig. Denne utviklinga er særlig utprega på lokalitetene i Sollia, Vesterfjell og Vangsvika, der de fleste er klassifisert til en dårlig hevdtilstand. *Beitevoller* utgjør 0,7 % av kartlagt areal på Stonglandet og 1,3 % i Skatvikfjellet - Sollia.

Beiteverdi: Dette er særlig verdifull beitemark som utgjør *svært godt beite*.

Gamle slåttevoller som er for kupert og bratte for maskinell drift, kartlegges som beitevoll. Her, ved Øverslått, er areala klassifisert til en dårlig hevdtilstand (FAH).

UPRODUKTIVE OG BEBYGDE AREAL

12a Grus, sand og jord

Areal som består av åpen sand, grus og jord, og der vegetasjonsdekninga er mindre enn 25 %. Det er kartlagt én lokalitet i hvert av de to delområda. På Stonglandet er det ei grusstrand på Heimstesanden, sør for Hofsjøya. I området Skatvikfjellet - Sollia inngår et område på Revsnes der det tidligere er tatt ut grus.

12b Ur og blokkmark

Areal som er dominert av grus, stein og blokker. Vegetasjonsdekninga er mindre enn 25 %. Typen omfatter både rasmark under bratte fjell og mer stabile blokkmarker i fjellet. Det er kartlagt tre lokaliteter med ur i området Skatvikfjellet - Sollia, to under Skatvikfjellet og én aust for Kvitfloget.

12e Bebygd areal, åpent

Areal der 25-50% er dekt av veger, bygninger o.l. Omfatter åpne bebygde områder, boligfelt, store gårdstun og husklynger. Kartlagte områder omfatter bebyggelse og tunareal.

12f Anna nytta areal

Areal som brukes til spesielle formål utenom bebyggelse og jordbruk. Bare ett areal på 7 daa er kartlagt. Dette er fotballbanen i Vesterfjell.

5.4 Vegetasjon og beite i ulike deler av kartleggingsområda

I dette kapitlet gis en områdevis omtale av naturmiljø, vegetasjonsutvikling og beiteforhold i de to kartleggingsområda Stonglandet og Skatvikfjellet-Sollia. Dette er basert på observasjoner gjort under kartlegginga. Hvert område er gitt en beiteverdi etter samme tredelte skala som tidligere er brukt for vegetasjonstyper. Områdeinndelinga er gjort etter fellestrekk i terreng og vegetasjonstypfordeling. Denne inndelinga er vist på kart i figur 10 og 11.

Fig. 10. Områdeinndeling for kartleggingsområdet Stonglandet brukt ved områdevis omtale av vegetasjon og beite.

Stonglandet

1. Nordre del av Stonglandet.

Delområdet omfatter områda aust for Stonglandshalsen - Hofsåybotn og avgrensas i sør mot eidet mellom Nordbotn og Valvågen. Området er småkupert og preges av grunnlendte ryggar og koller av næringsfattig granitt. Leirpollfjellet er høgste punkt og går opp til 249 moh. Granitten gir et næringsfattig jordsmonn, og det meste av areala er grunnlendte. Området domineres av *lav-* og *lyngrik furuskog* med glissen tresetting av lågvokst, krokete *furu*. Typisk er ei stor dekning av *heigråmose*. Ellers domineres typen av *kreking*, spesielt de tørreste utformingene. Ved noe tjukkere jorddekke og mer fuktighet blir det et større innslag av *røssleng*. På slikt jordsmonn finnes også en del *lav-* og *lyngrik bjørkeskog*. Deler av de *lav-* og *lyngrike* skogene er *lavførende*. Lavinnholdet er nå minimalt, og kan i praksis regnes som *avbeita*.

Landskap med åpen hei, grunnlendte furuskogkoller og myrer. Utsikt fra Leirpollfjellet mot Stonglandseidet (FAH).

I lisdene på aust- og vestsida av Leirpollfjellet kommer det inn mer lauvskog på steder der dekket av forvittringsjord er tykkere. *Blåbærbjørkeskog* dominerer, men også *blåbærfuruskog* med innblanding av *bjørk* er vanlig. Utforminger dominert av *skrubbær* og *blåbær* opptrer hyppigst, men også friskere utforminger med *fugletelg* forekommer. Langs nedre del av lia nord for Valvågen finnes sivevasspåvirka *engbjørkeskog*. Typen forekommer også sporadisk andre steder, bl.a. på næringsrike marine avsetninger på Stonglandseidet. Disse avsetningene er ellers stort sett oppdyrka, og det meste holdes fortsatt i hevd. De produktive skogområdene synes ikke å være spesielt kultivert gjennom beiting og har lite innhold av beitegras.

Leirpollfjellet domineres av *lavhei*, oftest med fjell i dagen. Også her er det aller meste av *laven* avbeita. Ellers forekommer *kystlynghei* på litt mindre eksponerte lokaliteter. En mer kulturbetinga utforming av *kystlynghei* finnes på Stonglandseidet og ved Laneset. Spesielt på Laneset ser en at den nå er under gjengroing som følge av mindre husdyrbeiting. Myr finnes hovedsakelig på vestsida mellom Hofsybotn og Eidevatnet. Det meste består av *rismyr* og *grasmyr* med spredt tresetting av *bjørk* eller *furu*.

Beite: Næringsfattige vegetasjonstyper med lite beiteplanter dominerer. Samlet sett vurderes området som *mindre godt beite* for sau og storfe. Området har en vegetasjonssammensetning og topografi som er egna i vinterbeite for rein. Det aller meste av *reinlaven* er avbeita.

2. Midtre del av Stonglandet.

Til dette delområdet inngår de to halvøyene Stonglandshalsen og Hofsyøya, og i tillegg det sammenhengende lauvskogområdet som strekker seg fra Hofsybotn til Valvågen - Kjoset. Området skiller seg fra resten av Stonglandet ved dominansen av *bjørkeskog* og en atskillig større andel produktiv mark.

Den midtre delen av Stonglandet skiller seg fra resten av halvøya ved dominansen av bjørkeskog og en atskillig større andel produktiv mark. Fra Seiltan sett mot vest (PKB).

Blåbærbjørkeskog er dominerende vegetasjonstype i denne delen av Stonglandet, og får et særlig stort omfang i strøket mellom Hofsøybotn og Valvågen. *Engbjørkeskog* utgjør også en betydelig del av arealet. Denne produktive vegetasjonstypen dominerer areala på Stonglandshalsen. Her finner en for øvrig ei sterk veksling med brå overganger mellom de mest og de minst produktive vegetasjonstypene. På koller og opplendte terrengformer med grunt jorddekke opptrer *lav-* og *lyngrik furuskog* eller *-bjørkeskog*, dessuten *kystlynghei* og *lavhei*. Der det er avsatt djupe lausmasser, særlig på hav- og strandavsetninger, finner en frodig *engbjørkeskog*. I strøket mellom Storslett og Seiltan er det særlig produktive høgstaudeutforminger. Mye av areala på Stonglandshalsen og Hofsøya er oppdyrka, men en stor del har ikke vært høsta de seineste åra. De største sammenhengende dyrka areala er i Valvågen.

Strandenger, som er attraktive beitelokaliteter, er kartlagt på to steder. Den største ligger ved Seiltan. Det finnes flere spredtliggende, små areal av dyrka mark som ikke har vært høsta på mange år. Disse synes å være gamle slåttevoller som ikke kan høstes maskinelt. De fleste ligger på Hofsøya. Av betydning i beitesammenheng vil det i tillegg finnes randsoner rundt myr og sumpskog, samt andre små lokaliteter som ikke fanges opp av kartlegginga. Særlig de sjønære areala spiller ei rolle i et slikt tilfang.

Beite: Det er i hovedsak i bjørkeskogen en finner ressursene i utmarksbeitet. *Engbjørkeskogen*, som i dette området danner betydelige areal, står i ei særstilling når det gjelder kvalitet og kapasitet. Inntrykket fra kartlegginga er at utmarksbeite og *beitevoller* er lite utnyttet innafor dette delområdet. Den store lokaliteten av *strandeng* ved Seiltan viste ikke spor av beiting. Det samme gjelder det meste av *engbjørkeskogen* på Stonglandshalsen, men der viser skogutvikling og artssammensetning et preg av beiting fra lengre tid tilbake. Strøket fra Nordbotn til Valvågen syntes å være en del bedre utnyttet, men bare i graden *svakt beita*. Små, spredtliggende slåttevoller som ikke høstes, vil være godt egna som beitemark.

En potensiell beiteverdi for Midtre del av Stonglandet vil utgjøre *godt - svært godt beite*. I forhold til vegetasjonsutvikling og tilstand, er den aktuelle verdien en del mindre, og vurdert til *godt beite*. Innafor delområdet finnes arealer som er egna som vinterbeite for rein. Dette er i første rekke *kystlynghei* og *lav-* og *lyngrik furuskog*.

3. Søndre del av Stonglandet

Dette delområdet omfatter den sørlige halvdel av Stonglandet, med unntak av Hofsøya og lauvskogdominerte deler nord for Stangnesfjellet og vest for Valvågen. Området preges av grunnlendte rygger og koller av næringsfattig granitt. Kystlinja veksler mellom jordbruksareal, lyngheier og åpne strandberg. Stangnesfjellet danner et markert høgdedrag. Det når opp til 301 moh., som er det høyeste punktet på Stonglandet.

Stangnesfjellet preges av grunnlendte rygger med vegetasjon av *lavhei*, vekslende med fjell i dagen. Som i det nordlige området forekommer det omtrent ikke *lav* i *lavheia*. På mer utflata areal med litt større jorddekke er *kystlynghei* og *fukthei* vanlig. Disse typene veksler sterkt og er oftest kartlagt som mosaikker. *Rismyr* er den dominerende myrtypen på Stangnesfjellet.

I den austligste delen mellom Svartneset, Lekangen og Stranda får furuskogen en særlig stor og sammenhengende utbredelse. Også i vest mellom Hofsøybotn og Stangodden dominerer furuskogen sterkt. Disse områda preges av grunnlendte rygger og koller med glissen *lav-* og *lyngrik furuskog*. Lågvokst, krokete *furu* mellom fjellblotninger og stort innslag av *heigråmose* er typisk. Samme vegetasjonstypen opptrer også på steder med noe tykkere jorddekke, men har da et bedre utvikla tresjikt og en mer variert lyngvegetasjonen. Også her er laven omtrent fraværende. Særlig i aust finner en store myrareal. Det meste består av flate, *torvull*dominerte *rismyrer* med en spredt forekomst av småvokst *furu*.

Lav- og *lyngrik furuskog* dominerer også skogsområda mellom Stangnes og Stangnesfjellet. Men her brytes terrenget mer opp av smale dalganger med djupere jorddekke av forvittringsjord. På slike lokaliteter overtar lauvskogen med *blåbærbyrkeskog* som dominerende vegetasjonstype. Som i det nordre delområdet er skrubbær- og blåbærdominerte utforminger vanligst, men på steder med mer sigevatn opptrer ei frisk småbregneutforming med et større innhold av beitegras. Noen steder har disse områda innslag av *osp* i tresjiktet. Dette området har mange myrlokaliteter, både større myrflater og fragmenterte areal som veksler med grunnlendt furuskog. *Rismyr* er vanligst, men *grasmyr* utgjør en betydelig andel.

Kyststripa langs den sørlige delen av Stonglandet domineres av grunne bergrygger. Mellom Sørstesanden og Storklubben inntar *lavhei* med fjellblotninger de mest eksponerte lokalitetene, mens *kystlynghei* kommer inn med litt tjukkere jorddekke. Lengre aust, helt mot Lekangund, er det *kystlynghei* som dominerer. Deler av denne snaue lyngmarka synes å være kulturbetinga. Ei utvikling med minska beitepåvirkning gjør at den noen steder er i ferd med å gro igjen av krattskog.

Området mellom Stangnes og Lekangund har et betydelig jordbruksareal som er etablert på marine avsetninger og myr. Areal holdes stor sett i god hevd. Ved Stangnes finnes produktiv skogsmark med grasrik *engbyrkeskog* utvikla gjennom langvarig husdyrbeiting. De mest kulturpåvirka areala er utvikla til *hagemarksskog*, der både tresetting og undervegetasjon har fått et parklignende preg med sterk grasdominans. *Hagemarksskog* er kartlagt ved Stangnes og Tevikstranda. Ved Tevikstranda er det også et beiteprega areal med grasrik *lågurteng* på strandavsetninger. Både *lågurtenga* og *hagemarksskogen* utnyttes fortsatt godt av beitedyra.

Furudominert skogstrekning, sett mot Lekangsund og Dyrøya (FAH).

Beite: Delområdet domineres av grunnlendt, næringsfattig mark. Vegetasjonen er gjennomgående skrinn og har lite av gode beiteplanter. Men det finnes også områder med tjukkere jorddekke og bedre næringstilstand. Totalt sett vurderes området til **mindre godt – godt beite** for sau og storfe. Området har kvaliteter som vinterbeite for rein. Det største beitepotensialet finnes i *lav- og lyngrik furuskog*. Reinlaven, en viktig bestanddel i vinterbeitet, synes å være avbeita alle steder der reinen kan komme til.

Skatvikfjellet – Sollia

1. Revsnes - Brannmyra - Litlevatnet

Dette omfatter områda fra Storneset ved Skatvika, Revsnes, Mykleneset, Brannmyra og et strøk sør for Litlevatnet. Delområdet utgjør det alt vesentlige av grunnfjellets utstrekning innafor kartleggingsområdet. Det preges av grunnlendte koller med furuskog og store myrflater.

De nedre deler av Skatvikfjellet i sør består hovedsakelig av småvokst *lav- og lyngrik furuskog*, ofte med fjellblotninger. Med litt tjukkere jorddekke overtar *lav- og lyngrik bjørkeskog* på tørre, opplendte lokaliteter, mens *blåbærbjørkeskog* kommer inn i hellinger med skredmateriale. Også over Revsnes og Mykleneset dominerer *lav- og lyngrik furuskog*. Typen inntar de høyeste partia, og veksler mellom skrinne, grunnlendte utforminger og mer artsrike der det er større jorddekke. På marine avsetninger rundt begge nesene ligger det et belte med bjørkeskog. Her utgjør friske utforminger av *blåbærbjørkeskog* mesteparten, stedvis med et godt innslag av beitegras. Frodig *engbjørkeskog* kommer inn på areal med større vanntilgang. I strøket mellom Veinesbukta og Litlebotn er det større forekomster som representerer et betydelig beitepotensial.

Fig. 11. Områdeinndeling for kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia, brukt ved områdevis omtale av vegetasjon og beite.

Brannmyra og myrene omkring danner et vidt våtmarksområde med komplekser av ulike myrtyper, tjøenner og tresatte fastmarksholmer (FAH).

På flatene i strøket mellom Brannmyra og Skatvikfjellet finner en et tjukkere dekke av torv/humus og marine avsetninger. Dette gir rikere vegetasjonstyper. Ved utløpet av Tenna opptrer *engbjørkeskog* på fastmark og *rik sumpskog* på forsumpa mark. Langs Tenna mot Tennevatnet veksler vegetasjonen mellom *blåbærbjørkeskog* på opplendte parti og *rik sumpskog* i forsenkninger. Nærmest Skatvikfjellet og mellom Tennevatnet og Litlevatnet kommer et område med sterk veksling mellom torvdekke/humus, myr og skrinne rygger. På opplendte parti og i lisider varierer det mellom furuskogtyper. *Blåbærfuruskogen* kommer inn straks jorddekket får en viss tjukkelse. Denne typen har alltid et innhold av *bjørk* i tresjiktet. *Lav- og lyngrik furuskog* inntar de mest grunnlendte partia. De skrinne og mest artsfattige utformingene finnes på grunnlendte rygger mellom Tennevatnet og Litlevatnet

Myrene i dette området domineres av *grasmyr*. Spredt tresetting av *furu* eller *bjørk* er vanlig. Flere av myrene har små innslag av rikmyr i parti langs kantene. Brannmyra danner ei stor sammenhengende myrflate som består av mosaikker med mange forskjellige myrtyper, og der bare et grovt mønster kan kartlegges. *Grasmyr* utgjør hoveddelen, men en god del består av *rismyr* og *blautmyr*. Små innslag av *bjønnskjeggmyr* og rikmyr forekommer. I de vekslende myrkompleksa finnes tresatte myrer og fastmarksøyer, små sumpskoglokaliteter, og ellers glidende overganger mellom myr og fastmark. Langs Langvasselva kommer *blåbærbjørkeskog* inn på opplendte parti, mens *rik sumpskog* inntar forsenkninger. Videre opp mot riksvegen og ned mot Tranøybotn kommer en igjen på marine avsetninger der høgstaudeutforming av *engbjørkeskog* dominerer.

Beite: Området domineres av fastmark med skrinne vegetasjonstyper og myr. Men stedvis finnes det rikere jordsmonn med vegetasjon som potensielt er gode beiteområder. Som beite for sau vurderes området som *mindre godt – godt beite*. Storfé har større evne til å utnytte myrarealet som beite. Området vurderes derfor som *godt – mindre godt beite* for storfé.

2. Skatvikområdet

Dette delområdet omfatter Skatvika, Skatvikfjellet, skogområda rundt Skatvikfjellet og høgdedraga videre mot Gardsvikfjellet, Kvittfloget og Vassutvika. Området er svært variert både med hensyn til topografi, vegetasjonsutvikling og høgdelag. Glimmerskifer er dominerende bergart.

Skatvika ligger på et utflata parti med marine avsetninger. Derfra går bratte lisider med skredmateriale opp mot Skatvikfjellet. Fra Skatvikfjellet mot Gardsvikfjellet kommer en inn i et område med grunnlendte rygger gjennomskåret av djupe dalganger i nord-sør retning. De marine avsetningene rundt Skatvika gir god næringstilgang og frodig vegetasjon. En del areal er oppdyrka. Det meste av jordbruksareala er i bruk, bare mindre deler har en dårlig hevdtilstand. Midt i dette området ligger det en grunnlendt høgde med *kystlynghei*. Begynnende gjengroing med bjørkekratt viser at dette arealet har vært påvirket av beitedyr, men at beitinga nå har avtatt eller opphørt. Skogområda rundt Skatvika domineres av høgstaudeutforming av *engbjørkeskog*. Deler av disse areala er kultivert gjennom lang tids beiting og inneholder mye gras. I dag synes beitetrykket å være lite. På forsumpa mark rundt Skatvikvatnet kommer det inn *rik sumpskog*. Ellers er skrubberdominert *blåbærbjørkeskog* vanlig.

Lisidene på aust- og vestsida av Skatvikfjellet har forvittringsjord av varierende tykkelse. I de øvre delene er jorddekket tynt eller består av grovkorna, tørkesvakt materiale. Her dominerer *lav- og lyngrik bjørkeskog*. Grunnlendte rygger og koller har liten skogutvikling. Med

Den bratte lia aust for Skatvikfjellet varierer sterkt. Forskjeller i jorddekke og jordvasstransport skaper mange vekslinger i vegetasjon og treslags sammensetning (FAH).

tjukkere jorddekke kommer næringsfattige utforminger av *blåbærbjørkeskog* inn, mens *engbjørkeskog* opptrer på mer finkorna materiale i forsenkninger.

De øverste, snaue delene av Skatvikfjellet består hovedsakelig av *lavhei*, ofte med fjellblotninger. På mindre eksponerte steder opptrer *kystlynghei* med noe spredt *bjørk*. Det er glidende overganger mellom denne typen og de skrinne delene av *lav- og lyngrik bjørkeskog*. På mer beskytta områder med moderat vanntilgang finnes noen areal med *rishei*. *Risheia* er skrinne og dominert av *blåbær* og *skrubbær*. I ei forkastning midt i fjellet der berggrunnen forvitrer lett, finnes det eneste innslaget av rik vegetasjon i dette området. Det er en liten forekomst av *reinrosehei* og ei snøleieutforming av *lågurteng*.

Det kupert høgdedraget fra Skatvikfjellet til Gardsvikfjellet og Kvitfloget består av ulike næringsfattige vegetasjonstyper. Tresatt *kystlynghei* og glissen *lav- og lyngrik bjørkeskog* dominerer de skrinne ryggene. På Gardsvikfjellet og Kvitfloget overtar glissen *lav- og lyngrik furuskog* på slike lokaliteter. Lisidene ned mot Skatvika, Mølnevika og Vassutvika har bedre jorddekke og vanntilgang. Her har *blåbærbjørkeskog* størst forekomst, men høgstaudeutforming av *engbjørkeskog* kommer inn i lisider og dråg med god tilgang på sigevatn.

Beite: Skogområda domineres av middels produktive vegetasjonstyper, mens høgereliggende områder har mest næringsfattig vegetasjon med låg beitekvalitet. En god forekomst av produktive *engbjørkeskoger* i liewe og lågtliggende områder veier opp for dette, slik at området samla vurderes som **godt beite** for sau og storfe.

3. Midtre deler i Skatvikfjellet - Sollia

Dette området strekker seg tvers over kartleggingsområdet Skatvikfjellet - Sollia, og utgjør over tredjeparten av dette. Det er avgrensa slik at det fanger opp sammenhengende, svært produktive lauvskogstrekninger. Disse har igjen stor sammenheng med kalkspaten sin utbredelse innafor området. I sør avgrenses det av den bratte, fjordvendte lisida, som også har høgproduktive areal, men der landskap og vegetasjon har andre karakterer. I vest stopper det mot furuskog og myrer ved Tennevatnet - Litlevatnet, og videre mot kuperte og mindre produktive åstrakter ved Skatvikfjellet og Gardsvikfjellet. Det samme gjelder i nord, mot åsene omkring Heikampen og Gammelveten.

Engbjørkeskog er dominerende vegetasjonstype i "Midtre deler". Den skaper sammenhengende skogstrekninger med produktiv beitemark. Utsikt mot Moåsen og Gammelveten (FAH).

Engbjørkeskogen står for det meste av arealet i dette området. Typen er sterkt dominerende i den delen som ligger nordvest for Storvatnet og i strøket mellom Vangsvika og Sollia. Typisk for disse områda er sterke vekslinger og gradvise overganger mellom høgstaude- og lågurtutforming av *engbjørkeskog*. Førstnevnte er den vanligste i området, men i strøk med tynnere forvittringsjord vil lågurtvegetasjonen dominere store areal, slik en ser det i åsene omkring Vesterfjell og ved Storvassåsen - Øverslått. Storbregneutforminga er mer sjelden. Med unntak av én lokalitet, opptrer den bare i den nordvendte lia ovafor Østheim. Dette er høgproduktive areal. Beiteskapte grasdominerte *engbjørkeskoger* opptrer spredt i strøka rundt grendene Vesterfjell og Sollia, samt sør for Brygghaugen.

Blåbærbjørkeskogen utgjør også store areal, og dominerer mye av området sør og aust for Storvatnet. Det fleste kartfigurene består av mosaikker der også *engbjørkeskog* inngår i arealet. I dette området består typen av friske, artsrike utforminger, og har ofte innslag av litt mer kravfulle planter. *Lav- og lyngrik bjørkeskog* har en sparsom forekomst. Noen større lokaliteter kartlagt sør i området er skrinne og har liten beitemessig betydning.

Betydelige areal av bjørkeskogen i området er tilplanta med *gran*. Store, sammenhengende granplantefelt finner en i området mellom Tennevatnet, Litlevatnet og Vesterfjell, nord for Bjørndragarvatnet, ved Mølnedalsvatnet og i åsene nord for Vangsvika. Plantefelta, kartlagt som *enggranskog* og *blåbærgranskog*, varierer sterkt i alder og tilstand. Det meste er yngre plantinger der grana har liten tetthet og lauvtreoppslaget er tett.

Foruten spredte myrlokaliteter, finnes det store sammenhengende myrflater. Det er Flotmyra og Sætermyran nord i området, og et stort myrparti sørvest for Storvatnet. Størstedelen av Sætermyran består av rik *grasmyr* med starrdominans og er samtidig urterik. Sumpskoger utgjør lite areal. *Rik sumpskog* har flere lokaliteter ved Østheim, Djupelva og ved vestenden av Storvatnet. De har kvaliteter som kan utnyttes av storfê.

Jordbruksarealet er klassifisert som *dyrka mark* eller *beitevoll*. Det aller meste ligger i Vesterfjell, Sollia og Bryggerhaugen - Moan. En del areal er det også i området Utheim - Øverbotn, Østheim, og små spredte areal omkring Støstad og Fjellstad. Ved Brygggaug - Moan og i Vesterfjell er areala gjennomgående i en god hevdtilstand. I Sollia, der areala er mer bratte og kuperte, har bare en liten del vært høsta de siste åra. En stor andel av areala klassifisert som *beitevoll* er tidligere overflatedyrka slåttevoller som er for bratte for maskinell høsting.

Beite: *Engbjørkeskogen* i dette delområdet representerer en stor beiteressurs, men som bare i liten grad er utnyttet. Lågurtutforminga har en særlig god kvalitet og er godt egna som sauebeite. På grunn forvittringsjord er produktiviteten lågere, planteproduksjonen avtar fortere på ettersommeren, og flere av lokalitetene er tørkesvake. De sørvendte, åpne skogliene vil egne seg godt som utslippområder for sau. De fleste beiteskapte, grasdominerte lokalitetene har vært lite utnyttet av beitedyr de seineste åra. Av de bedre utnyttede områda er lia nord for Vesterfjell. På nordaustsida av Storvatnet er det to lokaliteter som er særlig grasrike og godt utnyttede av sauer. *Blåbærbjørkeskogen* utgjør også store areal, og er derfor viktig i beitet. I dette delområdet er typen forholdsvis artsrik og har en planteproduksjon som ligger over normal utforming. Flere av *grasmyrene* i området, og spesielt Sætermyran, har ei fast overflate og egenskaper som også sau vil kunne utnytte deler av. Både *beitevoller* og deler av den *dyrka marka* som ikke blir høsta er svært produktiv og utgjør et potensial som beitemark for storfê og sau. Ei samla vurdering av dette delområdet er **svært godt beite**.

4. Kvitfloget - Vangsvik

Dette delområdet omfatter den bratte søraustvendte lia mellom Kvitfloget og Vangsvik. Berggrunnen består av kalkspatmarmor og glimmerskifer som gir næringsrikt jordsmonn og gode vokseforhold. Lausmassene består hovedsakelig av forvittringsmateriale, men marine avsetninger kommer inn rundt Vangsvik.

Skogen består av ulike utforminger av *engbjørkeskog*, bare avbrutt av noen små plantefelt av *gran*. I den sørlige delen av området er lausmassene stedvis grovkorna, noe som gir et mer tørkesvakt jordsmonn og dermed mindre produktiv vegetasjon. Det aller meste av skoglia er sigevasspåvirka og dominert av høgstaudeutforming av *engbjørkeskog*, mens lågurtutforming inntar tørre parti. I de øverste delene av lia der det er mindre bratt er det lågurtutforminga som dominerer. Med unntak av gårdsnære areal omkring Vangsvika, har vegetasjonen svært lite preg av beiting, og synes også å være lite utnyttet i dag.

Jordbruksareala ligger på marine avsetninger fra Gunnarheim til og med Vangsvik. Hevdtilstanden varierer, men mesteparten av *dyrka mark* holdes i hevd. For *beitevollene* er

tilstanden noe dårligere, og flere av lokalitetene synes ikke å være nytta til beite i dag. Spesielt for området er at skogen har en stor andel av andre treslag enn *bjørk*, og at *osp* dominerer store areal. I de nedre partia fra Gunnarheim og sørover opptrer rene bestand av *osp*. Et stort innslag av *selje* i lauvskogen er vanlig i øvre deler av hele lisida. Lia er også botanisk interessant, med bl.a. stor forekomst av varmekjære plantearter. Her nevnes spesielt

Det aller meste av delområdet er engbjørkeskog. Store ospebestand, stort innslag av selje samt forekomsten av spesielt varmekrevende plantearter er typisk for den sørvendte lia. Potensiell beiteverdi er svært god mens den aktuelle verdien er noe lågere (FAH).

trollbær og brunrot, som noen steder opptrer med større tetthet enn normalt i distriktet. Fra Gunnarheim og vestover finnes det ei lang strekning med bratte, kalkrike strandberg. Dette er en verdifull naturtype med spesielle kvaliteter i det biologiske mangfoldet. Her finnes også en kalkbergflora med interessante arter. Noen av de observerte artene var *rødflangre*, *bergveronika*, *lodnerublom*, *vanlig bakkestjerne*, *vill-løk* og *bergskrinneblom*.

Beite: Området består hovedsakelig av rike vegetasjonstyper, men ikke alle disse areala er høgproduktive. Kultiveringsgraden og beiteutnyttinga er liten, men området utgjør et betydelig beitepotensial, vurdert til **svært godt beite**. Den aktuelle verdien er noe lågere.

5. Gammelveten

Dette delområdet følger det aust-vestgående høgdedraget som omfatter Heikampen, Gammelveten og åsdraga videre austover mot Fagerli og Rendalen. Det ligger sør og vest for kommunegrensa. Gammelveten, det eneste kartlagte høgdepartiet med alpint preg i, ligger midt i området. Andre fellestrekk er at delområdet er sterkt kupert, er dominert av vegetasjonstypen *blåbærbjørkeskog* og har en stor forekomst av myr, særlig i aust. Berggrunnen består overveiende av glimmerskifer, men smale årer av kalkspat løper gjennom området. Noen av høgdedraga med *lav- og lyngrik bjørkeskog*, består av en hard, næringsfattig bergart.

Ei sterk veksling mellom grunnlendte hauger, markerte rygger, dalganger og bratte hellinger, gir en stor variasjon i vekstforhold og vegetasjonsdekke. Variasjonen er større enn det kartet kan gjengi. *Blåbærbjørkeskog* som dominerer, veksler sterkt mot *engbjørkeskog* og soner med smale myrdrag og bekkedik. *Grasmyrer* får et betydelig omfang, særlig i aust. Mange av myrene har en rik vegetasjon, og noen et innslag med vierkratt. I beitesammenheng vil de ha betydning for storfé, men i mindre grad for sau, da de fleste har ei fuktig og mjuk overflate. Gammelveten danner en markert snaufjellkulle der det meste er dekket av *rishei*. Med unntak av de høgste, grunnlendte partia, er dette friske, grasholdige utforminger. *Høgstaudeeng* er også kartlagt. Denne typen opptrer i tillegg som smale, vierdekte soner i *risheia*. *Risheiene* rundt Gammelveten er i sterk gjengroing med bjørkekratt. I nedre deler av fjellet finnes det allerede etablert krattskog.

Delområdet Gammelveten omfatter snaufjellet og skogklede, kuperte høgdedrag omkring. Som sauebeite har det kvaliteter knyttet til variasjoner i terrenget og de mange vekslinger i vegetasjon og beitetypene (PKB).

Beite: Som ellers i kartleggingsområdet er de beste beitelokalitetene knytta til forekomstene av *engbjørkeskog*. Denne består hovedsaklig av frodig høgstaudeutforming med innhold av storbregner, og hvor beitepreget mangler. I sørhellingene mot Vesterfjell finnes grasrik *engbjørkeskog* som er noe utnytta av beitedyr. Et beitepreg er også synlig nærmest skogsveger og stier mellom Vesterfjell og Østheim. *Blåbærbjørkeskogen* i delområdet er svært variabel, men vil i gjennomsnitt tilsvare *godt beite*. Det samme gjelder *risheiene* omkring Gammelveten. Gammelveten bør tillegges en spesiell verdi som seintbeiteområde for sau, da det er det eneste egentlige fjellpartiet i kartleggingsområdet. Inntrykket fra kartlegginga av fjellet, var at vegetasjonen i liten grad viste tegn til beitepåvirkning. I *høgstaudeengene* der de beste beitekvalitetene ligger, ville en ha forventet at sauebeiting har påverka vegetasjonen. Som sauebeite har området kvaliteter i tillegg til den arealgitte forekomsten av vegetasjonstyper. Det er kvaliteter knytta til variasjonen i terreng og de mange vekslingene i vegetasjon og beitetype. Bl.a. vil det være betydelige sesongvise forskjeller mellom sør- og nordhellinger, og mellom åstopper og forsenkninger, både når det gjelder spiringstidspunkt og plantenes fall i næringsverdi. Delområdet som helhet er vurdert som *godt beite*.

6. BEITEVERDI OG BEITEKAPASITET

6.1 Beiteverdi

Det eneste systematiske redskapet vi har for å vurdere kvalitet av utmarksbeite er ei inndeling av vegetasjonsdekket i vegetasjonstyper. Utgangspunktet for dette er at vegetasjonstypenes artssammensetning og planteproduksjon, samt plantenes næringsinnhold varierer lite fra lokalitet til lokalitet innafor et geografisk avgrensa område.

Beiteverdien for den enkelte vegetasjonstype vil i første rekke være avhengig av tre faktorer (Rekdal 2001):

- Produksjon av beiteplanter (kg tørrstoff pr. dekar).
- Næringsverdi (förenheter pr. kg tørrstoff).
- Utnyttingsgraden (hvor stor del av plantemassen som blir tatt opp av dyra).

Produksjonen av beiteplanter vil variere mye med vokseforholda. Næringsverdien vil variere etter hvilke planter som finnes, voksested, høstetidspunkt m.m. Både produksjon og næringsverdi er i stor grad målbare faktorer. Utnyttingsgraden er mer usikker da denne er knytta til beitevanene til den enkelte dyreart. Dyra sitt valg av beiteplanter og område vil også være påverka av faktorer som tilgjengelighet, fordeling av vegetasjonen i høgdesoner, mangfold i vegetasjonen, beitepress, årstid, værforhold, muligheter til ly, plassering av saltsteiner m.m.

Verdsetting av beite blir uansett svært komplekse vurderinger der mye må bygges på skjønn ut fra god kunnskap om plantedekket, beitevaner og andre faktorer som er nevnt. Vegetasjonskartet vil være et viktig redskap da en her har kartfesta det botaniske grunnlaget sammen med topografien. Vegetasjonskartet for de to områda i Tranøy vil i første rekke kunne dokumentere områder av ulik beitekvalitet. Vurdering av dyretall vil bare kunne gjøres grovt.

I omtalen av beiteverdien til vegetasjonstyper og beiteområder er det i kapittel 5 og på det avleda beitekartet for sau og storfé, brukt en 3-delt skala; **mindre godt, godt og svært godt beite** (tabell 4). Beiteverdien er vurdert ut fra normal utforming av vegetasjonstypene i området. Det vil si den verdien typene har uten påvirkning fra beite eller slått. For de fleste typene vil ikke beitepåvirkninga bli så stor at dette påvirker artsutvalget i stor grad. Unntak fra dette er de rike vegetasjonstypene som *engskoger*, *høgstaudeenger* og *strandenger*. Beiteverdien for disse er vanligvis å regne som potensiell verdi. Det vil si den verdien areala kan få ved et visst beitetrykk som gir vegetasjonen et større grasinnhold. Dette har sammenheng med at det i ubeita utforminger av disse typene oftest er dominans av høge urter og bregner som ikke er gode beiteplanter, eller det kan være busk- og tresjikt som hindrer

Årsaka til høgt grasinnhold i beitepåverka vegetasjon skyldes at beiting påvirker konkurranseforholdet mellom plantene. Arter som tåler å bli beita ned flere ganger i vekstsesongen kommer best ut. Dette gjelder i hovedsak gras og halvgras som har vekstpunktet så lågt at dette ikke blir skadd ved beiting. Planter som dyra ikke liker eller som er så små at de unngår å bli beita blir også favorisert. Lyng, lav og høge urter taper i konkurransen, først og fremst fordi de ikke tåler tråkk som følger med beitinga.

Områder som gjennom lengre tid har vært utsatt for beiting eller slått vil få grasrik, engliknende vegetasjon. Ved sterk beiting kan det få preg av parklandskap. Artssammensettinga vil variere etter tilgang på næring og vatn i jordsmonnet. Det er særlig vegetasjonstyper med god næringstilgang som kan utvikle seg i den retninga. Vegetasjon som har svært sterkt beitepreg blir kartlagt som *beitevoll* på åpen mark og *hagemarkskog* på tresatte areal. Ellers er tilleggssymbolet **g** brukt for å få fram lokaliteter som er mer grasrike enn normal utforming av vegetasjonstypen.

tilgang. I *engbjørkeskog* og *høgstaudeeng* vil den aktuelle beiteverdien i gjennomsnitt være noe lågere enn den potensielle verdien. Den viktigste forskjellen mellom dyreartene vil i dette området være at *grasmyrene* er godt beite for storfé og mindre godt - godt for sau.

Beiteverdien for vegetasjonstypene på beitekartet er bestemt ut fra første signatur i hver figur på vegetasjonskartet. Verdien er senka en grad dersom figuren inneholder mer enn 50 % bart fjell eller blokkmark, eller mer enn 50 % storbregner. Særlig grasrike areal er gitt skravur for å vise at dette hever beiteverdien i forhold til normal utforming av vegetasjonstypen. Skravur er også lagt på forsumpa mark. I tillegg til ei inndeling av vegetasjonsdekket i tre beiteklasser, viser beitekartet også *dyrka mark*, *beitevoller* og uproduktive areal som egne klasser. I avsnitt 5.4 er den samme tregradige verdiskalaen brukt for å gi en områdevis karakteristikk av beiteverdi. Dette er ei skjønsmessig vurdering ut fra fordelinga av vegetasjonstyper med ulik verdi i det enkelte delområdet.

Tabell 4. Vegetasjonstypenes beiteverdi vurdert etter en 3-delt skala; Mindre godt (Mg), godt (G) og svært godt (Sg).

Vegetasjonstype	Beiteverdi		Vegetasjonstype	Beiteverdi	
	Sau	Storfé		Sau	Storfé
2c Lavhei	Mg	Mg	7b Blåbærgranskog	G-Mg	G-Mg
2d Reinrosehei	Mg	Mg	7c Enggranskog	G	G
2e Rishei	G	G	8a Fuktskog	Mg	Mg
3a Lågurteng	Sg-G	Sg-G	8b Myrskog	Mg	Mg
3b Høgstaudeeng	Sg	Sg	8c Fattig sumpskog	Mg-G	G
4a Lav- og lyngrik bjørkeskog	Mg	Mg	8d Rik sumpskog	G	Sg-G
4b Blåbærbjørkeskog	G	G	9a Rismyr	Mg	Mg
4c Engbjørkeskog	Sg	Sg	9b Bjønnskjeeggmyr	Mg	Mg
4e Oreskog	Sg	Sg	9c Grasmyr	Mg-G	G
4g Hagemarkskog	Sg	Sg	9d Blautmyr	Mg	Mg
6a Lav- og lyngrik furuskog	Mg	Mg	9e Starrsump	Mg	G
6b Blåbærfuruskog	G-Mg	G-Mg	10a Kystlynghei	Mg	Mg
6c Engfuruskog	G	G	10c Fukthei	Mg	Mg
7a Lav- og lyngrik granskog	Mg	Mg	10e Fukt- og strandeng	Sg-G	Sg-G

6.2 Beitevaner

Sau som går fritt har som regel bestemte beiteplasser på et forholdsvis begrensa område der den holder seg om sommeren. Sauen går helst i opplendt terreng, av myr blir bare faste *grasmyrer* beita. Ut over sommeren trekker den gjerne opp i høgda etter som vegetasjonen utvikler seg. Været har innverking på beitinga. I sterkt solskinn beiter sauene helst i skyggen eller i nordhellinger. I regnvær går den nødvendig ut på beite dersom den har en tørr liggeplass. God tilgang på salt i beiteområdet begrenser aksjonsradiusen.

Sauen beiter helst småvokste grasarter og urter. *Smyle* er ei viktig beiteplante der det er lite av rikere innslag. Av andre grasarter er *engkvein* og *gulaks* viktig. Sau eter mer urter enn geit, storfe og hest. Lauv kan utgjøre deler av fôret. Pelssau og andre kortrumpe saueslag eter mer

lauv enn andre saueraser (Nedkvitne m.fl. 1995). *Rogn* og *bjørk* er kanskje viktigst, men ellers blir de fleste lauvtreslag beita så nær som *or*. *Blåbær*- og *blokkebærlyng* blir beita, helst tidlig på året.

Storfe beiter mindre selektivt og snaubeiter ikke så sterkt som sauen. Gras- og urterike vegetasjonstyper er viktige, men storfe går også gjerne ut på myr- og sumpsamfunn med fast botn. I sterk varme og kraftig regn trekker storfeet gjerne bort fra åpne felt og inn i tett skog, og beitinga blir mindre intens. Varmt vær auker insektsplagen og gir dyra mindre ro til beite og hvile (Bjør og Graffer 1963). Storfe beiter først og fremst gras og urter, men de tar også gjerne halvgras (starr, siv og frytler) og lauv. Viktige grasarter er *smyle*, *engkvein* og *gulaks*, men også mer grovvokste arter som *sølvbunke*, *skogrørkvein* og *blåtopp*. Det kan være store raseforskjeller i beitebruk, f.eks. med hensyn til beite av lauv.

Sambeiting: Beiting med to eller flere dyreslag gir bedre utnytting av et beiteområde. Dette fordi de fleste dyreslaga vil ha mer eller mindre ulikt valg av beiteplanter og beitesteder. Denne fordelene auker ettersom mangfoldet i vegetasjon og terreng innen et beiteområde auker. Dess flere dyreslag som beiter sammen, dess større sjanse er det for at flere plantearter vil bli utnyttet og en større del av beitet brukt (Garmo 1994).

Enkelte arter som storfe vraker, f.eks. *engsoleie*, blir beita av sau (Garmo 1994). Sauen beiter mer selektivt og trenger ikke så høy førmengde som storfe, slik at terreng med lågere produksjon av beiteplanter kan nyttes bedre med sau. Storfe beiter gjerne på myr, der sauen sjelden går. Sauen vil på sin side kunne utnytte mer vanskelig tilgjengelig terreng. Det er ikke gjort tilstrekkelig forskning omkring effekter av sambeiting til at det kan tallfestes hvor stor denne fordelene er i form av hausta førmengde og tall dyr på beite. Dette vil sjølsagt variere mye etter hvilket terreng og naturtype en har i beiteområdet.

6.3 Beiteareal og beitekvalitet

Vegetasjonskartet gir grunnlag for å sortere utmarksbeitet etter beitekvalitet. I det framstilte beitekartet tas bare hensyn til første signatur i mosaikkfigurer. I den tabellvise utregninga som ligger til grunn for beiteressursvurderingene i dette kapitlet, er også type nr. 2 tatt med. Første type i mosaikkfigurer tillegges 62 % av figurarealet, mens andre signatur får 38 %.

Tabell 5 viser oversikt over tilgjengelig beiteareal for hvert av de to kartleggingsområda. Tabellen viser først totalarealet fratrukket det som ikke regnes som beiteareal. Dette er uproduktive areal som *bart fjell*, *blokkmark* og liknende. Det samme gjelder areal som dyra ikke kan nå pga. topografi og naturlige hinder, f. eks holmer. Areal av *beitevoll* regnes med i tilgjengelig beiteareal. Det samme gjelder *dyrka mark* som ikke er i hevd. Det er areal som ikke har vært høsta de seineste åra, og har nådd et stadium der det er mindre egna til fôr høsting. Det er ikke tatt hensyn til hvor store areal av kulturmark som vil være tillatt brukt til beiting, heller ikke fysisk tilgang når det gjelder gjerder eller andre hinder.

Tabell 5 viser at Stonglandet har om lag 35 000 dekar tilgjengelig utmarksbeite og 590 dekar kulturmark som kan benyttes av sammen med utmarksbeitet. Dette utgjør 96 % av totalarealet i området. Tilsvarende tall for Skatvikfjellet – Sollia er om lag 61 000 dekar utmarksbeite og 1400 dekar kulturmark. Dette utgjør også her 96 % av det totale arealet.

Tabell 5. Tilgjengelig beiteareal i kartleggingsområda.

Areal	Stonglandet		Skatvikfjellet – Sollia	
	Dekar	%	Dekar	%
Totalareal	36886	100	65088	100
÷Ikke beite	1635	4	2629	4
Tilgjengelig beiteareal	35251	96	62459	96
Kulturmark	587	2	1391	2
Utmarksbeite	34664	94	61088	94

Nyttbart beiteareal er et nøkkelbegrep ved beitevurdering i utmark. Dette er det arealet der en kan regne med at dyra tar beitegrøde av betydning fra. Dette finner en fram til ved ei sortering av vegetasjonstypene i vegetasjonskartet etter beiteverdi. De vegetasjonstypene som har så knapt beiteplanter at de blir lite oppsøkt av beitedyr om de kan velge fritt, regnes ikke med i det nyttbare. Det gjelder typer som er klassifisert som *mindre godt beite*. For sau gjelder det *2c lavhei, 2d reinrosehei, 4a, 6a og 7a lav- og lyngrike skogtyper, 8a fuktskog, 8b myrskog, 8c fattig sumpskog*, alle myrtypene, *10a kystlynghei og 10c fukthei*. I tillegg blir areal av middels beiteverdi som har over 50 % med bart fjell eller *blokkmark* trukket fra. I området Skatvikfjellet – Sollia har deler av *grasmyrene* beiteverdi også for sau. Denne andelen er anslått til 20 %, og lagt til det nyttbart beiteareal. Storfé kan utnytte en større andel av myr og sumpskogareal, og typene *fattig sumpskog, grasmyr og starrsump* inngår i det nyttbare beitearealet.

Hvor mye av arealet som faller i beste klasse, *svært godt beite*, er en viktig indikator for beitekvalitet i utmark. Tabell 6 viser også den nyttbare delen av beitet delt i klassene *godt og svært godt beite*. Ut fra tabellen ser en at de to områda er svært forskjellige med hensyn på beitekvalitet. Mye av dette har sammenheng med ulikheter i berggrunnen. Stonglandet og de vestligste delene av Skatvikfjellet – Sollia er dominert av skrinn vegetasjon med lite innhold av beiteplanter, men har likevel forekomster med areal av god kvalitet. Størstedelen av Skatvikfjellet – Sollia har derimot svært produktive areal og framstår som en kontrast til granittområda i vest.

Tabell 6. Utmarksbeitet fordelt på beitekvaliteter

Areal	Stonglandet				Skatvikfjellet – Sollia			
	Sau		Storfé		Sau		Storfé	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
Utmarksbeite	34664	100	34664	100	61088	100	61088	100
÷ Mindre godt beite	25914	75	24124	70	18597	30	13878	23
Nyttbart beiteareal	8750	25	10540	30	42491	70	47210	77
Godt beite	6876	20	8420	24	24758	41	28538	47
Svært godt beite	1874	5	2120	6	17734	29	18672	30

Stonglandet: Uproduktive marktyper dominerer sterkt, og bare 25 % av utmarka kan regnes som nyttbart beiteareal for sau og 30 % for storfé. Av utmarksbeitet er det for sau og storfé henholdsvis 20 og 24 % som går i *godt beite*. Dette er i hovedsak *blåbærbyrkeskog*. Andelen klassifisert til *svært godt beite* er 5 og 6 %. Det aller meste er *engbyrkeskog*. Stonglandet som helhet kan karakteriseres som *mindre godt – godt beite*. Hevdtilstand i form av beitepåvirkning i utmarka er låg på det meste av nyttbart areal, men varierer lokalt.

Skatvikfjellet – Sollia: Med unntak av vestligste deler er området svært produktivt. Som nyttbart beiteareal i utmark er så mye som 70 % egna for sau og 77 % for storfé. Av utmarksbeitet er det for sau og storfé henholdsvis 41 og 47 % som går i *godt beite*. Andelen klassifisert til *svært godt beite* er 29 og 30 %. Denne beiteklassen er i stor grad sammenfallende med *engbyrkeskogen*. Området som helhet kan karakteriseres som *svært godt – godt beite*. Hevdtilstand i form av beitepåvirkning i utmarka er best i områder nær gårdsbruka, ellers er den gjennomgående låg.

6.4 Beitekapasitet

Det finnes lite forskning omkring beiteverdien til de enkelte vegetasjonstypene. Det gjelder både produksjon og næringsverdi av plantemateriale, men særlig dyras fôropptak, som vil variere fra type til type. Høgest opptak vil en få fra de beste beitetypene da det her er mer beiteplanter og oftest planter av høgere kvalitet. Målt ut fra avdrått på dyr er det funnet at fjellbeite på Østlandet gir ei middelavkastning på 3-4 f.e./dekar (Selsjord 1966). På skogsbeite er det tilsvarende funnet at sau kan ta opp 11 f.e./dekar ved 120 dagers beitesesong (Bjør og Graffer 1963).

Med **beitekapasitet** er her ment det dyretallet som gir optimal produksjon av kjøtt, samtidig som beitegrunnet ikke blir forringa på lang sikt.

Fôrenhet (f.e) er et uttrykk for næringsverdien i fôrmiddel. 1 fôrenhet er lik verdien av 1 kg bygg med 14 % vatn.

Med **sau** er her ment et gjennomsnitt av fôrbehov per dyr for søye med normalt lammetall. Dette vil bli om lag 1 f.e. per dyr per dag (Nedkvitne 1978).

Som 1 **storféenh** er her tenkt storfé med fôrkrav på 4 f.e. per dag i snitt gjennom beitesesongen. Dette passer for ungdyr av NRF-rase i vekst ved 1-2 års alder, og som vedlikeholdsfôr for mjølkekyr. For kyr i produksjon må en i tillegg regne 0,4 f.e. per kg mjølk. 1 storfe utgjør 4 saueenheter.

Forbehovet for mellomtunge raser av kjøttfé regnes fra 5 til 8 f.e. per dag i snitt, alt etter flokksammensetning, kalvingstid m.m. For hest settes fôrbehovet til 5 f.e. per dag.

Tveitnes (1949) regna ut antall beitedyr for fjellbeite av ulike kvaliteter på Vestlandet. Dersom en tar utgangspunkt i nyttbart beiteareal i den mening at dette er areal en kan regne med at dyra tar beitegrøde av betydning fra, kan det se ut til å være et brukbart utgangspunkt for vurdering av beitekapasitet i utmark (Rekdal m.fl. 2000). Tveitnes sine tall er vist i tabell 7.

Tabell 7. Beitekapasitet for dyr på utmarksbeite med et fôrbehov på 1 f.e. (sau) og 5 f.e. (storfé) per dag. Tabellen forutsetter en lineær sammenheng i beiteopptak gjennom sesongen. Tabellen er bearbeidet etter Tveitnes (1949).

Fôropptak per dag	Beitekvalitet	Dyr per km ²	Dekar per dyr
1,0 f.e. (sau)	Mindre godt beite	33 - 54	30 - 19
	Godt beite	55 - 76	18 - 13
	Svært godt beite	77 - 108	13 - 9
5,0 f.e. (storfé)	Mindre godt beite	7 - 11	150 - 95
	Godt beite	11 - 15	90 - 65
	Svært godt beite	15 - 22	65 - 45

For å bruke tabell 7 må et beiteområde gis en samla karakteristikk for beiteverdi. Under avsnitt 6.3 er Stonglandet satt som *mindre godt – godt beite* og skulle da ha plass til om lag 50 sau eller 11 storfé per km² nyttbart beite. Skatvikfjellet – Sollia er satt til *svært godt – godt beite* og skulle tilsvarende ha plass til 80 sau eller 15 storfé per km². I tabell 8 er dyretall per km² multiplisert med areal av nyttbart utmarksbeite. Resultatet er vist i kolonne 6.

Tabell 8. Beitekapasitet for utmarksbeitet på Stonglandet og i Skatvikfjellet - Sollia.

Område	Dyreslag	Beiteverdi	Dyr per km ²	Nyttbart beite, km ²	Dyretall, utmark
Stonglandet	Sau	Mg - G	50	8,8	440
	Storfé	Mg - G	11	10,5	116
Skatvikfjellet - Sollia	Sau	Sg - G	80	42,5	3400
	Storfé	Sg - G	15	47,2	708

For begge de kartlagte områda er det store areal av *beitevoller* og *dyrka mark* ute av hevd som kan være tilgjengelig for beitedyr, og som vil være et viktig tilskudd til utmarksbeitet. Kapasitetstall for kulturmark vil også variere etter kvalitet. Dette er ikke nærmere klassifisert, men gjennomgående er kulturmarka i begge områda frodig. I det videre forutsettes at de kultiverte areala (*dyrka mark* og *beitevoll*) produserer 140 f.e. per dekar (Pehrson 2001). Dersom en regner at 50 % av dette utnyttes av beitedyr er den nyttbare produksjonen 70 f.e. per dekar. I en 100 dagers beitesesong gir dette plass til 700 sau eller 140 storfé per km².

Tabell 9. Beitekapasitet for kulturmark på Stonglandet og i Skatvikfjellet - Sollia.

Område	Dyreslag	Dyr per km ²	Nyttbart beite, km ²	Dyretall, kulturmark
Stonglandet	Sau	700	0,6	420
	Storfé	140	0,6	84
Skatvikfjellet - Sollia	Sau	700	1,4	980
	Storfé	140	1,4	196

Ut fra tabell 8 og 9 kommer en fram til følgende samla dyretall for de to områda:

Stonglandet: Stonglandet har plass 440 sau i utmark og 420 på kulturmark, som til sammen gir 860 sau. Tilsvarende for storfé er 116 storfé i utmark og 84 på kulturmark, samla 200 storfe. Regner en 10 % usikkerhet til hver side og runder av til nærmeste 10-enhet vil tilrådd dyretall være **770 – 950 sau** eller **180 – 220 storfé**.

Best arealutnytting vil en få ved bruk av både sau og storfé da områda er mangfoldig både i terreng og vegetasjonstyper. Fordeler en tilgjengelig fôrproduksjon likt på begge dyreslag kan høvelig dyretall for Stonglandet være **500 sau og 100 storfé**. Kulturmarka vil bety mye for fôrtilgangen i dette området. Der den tas i bruk kan det føre til høg konsentrasjon av beitedyr med muligheter for snylterproblemer. Ved bruk av både sau og storfé vil dette problemet reduseres.

Skatvikfjellet – Sollia: Dette området har plass til 4380 sau eller 904 storfé. Regner en 10 % usikkerhet til hver side og runder av til nærmeste 50-enhet vil tilrådd sauetall være **3950 – 4800 sau**. Tilsvarende tall for storfé er **800 – 1000**.

I dette frodige området er det veldig viktig at storfé også er med som beitedyr, da storfébeiting gir bedre kultiveringeffekt på vegetasjonen enn sau. Dette først og fremst pga. større trakkvirkning, men også ved at storfé eter grovere plantemateriale enn sau. Fordeler en tilgjengeleg fôrproduksjon likt på begge dyreslag her kan høvelig dyretall for Skatvikfjell-Sollia være **2300 sau og 450 storfé**.

Det tilrådde dyretallet forutsetter jamn fordeling av dyr i området. Dette kan være vanskelig å oppnå. Det er mange forhold som virker på dyras arealbruk, bl.a. vanedanning i forskjellige besetninger og familiegrupper. Beitebruken kan styres ved utplassering av saltsteiner, avl på dyr i ulike områder av beitet, og ved sperregjerder. Ei viktig forutsetning er at kulturmarka kommer i god beitehevd. Det meste av kulturmark som er tatt med som beitepotensial er i dag i dårlig hevd. Kvalitet kan her forbedres med enkle tiltak, for eksempel beitepussing ved å knuse sølvbuketuer og begynnende krattoppslag. Tynning vil kunne gi stor økning i beitepotensiale i tette bestand av de frodigste *engbjørkeskogene*. Et slikt tiltak vil være aktuelt i gårdsnære skogbestand på Stonglandshalsen, Hofsføya og i Skatvika

Det må understrekes at denne utregninga av dyretal er et grovt overslag. Dyretallet tilpasses best ved å følge bruken av området, utviklinga i vegetasjonen og vektene på dyra fra beitet over tid.

6.5 Avbeitingsgrad

I avsitt 6.4 er beitekapasitet vurdert ut fra tilgjengelige beiteressurser. En annen måte å vurdere beitekapasitet på er **vurdering av avbeitingsgrad**. Siste delen av beiteperioden er den mest kritiske med hensyn til beitekapasitet. Dette fordi produksjonen av beiteplanter vil variere gjennom sesongen - høgest på forsommeren og gradvis mindre mot høsten. Fôrbehovet til voksende beitedyr vil derimot øke og være størst mot slutten av beitesesongen. Dette gjør at kravet til beitevidd for hvert dyr også vil øke utover sommeren og høsten. Knapphet på beite vil derfor først og fremst oppstå mot slutten av beitesesongen. Ei vurdering av avbeitingsgrad i slutten av sesongen kan derfor gi en god indikasjon på beitetrykket.

Vegetasjonskartlegginga i Tranøy foregikk i juni-juli, og avbeitingsgraden i slutten av sesongen er derfor ikke vurdert. Avbeitingsgrad i kartleggingsperioden er delvis kommentert områdevis i avsnitt 5.4. Grasinholdet i de rike vegetasjonstypene gir en brukbar indikasjon på

utnyttingsgraden av beitet over tid. Dette viser at utmarksbeitet jevnt over er lite utnyttet i begge kartleggingsområda. Unntatt er en del gårdsnære areal som er grasrike.

Ved vurdering av avbeittingsgrad kan en bruke en 5-delt skala:

1. **Ikke beita:** Vegetasjonen viser ikke spor etter beiting
2. **Svakt beita:** Tydelige beitespor, men lite av samla vegetasjon er beita bort
3. **Godt beita:** Vegetasjonen er sterkt beiteprega, men ikke snaua
4. **Sterkt beita:** Mye av vegetasjonen er beita bort, men bare flekkvis nedåtgnagd.
5. **Svært sterkt beita:** Vegetasjonen er godt nedåtgnagd og har et "slitt" preg med mye husdyrgjødsel på marka.

6.6 Beitebruk

Stonglandet: Etter opplysning fra Tranøy kommune beita det i 2007 et antall på 231 småfé i utmark (oppgitt som sau og geit totalt), fordelt på to besetninger. 3 bruk har til sammen 35 storfé. På ett av storfébruka er det planer om utvidelse, slik at det totale antallet vil komme opp i ca. 70. Minst én av storfébruka driver utstrakt utmarksbeite. Da det også nyttes kulturbeite og dessuten tilleggsfôring, er det usikkert hvor stor andel av fôret som de ulike storfébesetningene tar opp gjennom utmarksbeite. For småféet antas det at alle besetningene beiter i utmark.

Stonglandet er en del av Sør-Senja reinbeitedistrikt. Det har siden reetablering av reindriften i distriktet i 1981, vært nytta som vinterbeite. Vinteren 2007 - 08 har det vært ca. 50 rein på Stonglandet. Tidligere år har antallet vært atskillig høgere. Det er 2 driftsenheter som nytter halvøya til vinterbeite. Beiteperioden har tidligere variert noe, men er nå fastsatt fra 1. nov. til 1. april.

Skatvikfjellet – Sollia: Av småfé beita det siste år 926 dyr fordelt på 6 brukere. Til den største besetninga planlegges en stor utvidelse slik at totalt antall småfé i området kommer opp i ca. 2300 dyr. Det er 3 bruk med storfé i dette området, 2 besetninger med til sammen 37 dyr, pluss en tredje der antallet er ukjent. Også her er det usikkert hvor stor andel av fôret som de ulike besetningene tar opp gjennom utmarksbeite. For småféet antas det at alle besetningene beiter i utmark.

Området tilhører Sør-Senja reinbeitedistrikt. Det har funksjon som et alternativt vinterbeite, men har vært lite utnyttet.

Ut fra beregninger av beitekapasitet under pkt. 6.4 og dagens beitebruk, skulle det etter dette være rom for en stor økning i dyretall i begge kartleggingsområder.

6.7 Reinbeite

Stonglandet har normalt lite snø og mye areal vil derfor være tilgjengelig som vinterbeite for rein. *Reinlaven* utgjør vanligvis en viktig ingrediens i vinterbeitet. Deler av vegetasjonstypene *lav-* og *lyngrik furuskog*, *lavhei*, og i mindre grad *lav-* og *lyngrik bjørkeskog* og *kystlynghei*, har tidligere hatt en del reinlav. Forekomstene har likevel vært spredte og usammenhengende. Situasjonen bedømt under kartlegging sommeren 2007, er at laven gjennomgående er avbeita og ikke lenger har noen betydning i beitetilfanget. De aktuelle vegetasjonstypene har likevel potensial til en fornyta tilvekst av lav, forutsatt at beitet får "hvile" over en lengre periode.

Hvor lang tid det tar før lavdekket fornyes avhenger av den relative mengden levende masse. Jo mer det er igjen etter avbeiting, desto raskere skjer gjenveksten. Dersom avbeitinga er mindre enn 30-35 % av lavforrådet, skjer gjenveksten bare etter 2-3 år. Dersom avbeitinga ikke er sterkere enn at en tydelig kan se 4-5 årsskudd vil laven være i beitegod stand etter 7-10 år dersom området ikke beites. Beitegod stand er et nokså relativt begrep, men kan tolkes slik at laven bør dekke godt, stå tett, og være så lang at reinen kan beite den under snøen. Etablering av nytt lavdekke etter total nedbeiting vil være avhengig av at det finnes fragmenter av lav som kan vokse og bli nytt beite. Forsøk fra Femundsmarka viste at det for 1 m² flater som var snaue for lav tok 30 år før laven var tilbake dersom det stod levende lav langs kantene (Lyftingsmo 1965 og 1974)

På Stonglandet er avbeitinga så sterk at en kan forvente en gjenvekstperiode på 20 - 30 år før laven er skikkelig reetablert. Dette forutsetter at området ikke beites i denne perioden.

Sterk avbeiting av lav. Til venstre fra Leirpollfjellet. Graving har ført til erosjon (FAH). Til høyre fra Hofsøya. Graving har ført til blottlegging av fururøtter (PKB). Bildene er ikke et uttrykk for den generelle tilstanden, men viser eksempel på de mest ekstreme tilfellene av avbeiting.

Hvor stor betydning fravær av lav har for Stonglandet som vinterbeiteområde er usikkert. Etter opplysning fra Nils Ole Oskal, som har hatt tilsyn med dyra, er det lyngarter, i første rekke *kreklung*, som er de viktigste beiteplantene om vinteren. Det opplyses videre at reinen beiter skjeggglav fra *furu* og *bjørk*, men at også denne er i ferd med å bli avbeita. Dyra ferdes mest i furuskogen, langs ytterkanter av snaufjellet og i sjønære områder. De to fjellpartia er sterkt utsatt for ising og derfor ikke nyttbare i deler av vinteren. Oksereinen beiter også en del på innmark. Dyra går ofte ut i fjæra for å slikke salt, mens tang ikke synes å ha noe betydning som beiteplante. Det blir sagt at dyra normalt ikke beiter på myrer pga. snøforholda. I dag er reinen på Stonglandet avhengig av tilleggsfôring, som også blir drevet i utstrakt grad.

Der reinlav finnes, vil den utgjøre den viktigste delen av vinterbeitedietten. Ellers er det kjent at reinen ikke er avhengig av reinlav og kan beite på et variert utvalg av planter så lenge disse er tilgjengelige. *Blåbærlyng*, *dvergbjørk*, samt mange arter av gras og halvgras beites, bl.a. *smyle* og *torvull*. Særlig i kystnære områder kan disse plantene være vanskelig å nå pga. hardpakka snø eller isskorpe på bakken. I tillegg beites flere lyngarter som vokser på opplendte steder der beitet er bedre tilgjengelig. (Warenberg 1984 m.fl.)

Kapasitetsvurdering av vinterbeitet er ikke gjort. Dette fordi en mangler data for slik bruk av vegetasjonskartet. Dessuten er mye ukjent i reinen sitt beitemønster og utnyttning av areala på Stonglandet. Det er også årlige forskjeller i beitenes tilgjengelighet, avhengig av snøforhold og blokkering pga. ising.

Med vegetasjonskartet som grunnlag har *Skog og landskap* laga et temakart over de arealtypene med størst potensial som vinterbeite. På kartet er det trukket ut fem klasser som har en egna plantesammensetning og som samtidig opptrer på steder med lite snødekke. Lavførende og lyngdominerte vegetasjonstyper blir tematisert som *potensiell lavmark* og *lyngmark*, og videre inndelt i *tresatt* og *ikke tresatt*. I tillegg er *rismyrer* tatt med. Lavførende mark omtales som potensiell da laven i all hovedsak er avbeita. Areal og prosentvis fordeling er vist i tabell 10. Tilgjengelighet knytta til risiko for isblokkering i fjellet er ikke tatt hensyn til i denne klassifiseringa.

Tabell 10. Areal med størst potensial som vinterbeite for rein på Stonglandet. Arealstørrelse og prosentvis andel.

Potensiell vinterbeite	Areal km ²	%
Potensiell lavmark, ikke tresatt	3,2	8,6
Potensiell lavmark, tresatt	7,6	20,6
Lyngmark, ikke tresatt	3,5	9,5
Lyngmark, tresatt	7,0	19,0
Rismyr	2,5	6,8
Sum potensiell vinterbeite	23,8	64,5
Andre areal	13,1	35,5
Landareal, Stonglandet	36,9	100

LITTERATUR

- Bjor, K. og Graffer, H. 1963.** Beiteundersøkelser på skogsmark. Forsk. Fors. Landbr. 14: 121-365.
- Fremstad, E. 1997:** Vegetasjonstyper i Norge. NINA temahefte 12: 1-279. Trondheim.
- Garmo, T.H. 1994.** Sambeiting. Positiv verknad av sambeiting med ulike husdyrslag. I: Husdyrforsøksmøtet 1994. FAGINFO 6: 423-429.
- Lyftingsmo, E. 1965:** Norske fjellbeite. Bind XV. Oversyn over fjellbeite i Finnmark. Det Kgl. Selsk.for Norges Vel. Oslo. 366 s.
- Lyftingsmo, E. 1974:** Norske fjellbeite. Bind XIV. Oversyn over fjellbeite i Troms og nordre del av Nordland. Det Kgl.Selsk.for Norges Vel. Oslo. 336 s.
- Nedkvitne, J. J. 1978.** Forelesingar ved undervisning i foring og stell av sau. Norges landbrukshøgskole. Ås.
- Nedkvitne, J. J., Garmo, T.H. og Staaland, H. 1995.** Beitedyr i kulturlandskapet. Landbruksforlaget, Oslo. 183 s.
- Pehrson, I. 2001.** Bete og betesdjur. Jordbruksverket. Jönköping. 175 s.
- Rekdal, Y. 2001.** Husdyrbeite i fjellet. Vegetasjonstypar og beiteverdi. NIJOS rapport 7/01. ISBN 82-7464-276-7. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.
- Rekdal, Y., Garmo, T. H. og Steinheim, G. 2000.** Vurdering av beitekapasitet i utmark. I: Husdyrforsøksmøtet 2000. Norges landbrukshøgskole, Ås.
- Rekdal, Y. og Larsson, J. 2005.** Veiledning i vegetasjonskartlegging M 1:20 000 - 50 000, NIJOS-instruks 1/05. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.
- Selsjord, I. 1966.** Vegetasjons- og beitegranskingar i fjellet. Forsk. Fors. Landbr. 17: 325-381.
- Tveitnes, A. 1949.** Norske fjellbeite. Bind II. Det Kgl. Selsk. for Norges vel. Oslo, 167 s.
- Warenberg, K. 1984.** Några viktiga renbetesväxter i vårbetet. Lantbruksstyrelsen i Sverige, 1984:3.